

Leren leren is te leren

*Een onderzoek naar het effect van het onderwijsaanbod
'leren leren' in de verrijkingsgroep.*

Inhoudsopgave

Samenvatting	blz.
Hoofdstuk 1. Inleiding	
1.1 De context van het onderzoek	blz.5
1.2 De aanleiding en probleemstelling van het onderzoek	blz.6
1.3 De onderzoeksvraag & deelvragen	blz.8
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader	
2.1 Hoogbegaafdheid	blz.9
2.1.a.De theoretische modellen	blz.9
2.1.b.Verschillen bij hoogbegaafdheid	blz.11
2.2 Leerstrategieën	blz.13
2.2.a.Het ontwikkelen van leerstrategieën	blz.13
2.2.b.Het leren leren van leerstrategieën	blz.14
2.3 Leermotivatie	blz.15
2.3.a.verschillen in motivatie	blz.15
2.3.b Het anders inrichten van motivatie	blz.16
Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie	blz.17
3.1 Onderzoeksparadigma	blz.17
3.2 Onderzoeksstrategie	blz.17
3.3 Onderzoeksmethodes	blz.18
3.4 Onderzoeksgroep	blz.19
3.5 Ethische aspecten	blz.19
3.6 Betrouwbaarheid van het onderzoek	blz.19
3.7 Werkplan en tijdpad	blz.20
Hoofdstuk 4. Data- analyse en resultaten	blz.21
4.1 Beginmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, voorafgaande aan het onderwijsaanbod 'leren leren'.	blz.21
4.2 Eerste- en tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep.	blz.22
4.3 Eindmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, na afloop van het onderwijsaanbod 'leren leren'	blz.25
4.4 Eerste- en tweede meting in de klas met betrekking tot de leerresultaten	blz.27

4.5 Eerste- en tweede meting met betrekking tot de leermotivatatie	blz.28
Hoofdstuk 5. Conclusie en discussie	blz.33
5.1 Beantwoorden deelvragen	blz.33
5.2 Beantwoorden onderzoeksvraag	blz.36
Hoofdstuk 6. Evaluatie en reflectie	blz.37
6.1 Wat heeft dit onderzoek voor mij betekend en wat betekent dit voor mijn toekomst?	blz.37
6.2 Wat heeft dit onderzoek mij geleerd en waar ben ik in gegroeid?	blz.37
6.3 Welke aanbevelingen heb ik vanuit mijn ervaringen voor andere onderzoekers?	blz.39
Literatuurlijst	blz.40
Bijlagen	
Bijlage 1 Onderwijsaanbod 'leren leren'	blz.42
Bijlage 2 Voorwaarden verrijkingstaak+leerkrachtgedrag	blz.74
Bijlage 3 Beginmeting, vragenlijst leerlingen	blz.75
Bijlage 4 Beginmeting, vragenlijst ouders	blz.78
Bijlage 5 Eerste- meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep	blz.81
Bijlage 6 Tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep.	blz.85
Bijlage 7 Eindmeting, vragenlijst leerlingen	blz.89
Bijlage 8 Eindmeting, vragenlijst ouders	blz.92
Bijlage 9 Eerste meting in de klas met betrekking tot de leerresultaten	blz.95
Bijlage 10 Tweede meting in de klas met betrekking tot de leerresultaten	blz.98
Bijlage 11 Eerste- en tweede meting met betrekking tot de leermotivatatie	blz.101

Dit onderzoek richt zich op het onderwerp begaafdheid met als specialisatie het onderwijsaanbod in de verrijkingsgroep. Dit is een groep waar de meer- en hoogbegaafde leerlingen van de school 1 dagdeel per week, gedurende 8 weken samen komen om met gelijkgestemden onderwijs te volgen op basis van de onderwijsbehoeftes van deze leerlingen. Om tot een goede afstemming te komen stel ik als onderzoeker de volgende onderzoeksvraag:

‘Wat is het effect van het onderwijsaanbod ‘leren leren’ op het ontwikkelen van leerstrategieën aan de meer- en hoogbegaafde leerlingen in de verrijkingsgroep en heeft dat een positief effect op de leerresultaten en de leermotivatie van deze leerlingen?’

Er is onderzoek gedaan naar het effect van het onderwijsaanbod ‘leren leren’ (bijlage 1) van Minka Dumont (2008). Veel bevindingen uit de literatuur zijn toegevoegd bij het aanbieden van het bestaande onderwijsaanbod ‘leren leren’ om er voor te zorgen dat het aansluit bij de onderwijsbehoeftes van de leerlingen. Theoretische beweringen van deskundigen zoals Eleoneer van Gerven en Sylvia Drent hebben daaraan bijgedragen.

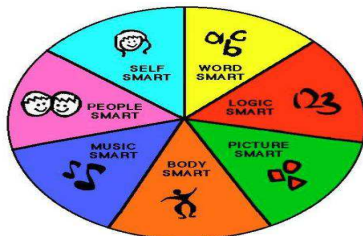
Voorafgaande en na afloop van het onderwijsaanbod ‘leren leren’ zijn er metingen geweest om te kijken naar het effect. Uit het onderzoek blijkt dat de leerlingen na afloop in staat zijn om de leerstrategieën zelfstandig toe te passen. De leerresultaten zijn in de meeste gevallen hoger en de leermotivatie is verbeterd. Deze laatste twee punten blijven echter aannames. Ook andere factoren kunnen namelijk een rol spelen bij de stijging van leerresultaten en leermotivatie. Om dit daadwerkelijk te concluderen zou het een nader onderzoek vereisen.

1.1 De context van het onderzoek'

In het kader van de Master SEN opleiding voer ik een praktijkgericht onderzoek uit, gericht op het domein 'leren' met als specialisatie 'begaafdheid'. Dit onderzoek vindt plaats op mijn werkplek, een basisschool met ruim 450 leerlingen. Van de 450 leerlingen zijn 44 leerlingen volgens het DHH¹ (van Gerven & Drent) gesignaleerd als mogelijk meer- of hoogbegaafde leerlingen, dit is afgerond ruim 10 % van het totaal aantal leerlingen. Volgens Mensa, een internationale organisatie van en voor zeer intelligente mensen (Vereniging Mensa Nederland, 2007-2014), is in Nederland slechts 2% van de bevolking hoogbegaafd, wat betekent dat relatief gezien het aantal meer- en hoogbegaafde leerlingen op deze school vrij hoog is.

Om deze relatief grote doelgroep goed onderwijs te kunnen bieden werkt de school met een team van specialisten, 'de werkgroep meer- en hoogbegaafdheid'. Als specialist van deze werkgroep ben ik verantwoordelijk voor het ontwikkelen, uitvoeren en waarborgen van het onderwijs aan de meer- en hoogbegaafde leerlingen. Om deze ontwikkelingen aan te laten sluiten bij de visie van de school, is vanuit de cyclus van handelingsgericht werken (Pameijer, 2008) het compacten en verrijken in de klas opgezet (Mooij et al., 2000). De meer- en hoogbegaafde leerlingen werken daarbij volgens de richtlijnen van SLO, Stichting leerplan ontwikkeling (2009). Het compacten heeft als doel dat leerlingen blijven presteren en het voorkomen van hiaten in het huidige onderwijsaanbod. Het verrijken heeft als doel dat de leerlingen komen tot leren door uitdaging.

Naast het onderwijsaanbod in de klas, biedt de school ook onderwijs aan in de vorm van een verrijkingsgroep. Dit is een groep waar de meer- en hoogbegaafde leerlingen 1 dagdeel per week, gedurende 8 weken samen komen om met gelijkgestemden onderwijs te volgen dat is afgestemd op de onderwijsbehoeftes. Er wordt gewerkt met meervoudige intelligentie kaarten (Gardner, 1999), die gericht zijn op denktaken in hogere orde zoals analyseren, evalueren en creëren. In combinatie met het TASC Wheel² (Wallace, 2002) maakt dit mogelijk, dat iedere leerling op zijn of haar eigen prestatiegebied kan komen tot leren en tegelijkertijd bewust wordt gemaakt van de aanpak in werkstrategieën. De bovenstaande factoren passen volgens mijn school het beste bij het theoretische Multifactorenmodel van Heller³ (Heller & Ziegler 2000), welke ten grondslag ligt aan de visie 'meer- en hoogbegaafdheid' op deze school.

Afbeelding1: De 8 meervoudige intelligenties (Gardner, 1999)

Afbeelding 2: Het Tasc -Wheel (Wallace 2002)

¹ Het DHH staat voor Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid en is een instrument voor signalering, diagnostiek en begeleiding van hoogbegaafde leerlingen (van Gerven & Drent)

² Tasc Wheel staat voor Thinking Actively in a Social Context en is een model wat kinderen bewust maakt van de stappen binnen een proces en bijdraagt aan de ontwikkeling van werkstrategieën. (Wallace, 2002.)

³ Multifactorenmodel van Heller (Heller & Ziegler 200), voor verdere toelichting, hoofdstuk 2.

1.2 De aanleiding en probleemstelling van het onderzoek

Het aanbieden van de verrijkingsgroep zorgt voor profilering van de school in de regio, welke gepaard gaat met aanmeldingen van nieuwe leerlingen. Voor de school is dit een zeer positieve ontwikkeling, vandaar dat het van groot belang is om de kwaliteit van de verrijkingsgroep goed te waarborgen. Aan het einde van het schooljaar 2012-2013 heeft de werkgroep onder leerkrachten, leerlingen en ouders het aanbod van de verrijkingsgroep schriftelijk geëvalueerd, om daar waar nodig bij te kunnen stellen. Uit de evaluatie komen de volgende punten naar voren:

- De leerkrachten van de verrijkingsgroep geven aan dat de bijeenkomsten met gelijkgestemden van toegevoegde waarde zijn ten aanzien van het onderwijsaanbod. Er is een positieve ontwikkeling zichtbaar in het ontwikkelen van werkstrategieën door middel van het TASC-wheel (Wallace 2002). Wel valt het de leerkrachten op dat bovenbouw leerlingen vaak nog onvoldoende bekend zijn met de denkstappen van hogere orde, zoals analyseren, creëren en evalueren en hierdoor niet tot leren komen. Dit heeft volgens de leerkrachten onder andere te maken met onvoldoende bekendheid van verschillende leerstrategieën.
- De groep 8 leerkrachten verwachten bij een aantal leerlingen problemen op het voortgezet onderwijs door onvoldoende bekendheid met de verschillende leerstrategieën. Dit gezien het feit dat deze leerlingen nu nauwelijks tot nooit hoeven te leren voor proefwerken.
- Op de vraag 'Hoe heb jij de verrijkinggroep ervaren?' reageren de leerlingen zeer verschillend. 31 leerlingen hebben de verrijkingsgroep als zeer prettig te ervaren, 5 leerlingen hebben geen antwoord gegeven op deze vraag en 8 leerlingen geven aan de verrijkingsgroep als vervelend te ervaren. Opvallend is dat deze 8 leerlingen allemaal afkomstig zijn uit de groepen 7 en 8.
- De meeste ouders geven aan dat ze blij zijn met de extra tijd en begeleiding in de verrijkingsgroep, 6 ouders geven echter aan niet altijd verbetering te zien in de voorafgestelde doelen. Het gaat in dit geval om ouders waarvan de leerlingen in de groep 7 of 8 zitten.

Naar aanleiding van de bovenstaande punten, heeft de werkgroep de keuze gemaakt om de meer- en hoogbegaafde leerlingen uit de groepen 7-8 een speciale onderwijsaanbod 'leren leren' aan te bieden, waardoor de leerlingen bekend raken met de verschillende leerstrategieën. Het onderwijsaanbod 'leren leren' bestaat onder andere uit het lesmateriaal 'leren leren' dat is ontwikkeld door Minka Dumont (2008). Daarnaast is er voor gekozen om het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep te laten plaatsvinden, zodat de specialisten van de school de leerlingen op de juiste wijze kunnen begeleiden. Dit alles met als doel de leerresultaten en leermotivatie te verhogen. Dit plan is omgezet in een onderzoeksvraag voor dit onderzoek.

1.3 De onderzoeksvraag & deelvragen

Onderzoeksvraag

Wat is het effect van het onderwijsaanbod 'leren leren' op het ontwikkelen van leerstrategieën aan de meer- en hoogbegaafde leerlingen in de verrijkgroep en heeft dat een positief effect op de leerresultaten en de leermotivatie van deze leerlingen?

Deelvragen

- 1 Op welke wijze ontwikkelen meer- en hoogbegaafde leerlingen leerstrategieën?
- 2 Zijn de meer- en hoogbegaafde leerlingen in staat om bij de tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' de leerstrategieën toe te passen en heeft dit een positief effect ten aanzien van de eerste meting?
- 3 Zijn de meer- en hoogbegaafde leerlingen in staat om de leerstrategieën in de klas toe te passen en heeft dit een positief effect op de leerresultaten?
- 4 Heeft het onderwijsaanbod 'leren leren' een positief effect op de leermotivatie van de leerlingen?

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

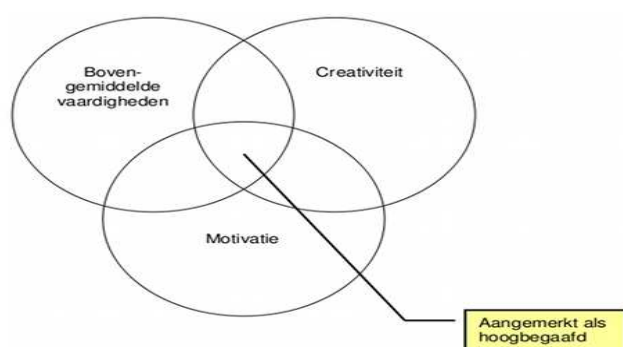
In het literatuur onderzoek staan drie thema's centraal die van toegevoegde waarde zijn bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

2.1 Hoogbegaafdheid

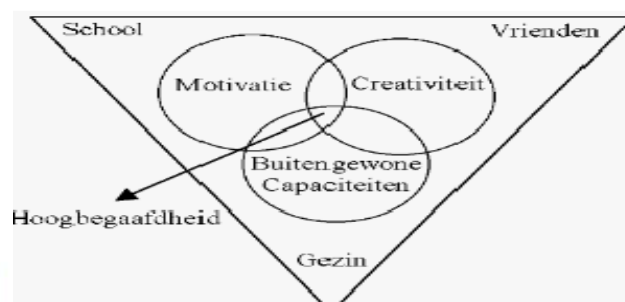
Staatssecretaris van onderwijs, Sander Dekkers laat zien dat de meer- en hoogbegaafde leerlingen een prominente rol krijgen binnen de wetgeving van passend onderwijs: *'Passend onderwijs gaat over een zo passend mogelijk onderwijsaanbod voor alle leerlingen. Niet alleen voor leerlingen met een beperking of een leerprobleem, maar ook voor talentvolle en hoogbegaafde leerlingen'* (Dekkers, z.d). Door de invoering van deze wet komt er steeds meer aandacht voor de hoogbegaafde leerling. Maar wanneer is een leerling eigenlijk hoogbegaafd? Als maat voor hoogbegaafdheid wordt er in eerste instantie gekeken naar het IQ. Bij een IQ vanaf 130 spreekt Weschler (2002) van hoogbegaafdheid, maar volgens de theoretisch modellen is er meer voor nodig dan alleen een hoge intelligentie. Om tot een goed antwoord te komen op de onderzoeksvraag, is het van belang om de opbouw en verschillen binnen de theoretische modellen in kaart te brengen, alvorens er een verdieping plaatsvindt in de literatuur.

2.1. a. De theoretische modellen

Het eerste theoretische model ontwikkeld naar aanleiding van visies waarin dynamische opvatting de overhand nemen van de relatief statische opvattingen, staat bekend als het 'drie ringen concept' (Renzulli, 1986). Het model geeft aan dat naast de hoge intelligentie er ook sprake is van creativiteit en motivatie. Het drie ringen concept is de aanleiding dat in de jaren 80 het inzicht groeit dat hoogbegaafdheid ook afhankelijk is van de omgeving, denk hierbij aan het gezin, gelijkgestemden en de school. Dit besef vertaalt zich in het tot op heden meest gebruikte theoretische model, Het Triadisch interdependentiemodel van Mönks (Mönks & Ypenburg, 1995).

Afbeelding 3 Drieringen model van hoogbegaafdheid (Renzulli, 1978)

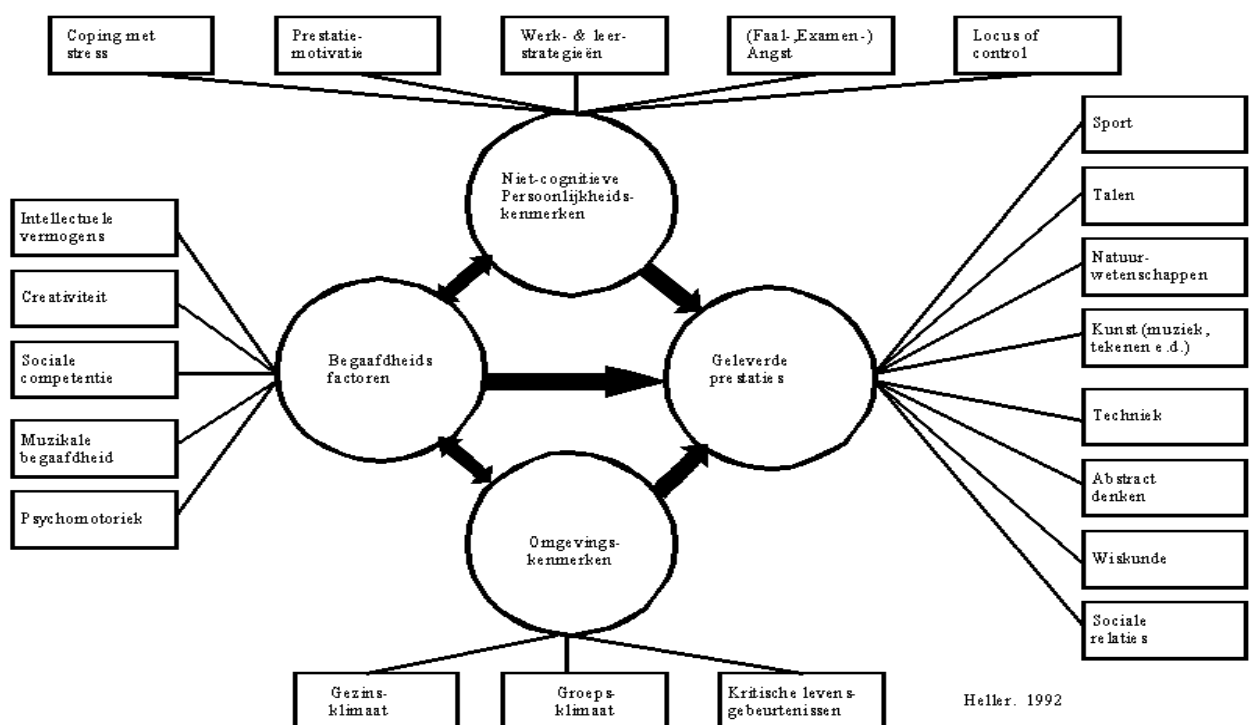

Afbeelding 4 Het Triadisch interdependentiemodel (Mönks & Ypenburg, 1995)

Door de komst van dit model is de wetenschap op internationaal niveau verder ontwikkeld en zijn visies gekoppeld aan theoretische modellen. De theorie van Gardner omtrent meervoudige intelligentie (1999) is de aanleiding dat wetenschappers met een kritische blik kijken naar het Triadisch interdependentiemodel van Mönks. Gardner beweert namelijk dat iedereen beschikt over 8 verschillende leerdomeinen, waarbij er sprake kan zijn van hoogbegaafdheid zonder op al deze domeinen daadwerkelijk uit te blikken. Daarnaast geven de domeinen een verdeling weer in de manier waarop mensen het liefst leren. Deze voorkeuren verhogen de creativiteit en motivatie.

Deze bewering sluit aan bij de praktijk. In de verrijkingsgroep wordt gebruik gemaakt van meervoudige intelligentie kaarten om naast het komen tot denkstappen van hogere orde, ook de creativiteit en motivatie van de leerling te verhogen. Bij een domein wat aansluit bij de interesses van de leerling is in mijn praktijk een duidelijk verschil in motivatie zichtbaar. Toch ontbreekt naar mijn mening in bovenstaande modellen informatie betreffende 'mogelijke valkuilen' met betrekking tot het komen van bepaalde prestaties. Want hoe komt het dat de leerlingen in de groepen 7 en 8 onvoldoende kennis hebben van leerstrategieën?

In het Multifactorenmodel van Heller, wat volgens Drent & van Gerven(2012) een synthese is van het Triadisch model van Renzulli en Mönks enerzijds en de theorie van Gardner anderzijds, komt dit echter wel aan de orde. Hij spreekt hier over 'Niet cognitieve persoonlijkheidskenmerken', zoals het hanteren van stress, prestatie-motivatie, werk- en leerstrategieën, faalangst en locus of control.

Afbeelding 5: Multifactorenmodel van Heller (Ziegler & Heller, 2000)

Een ander verschil ten aanzien van de opvattingen van Gardner, is dat het Multifactorenmodel van Heller (Ziegler & Heller 2000) er vanuit gaat dat de persoon zijn intelligentie nooit slechts op een gebied heeft, maar op alle gebieden bovengemiddeld en op sommige gebieden zelfs uitzonderlijk presteert. Tot slot geeft dit model ook een duidelijke splitsing aan op het gebied van omgevingskenmerken, wat weer samengaat met de motivatie van de leerling. Wanneer er op een gezonde manier wordt omgegaan met deze 4 factoren, zal de leerling de ruimte krijgen zich te ontplooiën.

Als onderzoeker concludeer ik dat mijn praktijk en de wijze waarop er op dit moment wordt gehandeld voor het grootste gedeelte aansluit bij het theoretische Multifactorenmodel van Heller (Ziegler & Heller 2000). Tegelijkertijd wordt door verdieping in dit model voor mij ook zichtbaar dat het van groot belang is om de onderzoeksvraag te beantwoorden en op deze wijze de praktijk nog meer aan te laten sluiten bij dit theoretische model.

2.1.b. Verschillen bij hoogbegaafdheid

Het Multifactorenmodel van Heller (Ziegler & Heller 2000) geeft door middel van de 4 middelste factoren aan dat iedere meer- of hoogbegaafde leerling zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wanneer er binnen een van deze factoren een 'storing' plaatsvindt, kan het voorkomen dat de leerlingen niet tot uitzonderlijk hoge prestaties kunnen komen. Welke termen worden in de theorie gebruik met betrekking tot deze 'storingen' om tot slot een keuze te maken welke benadering het beste past in de praktijk? In dit literatuuronderzoek worden drie theoretische kaders uit een gezet.

1. Onderpresteren & begaafd maar wel moeite met leren (Drent & Van Gerven, 2012). De meeste voorkomende term in de theorie is de term 'onderpresteren'. De definitie hiervan is *'langdurig minder presteren dan op grond van iemand capaciteiten verwacht zou mogen worden'* (Kaufmann, 1991). Een veel voorkomend gevolg daarbij is werkhoudingproblemen, doordat de leerling het 'nut' van de opdracht niet ziet. Wanneer de hersenen van leerlingen langere tijd niet hoeven reiken naar de zone van naaste ontwikkeling. (Vygotski, 1896), kan het zijn dat leerlingen het leren naar verloop van tijd daadwerkelijk verleerd zijn. De zone van naaste ontwikkeling is het verschil tussen wat een leerling zonder hulp en wat hij/zij met hulp kan doen. Er zijn echter ook leerlingen waarbij de cognitieve ontwikkeling en sociaal emotionele ontwikkeling een disharmonisch profiel oproepen, waardoor de leerlingen moeite heeft met leren. Dit kan onder andere zijn op sociaal-emotioneel gebied, faalangst, of door gedrag- of leerstoornissen.

2. Academische en niet-academische leerlingen (Weterings & Hartjes 2011). De twee termen geven weer dat er verschillen zijn binnen de meer- en hoogbegaafde leerlingen en dat dit aanpassingen vraagt in het onderwijsaanbod en het handelen van de leerkracht. Wanneer een leerling onvoldoende in staat is om zelfstandig te werken en te leren om welke reden dan ook, zal de leerkracht deze leerling anders moeten behandelen. Het gaat in dat geval om een niet-academische leerling.

3. De vier typen hoogbegaafden (Linssen & Goethals, 2002). Binnen dit theoretisch kader is de volgende verdeling zichtbaar:

- hoogbegaafden die geen problemen ondervinden bij het doorlopen van de school.
- hoogbegaafden die de school doorlopen en daarbij werkhoudingproblemen ondervinden, ze verliezen de motivatie, krijgen leerproblemen en worden inactief.
- hoogbegaafden met grote problemen op sociaal- emotioneel gebied.
- hoogbegaafden met een leerprobleem.

Een verdieping in het type 'hoogbegaafden met werkhoudingproblemen' zorgt voor kennis in 2 afstemmingsrisico's: onderpresteren en het leren als afwegingsproces. Het onderpresteren is in het eerste theoretische kader aan de orde gekomen, maar wat bedoelen de deskundigen met 'het leren als afwegingsproces'? Er wordt door verschillende deskundigen gesproken over het feit dat veel meer- en hoogbegaafde leerlingen maar 1 of 2 specifieke leerstrategieën toepassen, waardoor de opdrachten door deze leerlingen vaak worden afgewogen op aantrekkelijkheid passende bij deze strategieën. Bij onvoldoende aantrekkelijkheid van een opdracht kunnen de volgende gevolgen optreden: motivatie verliezen, bij confrontatie met problemen niet weten welke strategie te moeten hanteren en het afnemen van de spanningsboog. Deze drie verschillende invalshoeken geven allemaal aan dat niet iedere meer- of hoogbegaafde leerling hetzelfde aanbod nodig heeft.

Op dit moment worden alle meer- en hoogbegaafde leerlingen in dezelfde verrijkgroep ingedeeld. Bij hoofdstuk 1, de aanleiding en probleemstelling wordt echter de conclusie getrokken dat dit niet voor iedere leerling de juiste vorm van begeleiding is. Bij de zoektocht naar het juiste aanbod voor leerstrategieën, past de beredenering van 'de vier typen hoogbegaafden' (Linssen & Goethals, 2002) naar mijn idee het beste. Dit geeft namelijk weer dat er in de praktijk aandacht moet zijn voor al deze types in samenhang met het onderwijsaanbod. Deze aanbeveling zal ik als onderzoeker meenemen bij de conclusie en evaluatie. Daarnaast heeft het veel overeenkomsten met de splitsing die gemaakt wordt in het Multifactorenmodel van Heller (Ziegler & Heller 2000), betreffende de niet-cognitieve persoonlijkheidskenmerken.

2.2 Leerstrategieën

In het onderwijs ligt de nadruk op presteren. Meer- en hoogbegaafde leerlingen hebben wel de capaciteiten, maar vaak blijkt dan toch dat het niet lukt. In paragraaf 2.1 is weergegeven wat de aanleiding kan zijn van deze 'storingen' en op welke wijze dat is verwerkt binnen de theoretische modellen. In deze paragraaf een verdieping in de literatuur voor het antwoord op de onderstaande deelvraag: Op welke wijze ontwikkelen meer- en hoogbegaafde leerlingen leerstrategieën?

2.2.a. Het ontwikkelen van leerstrategieën

Volgens Drent & Van Gerven (2012) hoeven meer- en hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs nauwelijks leerstrategieën toe te passen om succesvol te kunnen zijn. Het is voor deze doelgroep vaak hetzelfde als de uitspraak van Drent & van Gerven (2012), *'iets al kunnen maar het toevallig nog nooit eerder gedaan hebben.'* Het gevolg is echter dat deze leerlingen geen kennis maken met de verschillende leerstrategieën en hierdoor gebruik blijven maken van de 'eigen' gemaakte leerstrategie. Op welke wijze ontwikkelen meer- en hoogbegaafde leerlingen deze eigen gemaakte leerstrategieën? Volgens Bosch-Sthijns (z.d.) worden vaardigheden, zoals het ontwikkelen van leerstrategieën ontwikkeld door oefening. Dit loopt gefaseerd tot het automatisch verloopt (Kagan 2006a). Wanneer meer- en hoogbegaafde leerlingen het gevoel hebben iets te trainen zonder enige betekenis, haken deze leerlingen af. Vaardigheden en leerstrategieën ontwikkelen zich beter wanneer het betekenisvolle doelen zijn (Drent & van Gerven, 2012).

Drent & Van Gerven (2012) geven ook aan dat voor het ontwikkelen van leerstrategieën een goede verrijkingstaak noodzakelijk is. Deze verrijkingstaak moet voldoen aan bepaalde voorwaarden⁴, zoals het bevatten van opdrachten met een probleemgericht karakter. Daarnaast moet de leerling een verrijkingstaak krijgen die past bij het niveau van zelfstandigheid van de leerling. De mate van zelfstandigheid is te onderscheiden in de piramide van zelfstandigheid (Drent & van Gerven, 2011).

Het eerste niveau binnen de piramide gaat over zelfstandig werken, deze taken zijn vooral gericht op lagere denkkorde processen zoals herinneren, begrijpen en toepassen. Als ik dit vergelijk met de kenmerken van een goede verrijkingstaak kom ik tot de conclusie dat deze vorm van zelfstandig werken niet aanzet tot het leren van leerstrategieën en niet in aanmerking komt als verrijkingstaak. Het tweede niveau binnen de piramide gaat over zelfstandig leren en het derde niveau over zelfverantwoordelijk leren. Beide niveaus zijn gericht op hogere denkkorde zoals analyseren, evalueren en creëren. Deze niveaus voldoen aan de eisen van een goede verrijkingstaak, zijn afkomstig uit de taxonomie van Bloom (Bloom, 1956) en doen daarmee een beroep op verschillende leerstrategieën.

⁴ Bijlage 2

De leerkracht en omgeving spelen bij de begeleiding van deze leerstrategieën echter wel een belangrijke rol. Er wordt van de leerkracht en omgeving namelijk specifiek gedrag⁵ verwacht bij het aansturen op deze systematische ontwikkelingen, zoals het stellen van veel open vragen. Pas dan kan een leerling reiken naar een zone van naastgelegen ontwikkeling (Vygotsky,1978) en ontstaat er een leersituatie waarbij de leerlingen de kans krijgen om aangeboden leerstrategieën zichzelf eigen te maken.

Bovenstaande theoretische kaders en beweringen zorgen ervoor dat ik als onderzoeker een duidelijk beeld heb gekregen van de manier waarop leerstrategieën te ontwikkelen zijn. De belangrijkste punten voor dit onderzoek zijn, dat het aanbod 'leren leren' een betekenis moet hebben om het voor de leerlingen interessant te maken. Daarnaast is het van belang dat de leerlingen instructie krijgen op welke wijze een verrijkingstaak wordt aangepakt.

2.2.b.Het leren leren van leerstrategieën

Voorafgaande aan dit onderzoek heb ik mij verdiept in het onderwijsaanbod 'leren leren' van Minka Dumont (Dumont, 2008). Hierbij worden verschillende studievoordigheden aangeboden, waarbij leerlingen leerstrategieën ontwikkelingen die zij kunnen toepassen in het voortgezet onderwijs. De overstap naar het voortgezet onderwijs zorgt namelijk voor nieuw leeraanbod, waarbij de uitspraak van Drent&van Gerven,(2012), *'iets al kunnen maar het toevallig nog nooit eerder gedaan hebben'* in veel gevallen niet meer van toepassing is.

Als onderzoeker ga ik aan de slag met het bestaande aanbod 'leren leren' (Dumont,2008). Door naar eigen inzicht en kennis verworven vanuit dit literatuuronderzoek, instructies toe te voegen (bijlage 1) creëer ik een aanbod waarbij leerlingen worden aangezet tot het leren van leerstrategieën. Daarbij kies ik er voor om de instructies voor het grootste gedeelte in te richten volgens het tweede niveau van piramide (zelfstandig leren), de niveaus van Bloom (1956) laat ik daarbij achterwege. Dit gezien het feit dat de leerlingen hier niet bekend mee zijn. Het zou in de toekomst echter wel een mooie vervolgstap zijn om deze niveaus te verwerken in het aanbod.

⁵ Bijlage 2

2.3 Leermotivatie

In deze paragraaf een verdieping in de literatuur voor het antwoord op de onderstaande deelvraag: Heeft het onderwijsaanbod 'leren leren' een positief effect op de leermotivatie van de leerlingen?

2.3.a. verschillen in motivatie

Onder motivatie verstaat Renzulli (1991) de natuurlijke drang om een taak te volbrengen. Verdieping in de literatuur omtrent deze drang brengt mij als onderzoeker bij verschillende motivatietheorieën. Dit onderzoek richt zich echter alleen op de verschillen in motivatie op basis van De Schoolse Zelfregulatie Vragenlijst (Vansteenkiste et al., 2009). De reden hiervan is dat het meetinstrument reeds wordt gebruikt in de praktijk en daardoor al bekend is bij de leerlingen. De Schoolse zelfregulatie vragenlijst kan door leerlingen worden ingevuld als het een situatie betreft waar geen directe regels voor gelden. Motivatie is namelijk een begrip dat niet vast te leggen is in regels, maar wel onder te verdelen is in 2 categorieën: intrinsieke motivatie (bij de vragenlijst de categorieën, intrinsieke motivatie en persoonlijk belang) en extrinsieke motivatie (bij de vragenlijst de categorieën, interne druk en externe druk). Een verdieping in deze categorieën geeft weer waar de leerkracht en/of de leerlingen invloed op kunnen uitoefenen. Daarbij geven Kolovelonis, Goudas, Hassandra, & Dermitzaki, (2012) aan dat zelfregulatie te stimuleren is wanneer het gaat om het stimuleren van een nieuwe taak. In dat geval kan ik dus concluderen dat het onderwijsaanbod 'leren leren' als een nieuwe taak wordt gezien en daardoor zou kunnen zorgen voor stimulans in motivatie.

Intrinsieke motivatie staat voor het uitvoeren van de activiteit door de activiteit zelf (Ryan & Deci, 2000; Sierens & Vansteenkiste, 2009). De leerlingen handelen op eigen initiatief omdat ze het interessant vinden of voor het behalen van een doel in de toekomst. Kortom, een persoonlijk belang. Als ik dit aan de praktijk koppel kan ik als onderzoeker concluderen dat het als leerkracht deels mogelijk moet zijn om de intrinsieke motivatie te verhogen, mede vanwege de uitspraak van Drent & van Gerven (2012) *'Vaardigheden en leerstrategieën ontwikkelen zich beter wanneer het betekenisvolle doelen zijn'*. Het is in dit geval dus de taak van de leerkracht om het doel betekenisvol te maken, waardoor leerlingen worden aangezet tot intrinsieke motivatie. Dit is een belangrijk aspect, gezien het feit dat uit onderzoek (Franzen, 2008) blijkt dat intrinsiek gemotiveerd leren leidt tot betere prestaties en vooral tot diepere verwerking.

Extrinsieke motivatie staat voor het uitvoeren van de activiteit voor een ander. Hierbij te denken aan verwachtingen van ouders, klasgenoten, leerkracht of het vooruitzicht op een beloning. Door onderzoek (Franzen, 2008) is bekend dat dergelijk leren vaak oppervlakkiger is en de kans verhoogt op onderpresteren. Wat kan je als leerkracht hier aan doen? De intrinsieke motivatie verhogen door het betekenisvol te maken, zonder druk uit te oefenen in de vorm van 'eisen' en 'moeten'

2.3.b Het anders inrichten van motivatie

Deze paragraaf zorgt voor verbindingen in het literatuuronderzoek, die de koppeling naar de praktijk zichtbaar maken.

De verbindingen tussen de opgedane kennis van de vier typen hoogbegaafden (Linssen & Goethals, 2002) in combinatie met de beweringen van Bosch-Sthijns (z.d.) en Drent&van Gerven (2012) omtrent leerstrategieën, geven duidelijk weer op welke wijze de leerkracht kan voorzien in de onderwijsbehoeftes van de meer- en hoogbegaafden leerlingen. Uit bovenstaand literatuuronderzoek betreffende motivatie trek ik als onderzoeker de conclusie, dat motivatie samenhangt met deze verbindingen. Ondanks dat het begrip motivatie niet vast is te leggen in regels, geeft het je als leerkracht wel de mogelijkheid om je onderwijs op een bepaalde manier in te richten waardoor verhoging van motivatie mogelijk is. Het bestaande onderwijsaanbod 'leren leren' (Dumont, 2008), heb ik als onderzoeker dan ook door middel van deze verbindingen voorzien van een lesvoorbereidingsformulier. In dit formulier staat beschreven wat de kenmerken zijn van de les, zodat het voldoet aan een goede verrijkingstaak en daarmee aanzet tot leren. Daarnaast geeft het weer op welke wijze je de doelen 'eigen' kunt laten maken door de leerlingen, waardoor intrinsieke motivatie kan worden verhoogt. Tot slot bevat het tips voor specifieke leerkrachtkenmerken die bij kunnen dragen aan het willen 'leren leren' en de intrinsieke motivatie bevorderen.

De extrinsieke motivatie heb ik naar aanleiding van het literatuuronderzoek, bewust buiten beschouwing gelaten in de praktijk. In eerste instantie heb ik deze keuze gemaakt om het klein en meetbaar te houden, daarnaast zijn wij als school van mening dat leerlingen onderwijs volgen voor zichzelf en niet om de omgeving een plezier te doen.

Hoofdstuk 3. Onderzoeksmethodologie

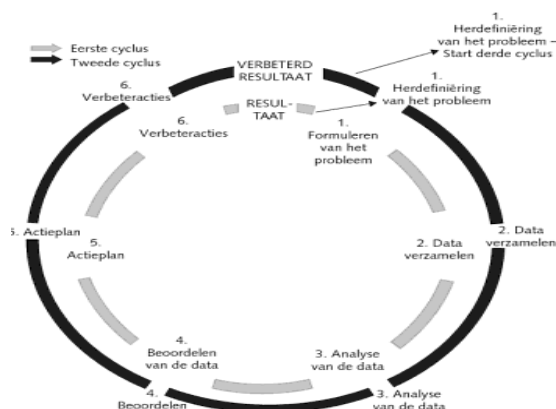
Het doel van het onderzoek is om tot een antwoord te komen op de onderzoeksvraag. In dit hoofdstuk staat vermeld welke onderzoeksmethodologie een bijdrage levert aan dit proces en mede zorgt voor de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

3.1 Onderzoeksparadigma

Het onderzoek gaat uit van het kritisch-emancipatorische onderzoeksparadigma. Dit paradigma past bij het onderzoek omdat de verworven kennis naast feiten ook uit meningen bestaat (Kincheloe, 1991). Gekoppeld aan de praktijk ziet dat er als volgt uit: naar aanleiding van het literatuuronderzoek over hoogbegaafdheid, leerstrategieën en leermotivatie wordt er een onderwijsaanbod aangeboden in de verrijkingsgroep dat aan de hand van een eerst- en tweede meting op het gewenste leerresultaat wordt getest. Tot slot is er door middel van vragenlijsten aandacht voor de mening van leerkrachten, leerlingen en ouders met betrekking tot het verkrijgen van inzichten in de verbetering in leermotivatie en de gewenste leerresultaten.

3.2 Onderzoeksstrategie

Bij het bovenstaande paradigma past de onderzoeksstrategie, actieonderzoek. Deze vorm is bij uitstek geschikt voor onderzoeken met als doel de beroepspraktijk verbeteren of te vernieuwen (Schuman, 2009). Gekoppeld aan de praktijk ziet dat er als volgt uit: in dit onderzoek wordt naar aanleiding van de probleemstelling gezocht naar verbeteringen/ vernieuwingen van het onderwijsaanbod in de verrijkingsgroep. Deze verbeteringen/ vernieuwingen vinden plaats in een cyclisch proces, volgens het model van actieonderzoek (Schuman, 2009). Het doorlopen van dit model zorgt voor waarborging van het onderzoek wat gepaard gaat met een zelfverzekerde houding van mij als professional. Naast dit onderzoeksdeel, is er binnen het actieonderzoek ook een handelingsdeel, het veranderingsproces. Bij mijn opleiding 'Magistrum Middenmanagement' (Magistrum, 2013) heb ik voor mijn eindopdracht een veranderingsproces in gang gezet. Door deze reeds opgedane ervaring voel ik mezelf bewust bekwaam (Maslow, 1954) bij het in gang zetten van een veranderingsproces en ben ik bekend met de voor- en nadelen waar ik mee te maken kan krijgen. Deze 'bewust bekwame' houding zorgt ervoor dat ik bij het in gang zetten van een veranderingsproces, handel vanuit een professionele houding.

Afbeelding 7: Schumans model van actieonderzoek (Schuman, 2009)

3.3 Onderzoeksmethode

Triangulatie is een belangrijk kwaliteitscriterium bij praktijkgericht onderzoek, waarbij er volgens een driehoeksmeting vanuit verschillende invalshoeken wordt gekeken naar een punt (Harinck, 2008). Door het gebruik van meerdere gegevensbronnen vergroot de onderzoeker de betrouwbaarheid van het antwoord op de onderzoeksvraag. Gekoppeld aan de praktijk ziet dat er als volgt uit: door gebruik te maken van de verschillende onderzoeksmethodes; vragenlijsten, documentenonderzoek en een veldexperiment voldoet het onderzoek aan de voorwaarden van triangulatie en is er een duidelijke verbinding zichtbaar tussen de literatuurstudie gekoppeld aan de praktijk. Per onderzoeksmethode staat vermeldt op welke wijze dit wordt ingezet en met welk doel.

Vragenlijsten worden in het onderzoek gebruikt om de deelvragen te beantwoorden. Door middel van vragenlijsten vindt er bij de het onderwijsaanbod 'leren leren' een eerste- en tweede meting plaats. Het doel is om te onderzoeken wat het effect is van het onderwijsaanbod 'leren leren' ten aanzien van het gebruik, ontwikkelen en toepassen van leesstrategieën om tot slot een antwoord te krijgen op de vraag wat het effect is ten aanzien van de leerresultaten en leermotivatie. De vragen worden aan leerlingen, ouders en leerkrachten gesteld om de validiteit van het onderzoek te vergroten en te voorkomen dat de leerlingen 'gewenste' antwoorden formuleren. Er wordt bij de vragenlijsten gebruik gemaakt van open vragen, multiple-choice vragen en de likertschaal (Likert, 1932). De likertschaal is een methode om moeilijk te kwantificeren gegevens toch te kunnen stellen. In het onderzoek wordt het ingezet in als een intervalschaal, door altijd 5 posities in te zetten en er vanuit te gaan dat de afstand tussen iedere positie even smal is. Het gebruik van open vragen wordt in het onderzoek zo min mogelijk gebruikt in verband met de verwerking van de resultaten.

Documentenonderzoek wordt in het onderzoek gebruikt om de verschillende theorieën te filteren. Om uit de vele literatuur over het onderwerp 'meer- en hoogbegaafdheid' te selecteren wat relevant is voor het onderzoek, wordt in de oriëntatiefase gebruik gemaakt van een filter. De inhoudsopgave van het boek wordt gebruikt om te selecteren of verdieping in de theorie relevant is ten aanzien van het onderzoek. (Eco 1985).

Het veldexperiment (onderwijsaanbod 'leren leren') is van toegevoegde waarde voor het onderzoek omdat deze vorm van interventie in een natuurlijke omgeving plaatsvindt waarna het daaruit voortvloeiende resulterende gedrag kan worden bestudeerd. Gekoppeld aan de praktijk ziet dat er als volgt uit: Naar aanleiding van het literatuuronderzoek heb ik als onderzoeker een duidelijk beeld wat van belang is bij het onderwijsaanbod 'leren leren' om de meer- en hoogbegaafde leerlingen aan te zetten tot het leren van leerstrategieën. Daarnaast gaat de onderzoeksvraag ook over het gewenste effect ten aanzien van leermotivatie en leerresultaten. Dit deel van de vraag kan alleen beantwoord worden door middel van een veldexperiment. Door gebruik te maken van vragenlijsten in de vorm van een eerste en tweede meting kan er een vergelijking worden gemaakt ten aanzien van de leerresultaten en leermotivatie.

3.4 Onderzoeksgroep

De deelnemers van het onderzoek zijn de leerkrachten van de verrijkingsroep, de meer- en hoogbegaafde leerlingen uit de groepen 7-8, de ouders en leerkrachten van deze leerlingen. Voorafgaande aan het onderzoek worden alle deelnemers via een brief op de hoogte gebracht van het onderzoek, met het verzoek tot medewerking. Uiteraard worden alle uitwerkingen anoniem verwerkt in het onderzoek.

3.5 Ethische aspecten

Het onderzoek voldoet aan de ethische aspecten volgens de richtlijnen uit Gedragscode praktijkgericht onderzoek (Andriessen et al 2010). Dit is van groot belang omdat leerlingen, leerkrachten en ouders mee werken aan het onderzoek en tegelijkertijd ook functioneren als onderzoeksobject. De combinatie van deze functies ervaar ik persoonlijk als een ethisch dilemma waar ik zorgvuldig mee om ga. Het maakt het een ethisch dilemma doordat de betrokken partijen medewerking verlenen en mij als onderzoeker daarmee het vertrouwen geven ten aanzien van het onderwijsaanbod 'leren leren', terwijl de effecten nog niet bekend zijn. Ik ben mij er als onderzoeker van bewust dat het effect van het onderwijsaanbod 'leren leren' ook negatief kan zijn. Door open over deze mogelijke effecten te communiceren richting de betrokken partijen, neem ik het dilemma weg. Deze open vorm van communicatie is onder ander ook terug te zien door het toelichten van het handelen, het vragen van toestemming en het waarborgen van anonimiteit, wat mede weer zorgt voor het uitstralen van veiligheid en vertrouwen.

3.6 Betrouwbaarheid van het onderzoek

Het bestaande onderwijsaanbod (Dumont, 2008) draagt bij aan de inhoudsvaliditeit van dit onderzoek. Daarnaast wordt er tijdens het onderzoek ook rekening gehouden met de interne validiteit, door er bewust van te zijn dat de uitkomsten op dit moment alleen geldig zijn voor de veldexperiment-groep. Tot slot is het onderzoek gewaarborgd door het toepassen van triangulatie in de vorm van data.

3.7 werkplan en tijdspad

Bovenstaande onderzoeksmethodologie leidt tot het werkplan en tijdspad:

<u>Data</u>	<u>Actie</u>	<u>Cyclus volgens Schumans model van actieonderzoek (Schuman,2009)</u>
Schooljaar 2012-2013	Evaluatie vanuit de werkgroep 'meer en hoogbegaafdheid' + formuleren onderzoeksvraag	1. formuleren van het probleem
September 2013	Verdieping literatuuronderzoek	2. Data verzamelen
September 2013	Na aanleiding van literatuuronderzoek, samenstellen van het onderwijsaanbod 'leren leren' + vragenlijsten maken	3. Analyse van de data
Oktober 2013	Onderwijsaanbod 'leren leren' presenteren aan werkgroep 'meer- en hoogbegaafdheid' + onderzoeksgroep, waar nodig bijstellen	4. Beoordelen van de data
November-december 2013	veldexperiment van het onderwijsaanbod 'leren leren' Inclusief een toetsend deel door middel van de vragenlijsten in de vorm van een eerste en tweede meting	5. Actieplan
Januari-mei 2014	Resultaten + data analyseren om tot een antwoord te komen op de onderzoeksvraag en eventuele verbeteracties op te stellen.	6. verbeteracties

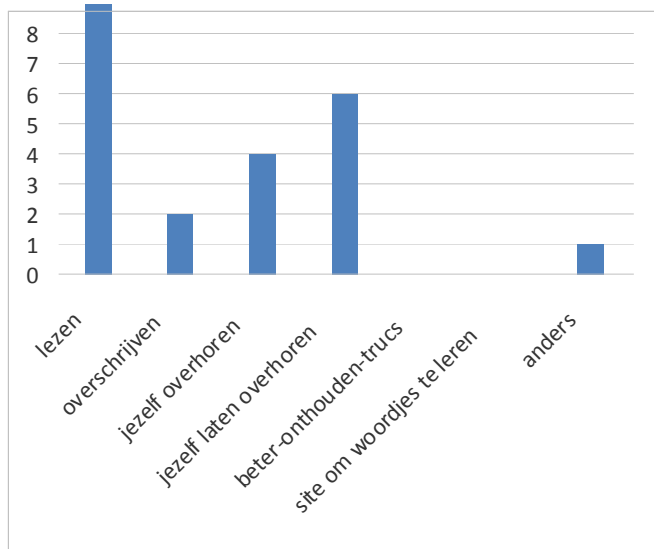
Hoofdstuk 4. Data-analyse

In dit hoofdstuk wordt de verkregen data weergegeven. De data komen tot stand door de analyse van vragenlijsten, een eerste en tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren', een eerste- en tweede meting van de leerresultaten in de klas en een eerste en tweede meting met betrekking tot de motivatie. De data zijn afkomstig van de negen deelnemende leerlingen aan het onderwijsaanbod, ouders en leerkracht. Alleen de relevante data worden in dit hoofdstuk weergegeven, de volledige vragenlijsten staan in bijlagen 2,3,6,7,8,9,10. Om vergelijkingen goed zichtbaar te maken, staan de data weergegeven in grafieken. Dit maakt het mogelijk de data te analyseren en de resultaten daarvan feitelijk te beschrijven om tot slot bij te dragen aan het beantwoorden van de deelvragen. Daarbij ben ik mij bij de analyse van de resultaten bewust van de variabelen die een ook een rol kunnen spelen bij het resultaat, doordat het nooit een identieke situatie betreft. Voorbeelden daarvan zijn: de inhoud van de toets is anders, de leerstof is anders aangeboden, de tijd van de dag en het weer.

4.1 Beginmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, voorafgaande aan het onderwijsaanbod 'leren leren'.

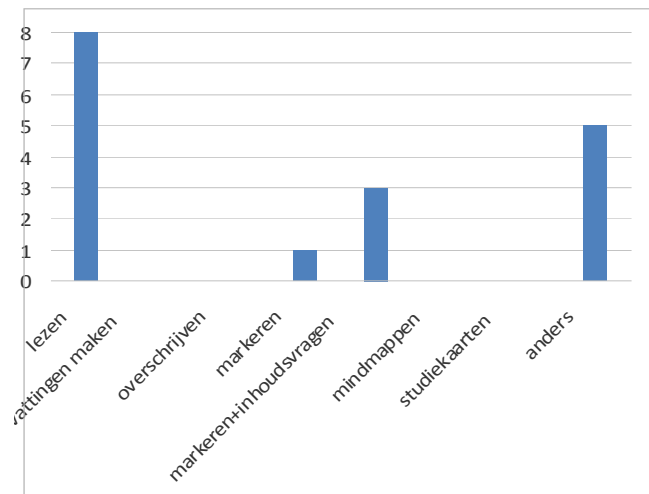
Het belangrijkste uitgangspunt bij de zoektocht naar een passend onderwijsaanbod is het beginpunt van de deelnemers. Door middel van vragenlijst wordt aan de leerlingen gevraagd op welke wijze ze voorafgaande van het onderwijsaanbod feiten/woordjes leren en de inhoud van stukken tekst bestuderen.

*Vraag: Op welke wijze leer jij feiten en woordjes? N=9

Analyse: In de grafiek is af te lezen dat alle leerlingen feiten en woordjes leren door te lezen. Daarnaast maken de leerlingen afwisselend gebruik van de leerstrategieën: overschrijven, jezelf overhoren en jezelf laten overhoren. 1 leerling geeft aan op een andere manier te leren. De toelichting van de leerling bij deze vraag geeft aan dat deze leerling niet leert.

Op welke wijze leer jij de inhoud van een tekst? N=9

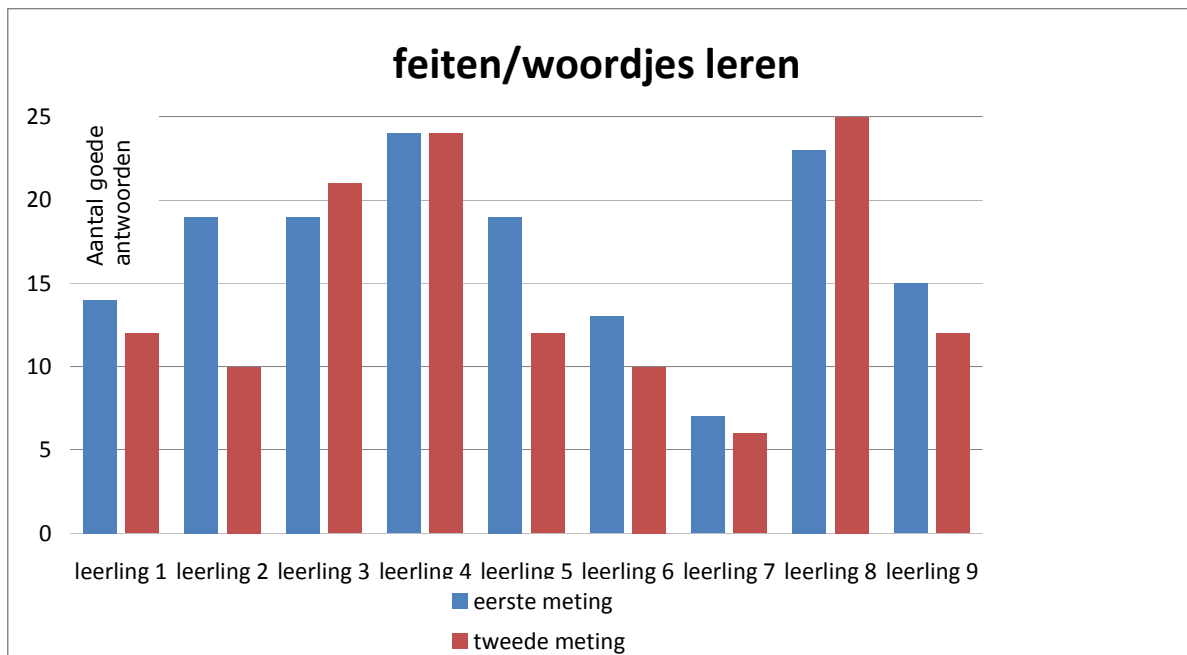
Analyse: In de grafiek is af te lezen dat acht van de negen leerlingen kiezen voor het lezen van teksten. Vier keer wordt er gekozen voor de leerstrategie markeren+ inhoudsvragen maken. Vijf keer geven de leerlingen aan op een andere manier te leren, de toelichting van de leerlingen bij deze vraag geeft aan dat de leerlingen in dat geval helemaal niet leren.

Samenvattend: Uit bovenstaande grafieken kunnen de meest relevante gegevens meegenomen worden bij het aanbieden van het onderwijsaanbod. Daarbij trek ik als onderzoeker de conclusie dat de leerlingen al bekend zijn met enkele leerstrategieën. Het feit dat de leerlingen al bekend zijn met de leerstrategieën 'markeren' en 'markeren + inhoudsvragen maken' heeft vermoedelijk te maken met andere elementen, zoals het aanbod van deze strategieën bij de methode begrijpend lezen. Deze veronderstelling is echter niet meegenomen in dit onderzoek. Om de nog volledig onbekende leerstrategieën goed aan te kunnen bieden en daarmee in te spelen op de behoeftes van deze leerlingen, zal de verrijkingsgroep leerkracht in het onderwijsaanbod 'leren leren' meer tijd inplannen voor het aanleren van deze strategieën.

4.2 Eerste- en tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep.

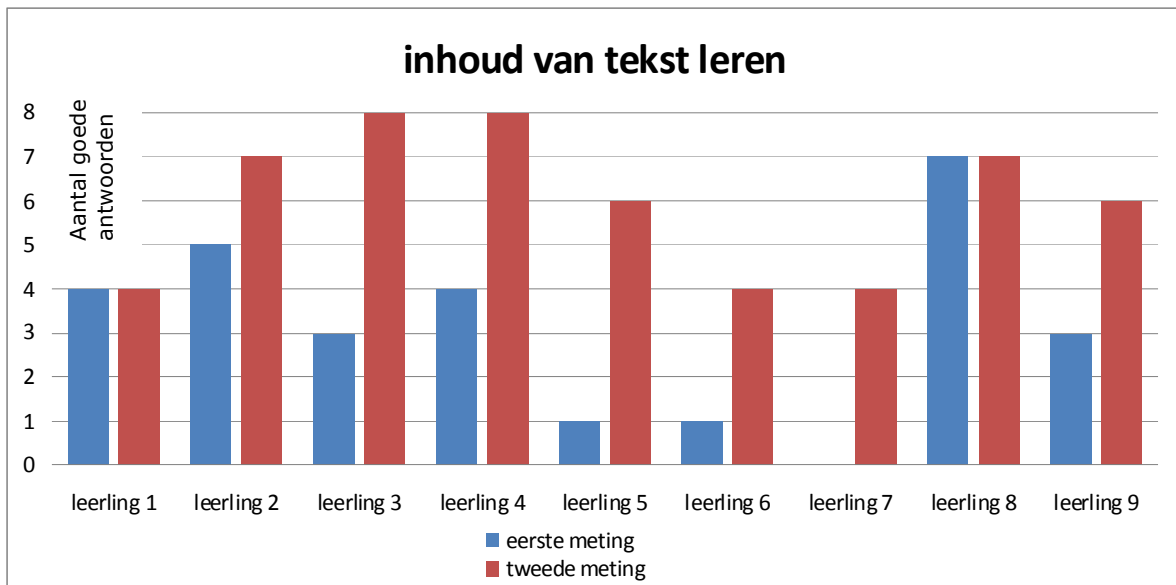
In bijlagen 4 en 5 staan de begin en eindtest die bij het onderwijsaanbod 'leren leren' worden aangeboden. Deze testen zorgen voor data in de vorm van een eerste- en tweede- meting. De testen zijn opgesplitst in 2 onderdelen. Het eerste onderdeel bestaat uit het leren van feiten en woordjes, het tweede onderdeel bestaat uit het leren van de inhoud van een tekst.

Bij de begintest (eerste meting) leren de leerlingen in 30 minuten 25 Italiaanse woorden gevolgd met een toetsmoment van 15 minuten. Vervolgens bestuderen de leerlingen in 30 minuten de inhoud van een tekst, gevolgd door een toetsmoment van 15 minuten. De leerlingen zijn vrij in de manier van leren. Bij de eindtest (tweede meting) krijgen de leerlingen weer 30 minuten de tijd om 25 nieuwe Italiaanse woorden te leren, gevolgd met een toetsmoment van 15 minuten. Vervolgens bestuderen de leerlingen in 30 minuten de inhoud van een vergelijkbare tekst, gevolgd door een toetsmoment van 15 minuten. Bij de eindtest (tweede meting) zijn de leerlingen inmiddels bekend met de verschillende leerstrategieën en wordt aan de leerlingen gevraagd om deze toe te passen.

Analyse: In de grafiek is af te lezen dat zes van de negen leerlingen slechter scoren bij de tweede meting dan bij de eerste meting, een leerling heeft dezelfde score behaald en twee leerlingen hebben de score verbeterd.

Samenvattend: Het effect van het onderwijsaanbod heeft in deze situatie geen positieve uitwerking. Kan ik als onderzoeker deze score verklaren? Om meer inzicht te krijgen in deze scores en gebruik te maken van triangulatie is een toelichting van de verrijkingsgroep leerkracht noodzakelijk: *'De leerlingen hebben naar mijn mening niet gekozen voor een leerstrategie die bij zichzelf past. Alle negen leerlingen hebben namelijk gekozen voor een 'nieuwe' werkvorm binnen het leren, het overhoren op een pc'. Op het moment dat ik de toetsresultaten bekend maakte, hoorde je meerdere leerlingen ook direct zeggen dat ze niet voor deze strategie hadden moeten kiezen.'* Deze toelichting geeft mij als onderzoeker meer inzicht in de scores en wordt meegenomen bij stap 6 (het verbeterplan) van het cyclisch proces, volgens het model van actieonderzoek (Schuman, 2009). In de praktijk betekent dit concreet dat de verrijkingsgroep leerkracht bij een nieuw onderwijsaanbod 'leren leren' de leerlingen zal attenderen op de keuzes bij het gebruik van de leerstrategieën.

Analyse: zeven van de negen leerlingen scoren bij de eindtest hoger dan bij de begintest, twee leerlingen behaalde dezelfde score.

Samenvattend: Het effect van het onderwijsaanbod heeft in deze situatie een positieve uitwerking. Wat betekent dit voor mij als onderzoeker?

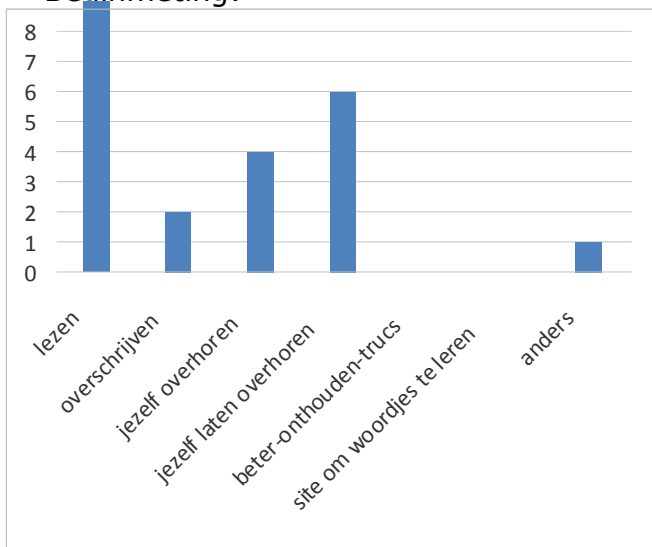
Ik trek de conclusie dat het onderwijsaanbod op het gebied van 'inhoud van tekst leren' voor de meer- en hoogbegaafde leerlingen van toegevoegde waarde is. Om meer inzicht te krijgen welke leerstrategieën de leerlingen bij de eindtest kiezen, is een toelichting van de verrijkingsgroep leerkracht noodzakelijk: *'De leerlingen hebben bij deze test bewuster gekozen voor bepaalde leerstrategieën, waarschijnlijk heeft dit te maken met de resultaten van de eindtest feiten/woordjes leren. Opvallend is dat veel leerlingen voor een creatieve vorm kiezen, de leerstrategie 'mindmappen', Daarnaast kiezen veel leerlingen ook voor de leerstrategie 'studiekaarten' en 'markeren'.*

4.3 Eindmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, na afloop van het onderwijsaanbod 'leren leren'

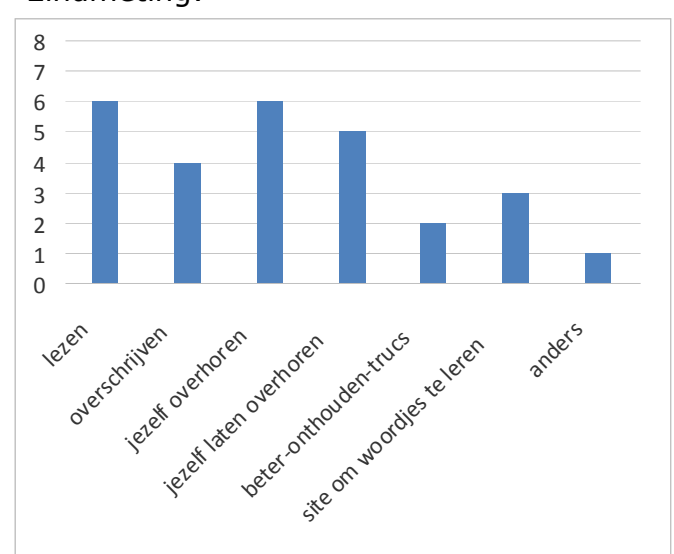
Bij 4.1 is bij de begin meting het beginpunt van de leerlingen in beeld gebracht. De leerlingen beschikten op dat moment over enkele leerstrategieën. Inmiddels zijn de leerlingen door het onderwijsaanbod tot de ontdekking gekomen dat er ook andere strategieën zijn om tot leren te komen. De tweede meting bij het onderwijsaanbod 'leren leren' heeft de leerlingen inzicht gegeven in de effecten van deze verschillende leerstrategieën. Wat hebben de leerlingen meegenomen naar de praktijk/de klas? Door middel van vragenlijsten wordt aan de leerlingen gevraagd op welke wijze ze na afloop van het onderwijsaanbod feiten/woordjes leren en de inhoud van stukken tekst bestuderen.

*Vraag: Op welke wijze leer jij feiten en woordjes? N=9

Beginmeting:

Eindmeting:

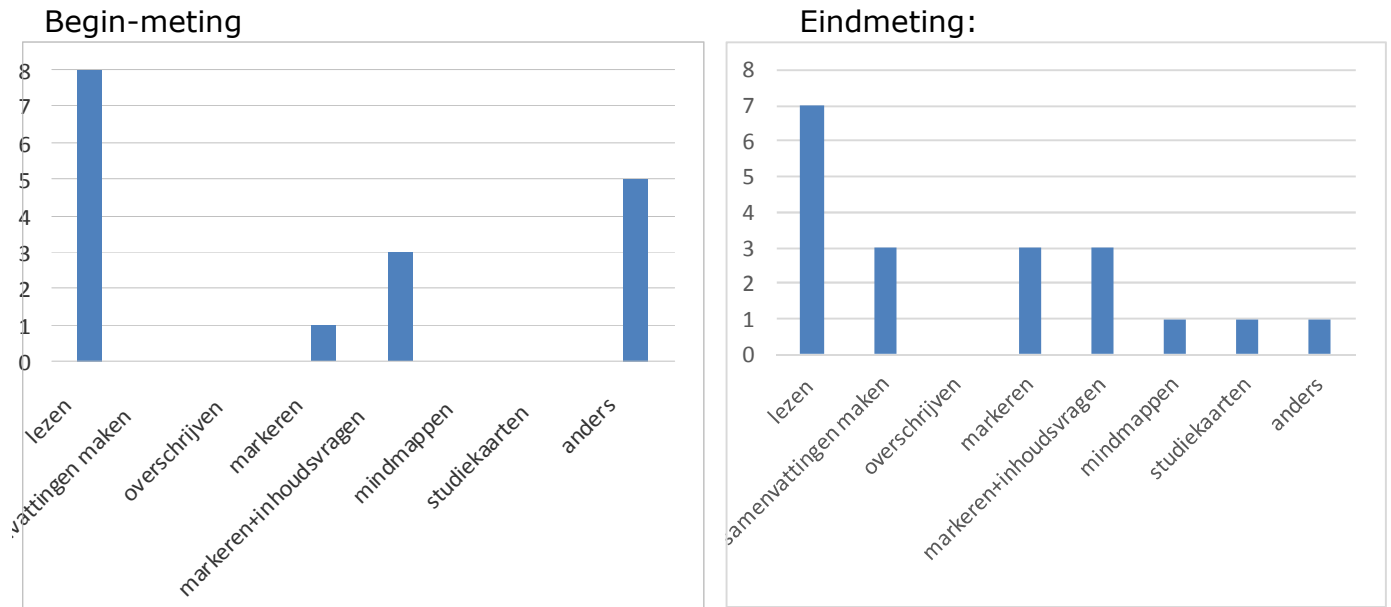

Analyse: in de grafiek van de eindmeting is zichtbaar dat de leerlingen meerdere keren hebben gekozen voor de 'nieuwe' leerstrategieën.

Samenvattend:

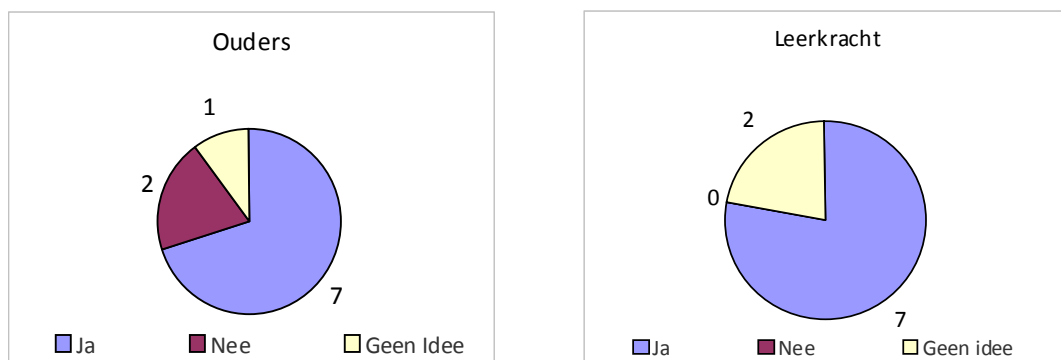
Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de leerlingen in de klas, na afloop van het onderwijsaanbod 'leren leren' gebruik maken van meerdere leerstrategieën. Dit is opmerkelijk omdat de uitslag van de tweede-meting negatief is. De opmerking van de leerkracht bij 4.2 in aanmerking genomen lijkt het dat de leerlingen het onderwijsaanbod 'leren leren' toch als een verrijking hebben ervaren. Om dit daadwerkelijk te concluderen zou het een nader onderzoek vereisen.

*Vraag: Op welke wijze leer jij de inhoud van stukken tekst? N=9

Analyse: In de grafiek van de eindmeting is af te lezen dat de leerlingen na afloop van het onderwijsaanbod meer gebruik zijn gaan maken van verschillende leerstrategieën. Lezen blijft het meest gebruikt onder de leerlingen. Opvallend is dat drie leerlingen in de toelichting aangeven blij te zijn met de nieuwe leerstrategieën, maar er op dit moment nog geen gebruik van maken. Citaat leerling 4 *'Op dit moment hoef ik nauwelijks te leren, maar de leerstrategieën zijn zeker bruikbaar in mijn toekomst op het voortgezet onderwijs, bedankt*

Om de betrouwbaarheid van deze data te vergroten is er triangulatie toegepast door ouders en leerkrachten de vraag te stellen of de leerling na afloop van het onderwijsaanbod ook daadwerkelijk gebruik zij gaan maken van andere leerstrategieën.

Analyse:
 7 ouders geven aan dat de leerling gebruik zijn gaan maken van andere leerstrategieën, 2 ouders geven aan dat dit niet het geval is en 1 ouder geeft aan hier geen idee van te hebben.
 De leerkrachten zien dat 7 leerlingen andere leerstrategieën zijn gaan toepassen. Bij 2 leerlingen geven de leerkrachten aan hier geen idee van te hebben.

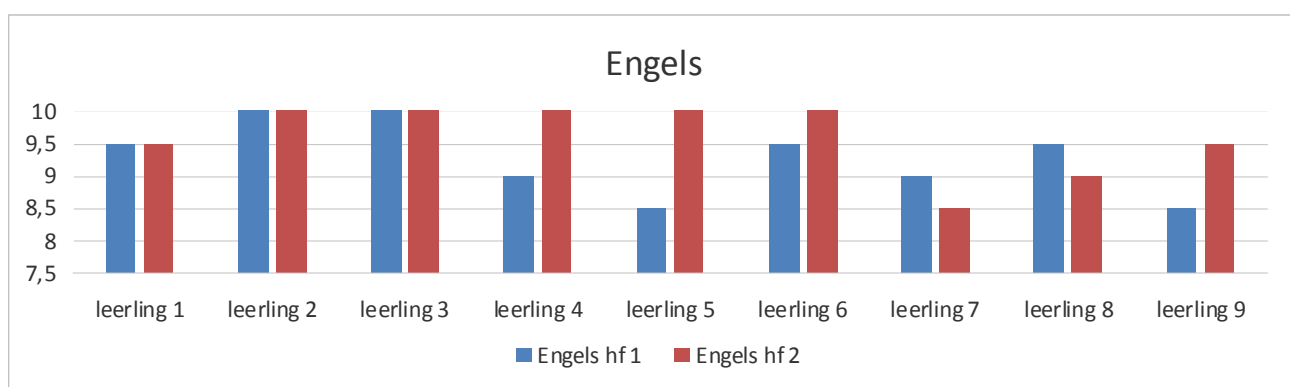
Samenvattend:

Uit bovenstaande grafiek en citaat trek ik als onderzoeker de conclusie dat de leerlingen bekend zijn geraakt met de verschillende leerstrategieën en in staat zijn om deze naar eigen inzicht toe te passen. De data resultaten van ouders en leerkrachten onderbouwen deze conclusie.

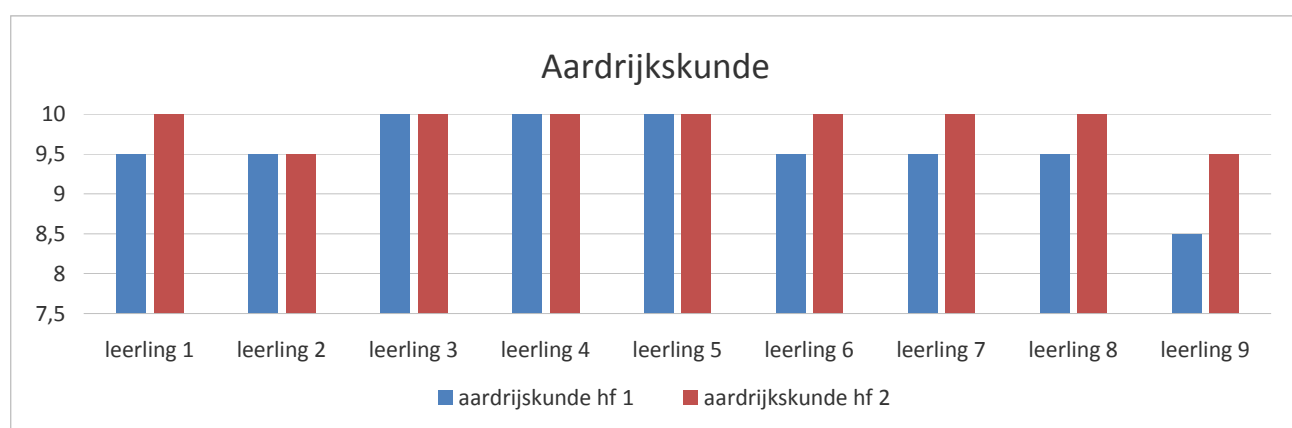
4.4 Eerste- en tweede meting in de klas met betrekking tot de leerresultaten.

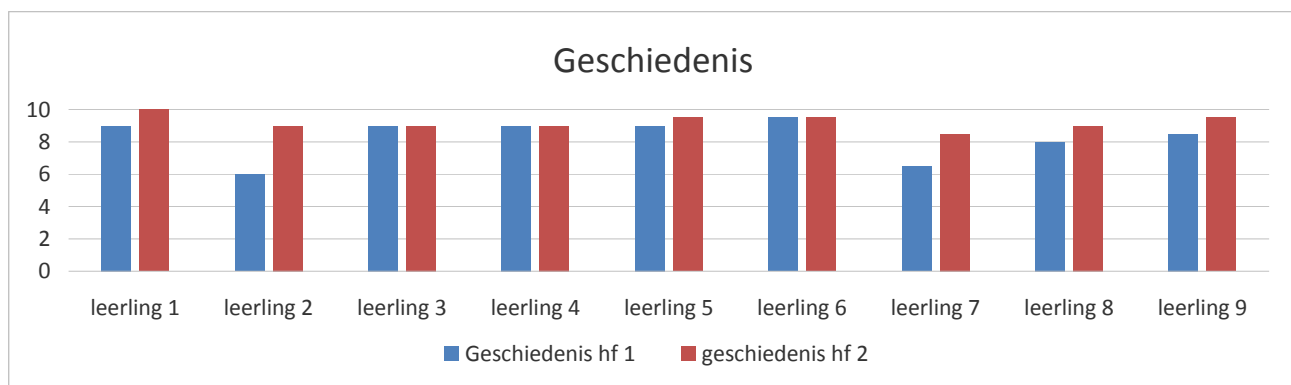
In 4.3 is te zien dat de leerlingen 'nieuwe' leerstrategieën toepassen. Zorgt dit in de praktijk ook voor betere leerresultaten? Door middel van een vragenlijst wordt aan de leerkrachten gevraagd de leerlingen te observeren en de resultaten te noteren. Hoofdstuk 1 heeft plaatsgevonden voorafgaande aan het onderwijsaanbod, hoofdstuk 2 na afloop van het onderwijsaanbod. De verticale as geeft het behaalde punt weer.

Feiten/woordjes leren:

Inhoud van stukken tekst:

Analyse:

Engels, feiten en woordjes: Vier leerlingen scoren beter na afloop van het onderwijsaanbod. Drie leerlingen behaalde dezelfde score, twee leerlingen scoren lager.

Aardrijkskunde, inhoud van stukken tekst: vijf leerlingen scoren beter na afloop van het onderwijsaanbod. Vier leerlingen behaalde dezelfde score, waarvan drie leerlingen de hoogst haalbare score hebben.

Geschiedenis, inhoud van stukken tekst: zes leerlingen scoren beter na afloop van het onderwijsaanbod. Drie leerlingen behaalde dezelfde score.

Samenvattend: Als onderzoeker kan ik de conclusie trekken dat de leerlingen door middel van de aangeboden leerstrategieën en het toepassen daarvan tot goede scores komen. In de meeste gevallen zijn de scores hoger dan voorafgaande aan het onderwijsaanbod. Bij de feiten en woordjes hebben 2 leerlingen echter wel een lagere score behaald. Deze scores kan ik niet direct verklaren, maar het gaat in beide gevallen maar om een half punt, wat samenhangt met 1 fout. Goed om te realiseren is het feit dat de scores van de leerlingen in eerste instantie al hoog zijn. Dat maakt dat het verschil wat kan optreden in positieve en negatieve zin ook minimaal is.

4.5 Eerste- en tweede meting met betrekking tot de leermotivatie

Om erachter te komen of de 'nieuwe' leerstrategieën en stijgende scores ook zorgen betere leermotivatie is de Schoolse de Schoolse Zelfregulatie Vragenlijst (Vansteenkiste et al., 2009), voorafgaande en na afloop van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de vorm van een eerste- en tweede meting afgenomen (bijlage 10). Bij deze vragenlijst is er onderscheidt tussen intrinsieke motivatie, persoonlijk belang, interne druk en externe druk. De relevante data zijn opgenomen in dit hoofdstuk, de intrinsieke motivatie en persoonlijk belang.

Toelichting bij de grafiek:

De horizontale as staat voor:

Grafiek 1:

Intrinsieke motivatie

A leren interesseert me

B leren is leuk

C Ik vind leren boeiend

D Ik vind leren een aangename bezigheid

Grafiek 2:

Persoonlijk belang (grafiek 2)

A Ik wil nieuwe dingen bijleren.

B Ik vind leren persoonlijk zeer waardevol

C Leren is een persoonlijke belangrijke keuze.

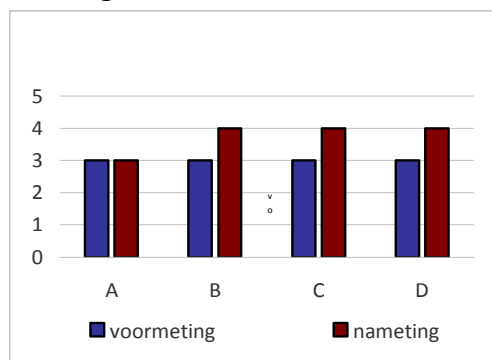
D Ik dit een belangrijk levensdoel vind

De verticale as staat bij beide grafieken voor:

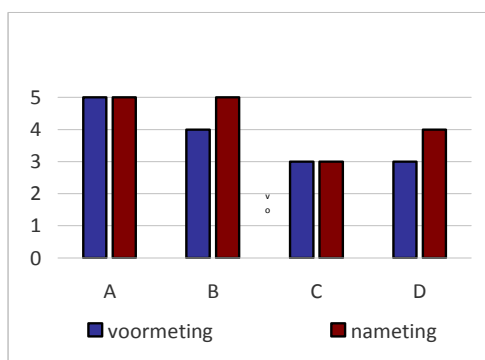
1 Helemaal niet belangrijk, 2 niet belangrijk, 3 Neutraal, 4 belangrijk, 5 Helemaal wel belangrijk.

Bovenstaande termen en normeringen zijn afkomstig uit de de Schoolse Zelfregulatie Vragenlijst (Vansteenkiste et al., 2009)

Leerling 1:

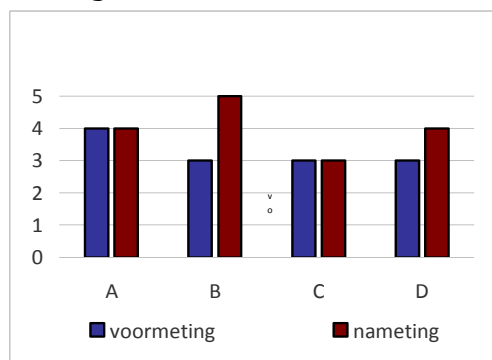

grafiek 1

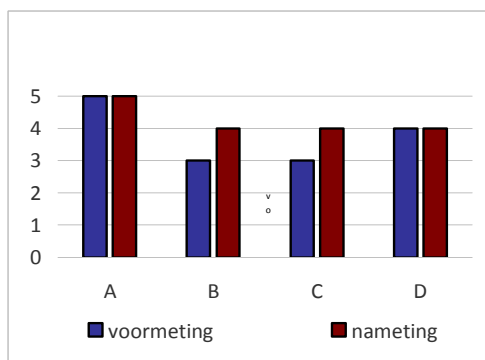

grafiek 2

leerling 2

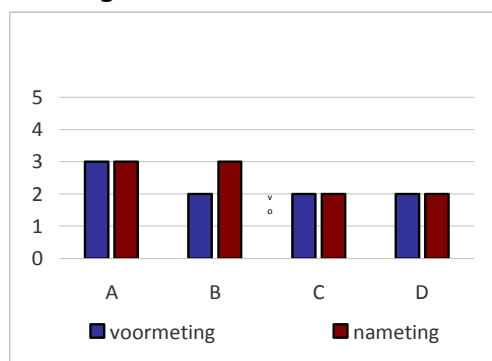

grafiek 1

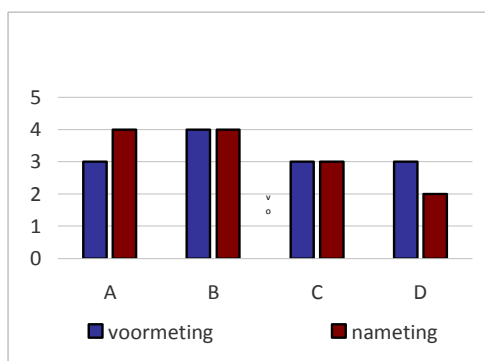

grafiek 2

Leerling 3

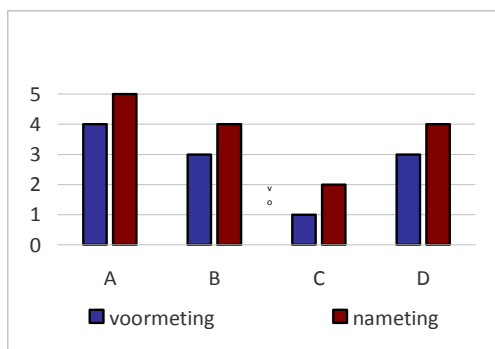

grafiek 1

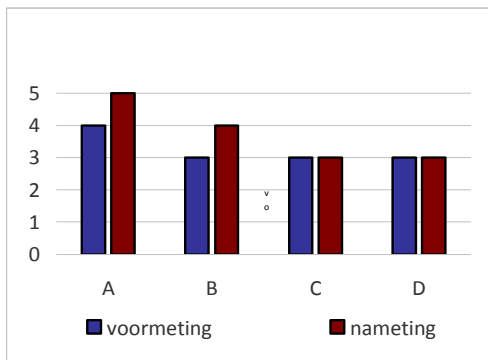

grafiek 2

Leerling 4

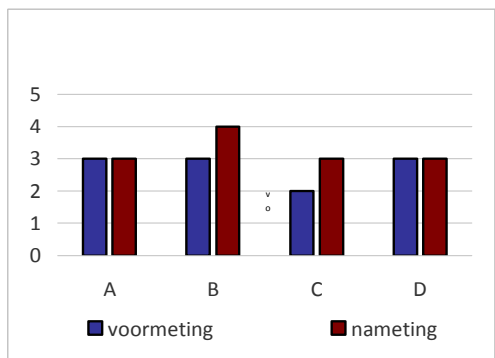

grafiek 1

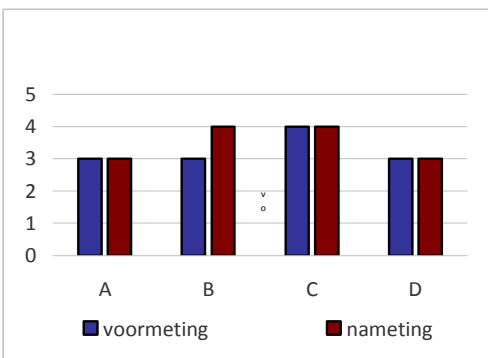

grafiek 2

Leerling5

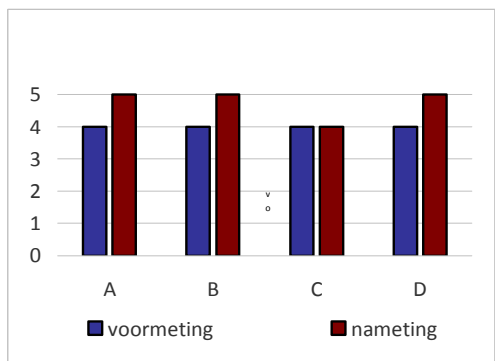

grafiek 1

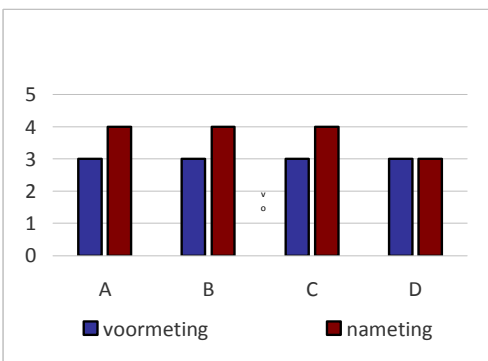

grafiek 2

Leerling 6

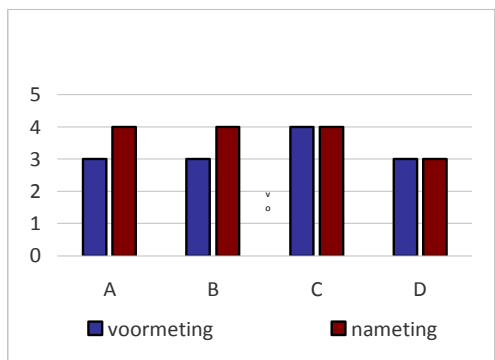

grafiek 1

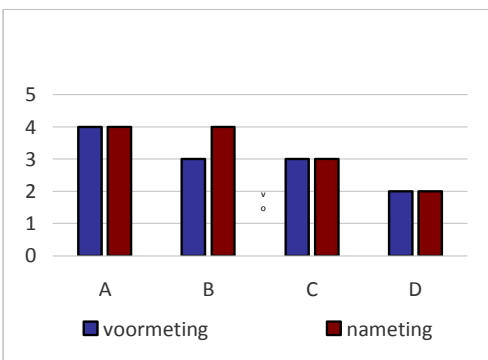

grafiek 2

Leerling 7

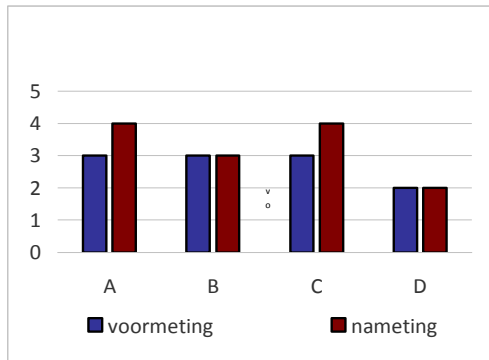

grafiek 1

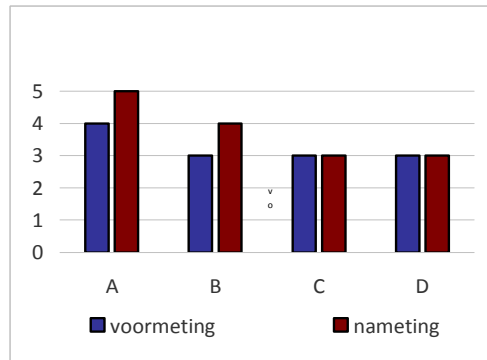

grafiek 2

Leerling 8

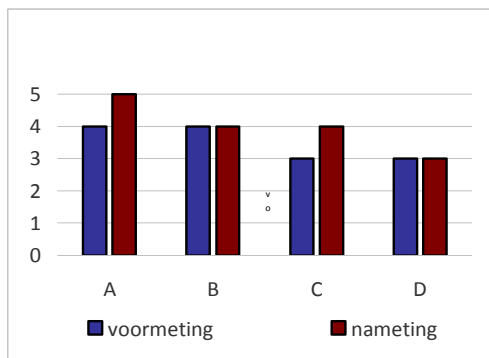

grafiek 1

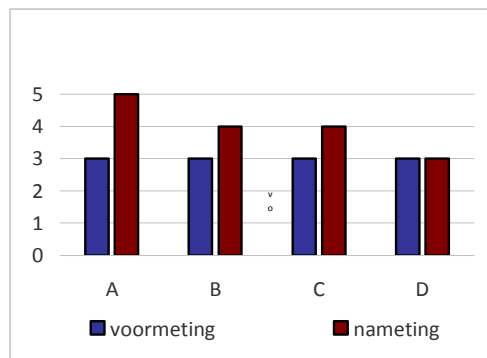

grafiek 2

Leerling 9

grafiek 1

grafiek 2

Analyse:

Intrinsieke motivatie:

A leren interesseert me: vijf leerling scoren hoger en vier leerling scoren hetzelfde.

B leren is leuk: zeven leerlingen scoren hoger, twee leerling scoren hetzelfde.

C Ik vind leren boeiend: vijf leerlingen scoren hoger, vier leerlingen scoren hetzelfde.

D Ik vind leren een aangename bezigheid: vier leerlingen scoren hoger, vijf leerling scoren hetzelfde

Persoonlijk belang:

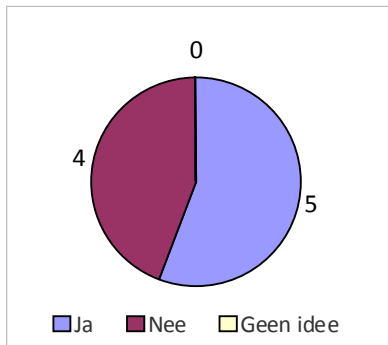
A Ik wil nieuwe dingen bijleren: vier leerling scoren hoger en vijf leerlingen scoren hetzelfde.

B Ik leren persoonlijk zeer waardevol vind: acht leerlingen scoren hoger en een leerling scoort gelijk.

C Leren is een persoonlijke belangrijke keuze: drie leerlingen scoren hoger en 6 leerling scoren gelijk.

D Ik dit een belangrijk levensdoel vind: een leerling scoort hoger, 7 leerlingen scoren gelijk en een leerling scoort lager.

Om de betrouwbaarheid van deze data te vergroten is er triangulatie toegepast door de leerkrachten de vraag te stellen of de leerlingen na afloop van het onderwijsaanbod zichtbaar gemotiveerder zijn tijdens de momenten waarin er ruimte is om te leren. De gegevens van ouders zijn niet toegevoegd aan dit hoofdstuk. Dit gezien het feit dat veel ouders aangeven geen zicht te hebben op het leerproces, doordat leerlingen vaak zelfstandig leren.

Analyse: 5 leerlingen zijn zichtbaar gemotiveerder om tot leren te komen.
4 leerlingen geven in de klas geen zichtbare verandering weer.

Samenvattend:

Als onderzoeker kan ik concluderen dat de leermotivatie van de leerling op vele gebieden is gestegen. De grootste stijgingen zijn terug te zien bij de intrinsieke motivatie, leren is leuk. Bij de persoonlijke belangen is dat, ik vind leren persoonlijk zeer waardevol. Of de stijging van leermotivatie in verbinding staat met het onderwijsaanbod 'leren leren' kan ik als onderzoeker niet één op één maken. Het is een aanname, voor een definitieve conclusie zou nader onderzoek van belang zijn. In gesprek gaan met de leerlingen over de stijging van leermotivatie zou een van de manieren zijn om deze conclusie te kunnen trekken. Deze aanbevelingen neem ik mee bij het cyclisch proces, volgens het model van actieonderzoek (Schuman, 2009).

Hoofdstuk 5. Beantwoorden onderzoeksvraag

In dit hoofdstuk worden de deelvragen en de onderzoeksvraag beantwoord. Hiervoor worden de theorieën uit de literatuur en de data van het praktijkonderzoek gekoppeld. De conclusies worden gebruikt bij het cyclisch proces, volgens het actieonderzoek (Schuman, 2009), bij de stap verbeteracties. De school heeft de verzamelde data namelijk als zeer positief ervaren en wil in de toekomst het onderwijsaanbod 'leren leren' definitief gaan aanbieden. Aan mij als onderzoeker en specialist van de werkgroep meer- en hoogbegaafdheid de taak om het onderwijsaanbod kritisch te evalueren volgens het cyclisch proces om tot slot mijn aanbevelingen terug te koppelen aan de werkgroep meer- en hoogbegaafdheid alvorens over te gaan tot de definitieve invoering van dit onderwijsaanbod 'leren leren'.

5.1 Beantwoorden deelvragen

Deelvraag 1: Op welke wijze ontwikkelen meer- en hoogbegaafde leerlingen leerstrategieën?

In 2.2A beschrijft Bosch-Stijns (z.d.) dat leerstrategieën worden ontwikkeld door oefening. Dit loopt gefaseerd tot het automatisch verloopt (Kagan 2006a). In 4.1 is te zien dat dit in de praktijk ook daadwerkelijk op deze manier verloopt. De leerlingen hanteren enkel de leerstrategieën die bij verschillende methodes zijn aangeboden in de vorm van een oefening. Bij 4.3 is te zien dat de leerlingen door het onderwijsaanbod ook daadwerkelijk nieuwe leerstrategieën hebben ontwikkeld door oefening en deze toe kunnen passen in de praktijk.

Naast bovenstaande beweringen beschrijven Drent & van Gerven (2012) in 2.2A dat wanneer meer- en hoogbegaafde leerlingen het gevoel hebben iets te trainen zonder enige betekenis, ze afhaken. Ze geven daarbij aan dat vaardigheden en leerstrategieën zich beter ontwikkelen wanneer het betekenisvolle doelen zijn. In 4.3 staat een citaat van een leerling weergegeven die hierop aansluit: *'Op dit moment hoef ik nauwelijks te leren, maar de leerstrategieën zijn zeker bruikbaar in mijn toekomst op het voortgezet onderwijs, bedankt!'*. Deze leerlingen beschrijft nadrukkelijk dat het aanbod op dit moment nog geen echte betekenis voor hem of haar heeft, waardoor toepassen ervan niet noodzakelijk is.

Om de leerstrategieën te blijven oefenen/herhalen (Bosch-Stijns, z.d.) is het belangrijk dat de opdrachten voldoen aan de eisen van een goede verrijkingstaak. Volgens de piramide van zelfstandigheid (Drent & van Gerven, 2011) is dit het geval wanneer je werkt vanuit het tweede en derde niveau binnen de piramide. Het tweede niveau gaat over zelfstandig leren en het derde niveau over zelfverantwoordelijk leren. Beide niveaus zijn gericht op hogere denkorden zoals analyseren, evalueren en creëren en doen een beroep op verschillende leerstrategieën. Een mooie ontwikkelpunt voor de werkgroep meer- en hoogbegaafdheid zou zijn om te kijken op welke wijze deze denkstappen in het huidige onderwijsaanbod in de klas aan de meer- en hoogbegaafde leerlingen kunnen worden aangeboden. Op deze wijze kan het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep aan een specifiekere doelgroep worden aangeboden, namelijk aan het type hoogbegaafden 'hoogbegaafden die de school doorlopen en daarbij werkhoudingproblemen ondervinden, ze verliezen de motivatie, krijgen leerproblemen en worden inactief.' Dit is een van de vier typen hoogbegaafden volgens Linssen & Goethals, (2002), zoals beschreven in 2.1.B. Bij dit veldexperiment heeft er nog geen filter plaatsgevonden tussen de vier typen hoogbegaafden.

Conclusies:

- Leerstrategieën ontwikkelen zich door oefening.
- Betekenisvolle doelen zorgen voor betere ontwikkeling en interesse.
- Opdrachten van hogere denkkorde zoals analyseren, evalueren en creëren doen een beroep op verschillende leerstrategieën.

Aanbevelingen:

- De werkgroep kan zich verdiepen in kleine aanpassingen in het huidige onderwijsaanbod voor de meer- en hoogbegaafde leerlingen, waardoor de denkstappen van hogere orde vaker in de klas worden aangeboden, hierdoor is er binnen het onderwijsaanbod 'leren leren' meer tijd voor oefening en kan het aan een specifiekere doelgroep worden aangeboden ('hoogbegaafden die de school doorlopen en daarbij werkhoudingproblemen ondervinden, ze verliezen de motivatie, krijgen leerproblemen en worden inactief.') (Linssen & Goethals, 2002)

Deelvraag 2: Zijn de meer- en hoogbegaafde leerlingen in staat om bij de tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' de leerstrategieën toe te passen en heeft dit een positief effect ten aanzien van de eerste meting?

Ja, in 4.2 is te zien dat de data resultaten voor het grootste gedeelte positief zijn. Bij de tweede meting betreffende het leren van feiten en woordjes vallen de scores echter tegen. De verrijkingsgroep leerkracht geeft daar een mogelijke verklaring voor. Toch vind ik het als onderzoeker bijzonder om te zien dat alle leerlingen voor de 'nieuwe' leerstrategie achter de pc kiezen. Wanneer ik dit koppel aan de beweringen dat leerstrategieën zich beter ontwikkelen wanneer het betekenisvolle doelen zijn (Drent&van Gerven,2012) zoals beschreven in 2.2A, dan zou je de vraag kunnen stellen of de leerlingen de pc als betekenisvol ervaren.

Conclusies:

- Leerlingen zijn in staat om naar aanleiding van het onderwijsaanbod 'leren leren' de leerstrategieën toe te passen.

Aanbevelingen:

- In gesprek gaan met de veldexperiment-groep over wat door de leerlingen als betekenisvol wordt ervaren.
- Naar aanleiding van het gesprek met de veldexperiment-groep het cyclisch proces doorlopen, volgens het model van actieonderzoek (Schuman, 2009), daar waar nodig verbeteracties uitvoeren, alvorens een nieuw onderwijsaanbod 'leren leren' aan te bieden.
- Bij een nieuw onderwijsaanbod 'leren leren', de leerlingen nadrukkelijk wijzen op het feit dat ze bij de eindtest moeten kiezen voor de leerstrategie die het beste bij de leerling past

Deelvraag 3: Zijn de meer- en hoogbegaafde leerlingen in staat om de leerstrategieën in de klas toe te passen en heeft dit een positief effect op de leerresultaten?

In 4.4 is te zien dat de data resultaten voor het grootste gedeelte stijgend zijn. Wellicht hebben de leerlingen beter geleerd door de nieuwe strategieën echter het kan ook toevallig een makkelijkere toets geweest zijn. Om deze conclusie te trekken, is het noodzakelijk om meerdere malen het onderwijsaanbod 'leren leren' aan te bieden en de resultaten met elkaar te vergelijken.

Conclusies:

- Leerstrategieën ontwikkelen zich door oefening
- Het aanbieden van een onderwijsaanbod van 8 bijeenkomsten van 2 uur is realistisch voor het aanbieden/ ontwikkelen en oefenen van leerstrategieën.

Aanbevelingen:

- Het onderwijsaanbod 'leren leren' meerdere malen aanbieden in de praktijk, om vervolgens de resultaten met elkaar te vergelijken.

Deelvraag 4: Heeft het onderwijsaanbod een positief effect op de leermotivatie van de leerlingen?

In 4.5 is te zien dat de leerlingen bij de nameting van de Schoolse Zelfregulatie Vragenlijst (Vansteenkiste et al., 2009) op het gebied van intrinsieke motivatie en persoonlijk belang voor het grootste gedeelte hoger scoren. De grootste stijgingen zijn zichtbaar bij de stellingen 'leren is leuk' en 'ik vind leren persoonlijk zeer waardevol'. Deze stellingen zijn wederom in verbinding met de theoretische beweringen volgens Drent & van Gerven, (2012), wanneer meer- en hoogbegaafde leerlingen het gevoel hebben iets te trainen zonder enige betekenis, haken deze leerlingen af. Vaardigheden en leerstrategieën ontwikkelen zich beter wanneer het betekenisvolle doelen zijn. In dit geval lijkt het er op dat het onderwijsaanbod 'leren leren' zorgt voor een positief effect, dit blijft echter een aanname. Om deze conclusie te trekken, is het noodzakelijk om meerdere malen het onderwijsaanbod 'leren leren' aan te bieden en de resultaten met elkaar te vergelijken.

Conclusies:

- Betekenisvolle doelen maakt leren leuk
- Betekenisvolle doelen zorgt ervoor dat leerlingen het leren waardevol gaan vinden.

Aanbevelingen:

- Bij een nieuw onderwijsaanbod 'leren leren' zou het interessant zijn om de Zelfregulatie Vragenlijsten (Vansteenkiste et al., 2009) nogmaals af te nemen in de vorm van een eerste- en tweedemeting, dit keer gericht op de onderdelen 'interne druk' en 'externe druk'
- Naar aanleiding van de tweede-meting in gesprek gaan met de leerlingen om te weten te komen hoe eventuele stijgingen tot stand komen.
- Het onderwijsaanbod 'leren leren' meerdere malen aanbieden in de praktijk, om vervolgens de resultaten met elkaar te vergelijken.

5.2 Beantwoorden onderzoeksvraag

Wat is het effect van het onderwijsaanbod 'leren leren' op het ontwikkelen van leerstrategieën aan de meer- een hoogbegaafde leerlingen in de verrijkinggroep en heeft dat een positief effect op de leerresultaten en de leermotivatie van deze leerlingen?

De resultaten van dit onderzoek in combinatie met het literatuuronderzoek hebben ertoe geleid dat de hoofdvraag beantwoord kan worden. Het effect van het onderwijsaanbod 'leren leren' op het ontwikkelen van leerstrategieën heeft positieve uitwerkingen. De leerlingen zijn door het onderwijsaanbod 'leren leren' namelijk in staat de verschillende leerstrategieën toe te passen. De ontwikkeling en toepassing van verschillende leerstrategieën heeft tevens een positief effect op de leerresultaten en leermotivatie. Deze laatste twee punten blijven echter aannames. Ook andere factoren kunnen namelijk een rol spelen bij de stijging van leerresultaten en leermotivatie. Om deze conclusie definitief te trekken, is het noodzakelijk om meerdere malen het onderwijsaanbod 'leren leren' aan te bieden en de resultaten met elkaar te vergelijken.

Hoofdstuk 6 Evaluatie en reflectie

6.1 Wat heeft dit onderzoek voor mij betekend en wat betekent dit voor mijn toekomst?

Voor mij als onderzoeker is dit onderzoek een leerproces geweest, waarbij ik constant in ontwikkeling ben gezet vanuit de triade. De verbinding tussen de verdieping in de literatuur, de data uit de praktijk en de feedback van mijn 'critical friends' en studiebegeleider hebben er voor gezorgd dat ik mezelf ben gaan zien als een professional die handelt vanuit een reflectief onderzoekende houding. Ik ben daarbij gegroeid in mijn competenties en basisdimensies en voel mij door deze ontwikkeling steeds meer 'bewust bekwaam' (Maslow, 1994) als specialist 'begaafdheid'. Een mooie ontwikkeling die ik in de toekomst graag verder wil voortzetten. Naast deze persoonlijke ontwikkeling en belangen heeft het onderzoek ook een bijdrage geleverd aan mijn praktijk, namelijk het onderwijsaanbod 'leren leren'. In de toekomst wil ik samen met de werkgroep 'meer- en hoogbegaafdheid' dit onderwijsaanbod vaker gaan inzetten om te kunnen de leerlingen te kunnen voorzien in de onderwijsbehoeftes. De 'toekomstdroom' van mij als onderzoeker is daarbij dat het onderwijsaanbod 'leren leren' in de toekomst specifiek bestemd is voor de doelgroep: 'hoogbegaafde leerlingen die de school doorlopen en daarbij werkhoudingproblemen ondervinden, motivatie verliezen, leerproblemen krijgen en inactief worden. (Linssen & Goethals, 2002). Dit om tot een nog betere afstemming te kunnen komen in het onderwijsaanbod en de begeleiding vanuit de verrijkingsgroep leerkracht specifiek te maken. (Dublin-descriptor: toepassen kennis en inzicht) Een van de voorwaarden die gepaard gaat met deze aanpassing, is dat het verrijkingswerk in de klas voldoet aan de lagen van hogere denkkorde en daarmee de hoogbegaafde leerlingen die geen problemen ondervinden bij het doorlopen van de school aanzet tot het leren en ontwikkelen van leerstrategieën. Deze 'toekomstdroom' zie ik als een mooie uitdaging die ik mede door mijn ontwikkelde 'bewust bekwaame' houding (Maslow, 1994) met veel vertrouwen tegemoet ga.

6.2 Wat heb ik van dit onderzoek geleerd en waar ben ik in gegroeid?

Door middel van dit onderzoek ben ik gegroeid in mijn 7 competenties en heeft mijn reflectief onderzoekende houding er onder andere voor gezorgd dat ik mij verder heb ontwikkeld in mijn basisdimensies. De competenties en basisdimensies die het meest zichtbaar zijn in mijn onderzoek:

6 Competent in samenwerking met de omgeving: Bij dit onderzoek zijn collega's, ouders, de werkgroep 'meer- en hoogbegaafdheid' en leerlingen betrokken. Richting alle betrokken partijen ben ik mij als onderzoeker bewust geweest van mijn functie. Ik heb open gecommuniceerd om vanuit deze functie veiligheid en vertrouwen uit te stralen. (Dublin-descriptor: communicatie)

7 Competent in reflectie en ontwikkeling: Dit is terug te zien in mijn onderzoek door het toepassen van het cyclisch proces, volgens het model van actieonderzoek (Schuman, 2009). Per hoofdstuk heb ik deze cyclus doorlopen en daar waar nodig kanttekeningen gemaakt voor het doorlopen van een nieuw

cyclisch proces. Bij hoofdstuk 4 is dit goed zichtbaar in de vorm van aanbevelingen. (Dublin-descriptor: leervaardigheden)

A1 Visie op inclusie en waarderen van diversiteit: Dit is terug te zien in mijn onderzoek doordat ik in de praktijk werk vanuit de cyclus van handelingsgericht werken (Pameijer, 2008), gericht op de kernpunten van het passend onderwijs. Daarbij staat in mijn onderzoek de vraag centraal op welke wijze ik het onderwijs voor de meer- en hoogbegaafde leerlingen kan inrichten om juist op die manier in de diversiteit te kunnen voorzien.

B1 Kritisch toepassen van kennis, 2.2 Samenwerkend leren

Zonder de input van ouders, leerlingen en leerkrachten had ik dit onderzoek niet kunnen uitvoeren. Ik ben mij bewust geworden dat naar elkaar luisteren, elkaar bevragen en open te staan voor elkaars ideeën in positieve zin bijdraagt aan de ontwikkelingen van het onderwijs. Een ontwikkeling die ik op dit moment vaak achterwege laat vanwege tijdgebrek, maar in de toekomst zeker een 'plekje' krijgt in mijn weekrooster. Als ik dit onderzoek nogmaals zou uitvoeren, zou ik meer tijd inplannen voor de gesprekken die kunnen plaatsvinden naar aanleiding van ingevulde vragenlijsten.

B1 Kritisch toepassen van kennis, 2.3 Onderzoekend handelen

Tijdens dit onderzoek heb ik meerdere malen onderzoekend gehandeld. Mijn onderzoeksvraag is meerdere malen aangepast, waardoor ik automatisch weer een aantal onderzoekende vervolgstappen moest ondernemen. Een voorbeeld hiervan is de toevoeging van de onderzoeksvraag betreffende motivatie, dit zette aan tot verdieping in de literatuur en metingen in de praktijk.

Naast bovenstaande punten, ben ik ook gegroeid in eerder genoemde aandachtspunten bij toetsen:

Feedback 'critical friends'

De verwerking van het feedback van 'critical friends' was een aandachtspunt bij mijn vorige toets. Bij dit onderzoek heb ik hier bewust rekening mee gehouden. Mijn studiebegeleider heeft mij daarbij geholpen door mij bewust te maken van mijn manier van handelen, namelijk 'doen, feedback, denken, beslissen, doen'. Een bewustwording die benadrukt dat ik te werk ga vanuit mijn kwaliteit als 'doener' (Kolb, z.d.) en verklaart waarom de uitwerkingen van hoofdstuk 4 en 5 mij voorkeur hadden binnen dit onderzoek. Tegelijkertijd maakt deze feedback mij ook bewust van het feit dat ik tijd moet vrij maken voor de verwerking van de gekregen feedback alvorens weer over te gaan tot de fase van 'doen'. Door hier bewust mee bezig te zijn en mijn 'critical friends' bij de uitwerkingen van de hoofdstukken hier op te bevragen is onder andere de verbinding tussen theorie en praktijk in het onderzoek goed verwerkt. Een andere zichtbare aanpassing naar aanleiding van verkregen feedback van 'critical friends' is de toevoeging van het hoofdstuk 'motivatie' in combinatie met de metingen omtrent motivatie in de praktijk, alvorens weer over te gaan tot de fase 'doen'. Het is een proces geweest, waarbij ik lange tijd zoekende ben geweest naar mijn rol als professional. Mede door de feedback van 'critical friends' heb ik de kans gekregen mij te ontwikkelen tot een professional met een reflectief onderzoekende houding.

Verbinding theorie aan de praktijk

Als echte 'doener' blijft het betrekken van literatuur een leerpunt in mijn handelen. Mede door het filteren van de theorie heb ik als onderzoeker een duidelijker overzicht gekregen welke theorie relevant was voor het onderzoek (Dublin-descriptor: oordeelsvorming) alvorens de verdiepende fase van het documentenonderzoek in te stappen. Dit 'filteren' deed ik door gebruik te maken van de inhoudsopgave van de boeken. Dit maakte deze fase van het onderzoek voor mij een stuk toegankelijker. Daarnaast ben ik kritischer gaan kijken naar de invoering van aanpassingen in ons onderwijsaanbod en heb ervaren hoe belangrijk het is om triangulatie toe te passen om de validiteit te kunnen waarborgen. Het cyclisch proces, volgens het model van actieonderzoek (Schuman, 2009) gaf mij houvast om volgens een bepaalde structuur het actieonderzoek te doorlopen. In de toekomst zal ik dit blijven gebruiken binnen mijn rol als specialist van de werkgroep meer- en hoogbegaafdheid.

Taalgebruik

Tijdens de Master SEN kreeg ik meerder keren het feedback dat ik moet opletten met het gebruik van spreektaal en het door elkaar gebruiken van verschillende tijden in mijn toetsen. Ook bij dit onderzoek attendeerde mij studiebegeleider mij op deze twee punten. Mede door dit feedback ben ik gegroeid op dit gebied. Het blijft echter wel een aandachtspunt. Tijdens het onderzoek vond ik het vooral erg lastig om in de goede tijd de blijven schrijven, dit komt doordat vele hoofdstukken pas worden 'neergezet' als het in de praktijk al is afgerond. Hierdoor was ik vaak geneigd om te gaan praten in de verleden tijd.

6.3 Welke aanbevelingen heb ik vanuit mijn ervaringen voor andere onderzoekers?

Dit onderzoek was mijn eerste onderzoek op Master niveau. De criteria voor het onderzoek zijn vanuit de opleiding in kaart gebracht. Het was voor mij als 'beginnende' onderzoeker alleen niet altijd duidelijk op welke wijze ik deze criteria het beste kon verwerken in mijn onderzoek. Om het voor mezelf werkbaar te maken, ben ik per hoofdstuk gaan werken. Per hoofdstuk heb ik gekeken of de triade zichtbaar was en of ik vanuit mijn reflectief onderzoekende houding bleef handelen. Op het einde van het onderzoek ben ik de hoofdstukken gaan samenvoegen en met elkaar gaan verbinden. Dit zorgde voor vele noodgedwongen aanpassingen in mijn onderzoek. Als ik nogmaals een onderzoek op Master niveau zou uitvoeren, zou ik proberen om meer vanuit het geheel te werken. Deze aanbeveling wil ik graag meegeven aan andere onderzoekers.

Literatuurlijst

Brouwer, G& Ahlers, L. (2011) *Knappe koppen in de klas. Wat (hoog) begaafde leerlingen nodig hebben in het onderwijs*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.

Drent, S. & Gerven, E. van.(2012). *Passend onderwijs voor begaafde leerlingen*. Assen: Van Gorcum.

Dumont, M.(2008). *Werkboek Leren Leren*. Opgevraagd van <http://www.lesmateriaalvoorhoogbegaafden.nl>.

Franzen,G.(2008) *Motivatie: denken over drijfveren sinds Darwin*. Den Haag: Boom onderwijs

Gerven, E. van.(2009). *Handboek hoogbegaafdheid*. Assen: Koninklijke van Gorcum

Hoop, F, de. & Janson,D.J. (2000) *Omgaan met (hoog) begaafde kinderen. Een andere kijk op (hoog) begaafdheid in school en gezin*. Baarn: HB uitgevers.

Kieboom, T. (2009) *Hoogbegaafdheid, Als je kind (g)een einstein is*. Tielt: Lannoo

Kuijpers,J. (z.d.), Beter omgaan met hoogbegaafde leerlingen. Geraadpleegd op 14 december 2013, van <http://eureka.inos.nl/?q=node/127>

Lange, R. de.& Schuman, H.& Montessori,N. (2011)*Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen-Apeldoorn:Garant.

Linssen, I. & Goethanls, C. (2002) *Hoogbegaafdheid in theorie en praktijk*. Roermond, Consent onderwijsbegeleiding en innovatie

Mooij,T.(1991). *Schoolproblemen van hoogbegaafde kinderen, richtlijnen voor passend onderwijs*. Muiderberg: Coutinho.

Mönks, F.J., & Ypenburg, I.(1995). *Hoogbegaafde kinderen thuis en op school*. Alphen aan de Rijn: Samson.

Nederstigt, I. (2003) *Hoogbegaafdheid...een gave? Omgaan met hoogbegaafdheid*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies

Rijksoverheid (z.d). *Plannen Passend Onderwijs*. Geraadpleegd op 11 oktober 2013, van <http://www.rijksoverheid.nl>.

SLO Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (z.d.) *Hoogbegaafdheid*, Geraadpleegd op 11 oktober 2013, van <http://www.slo.nl/primair/themas/hoogbegaafd/>

Snijder, L (2012), *Motivatie en prestatie, en hoe je mindset daaraan bijdraagt*. Geraadpleegd op 2 februari 2014, van <http://hoogbegaafdheidinjeklas.blogspot.nl/2012/05/motivatie-en-prestatie-en-hoe-je.html>

Vansteenkiste e.a., 2009, *De schoolse Zelfregulatie Vragenlijst*. Opgevraagd van <http://wp.digischool.nl/com-studiebegeleiding/files/2011/12/Opdracht-Motivatie-inzicht-autonome-motivatie.pdf>

Vansteenkiste e.a.(2007) *Willen, moeten en structuur in de klas : over het stimuleren van een optimaal leerproces* geraadpleegd op 2 februari 2014 , van <http://www.ond.vlaanderen.be/dbo/nl/doc/Locomotiv/08%20Artikel%20BZL2007.pdf>

Lesvoorbereiding onderwijsaanbod 'leren leren'

Les 1:

Introductie:

- Gesprek over het belang van leren leren
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren. Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.

Kern:

- Starttest
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
 - Het overstijgen van het didactische niveau van de leerling
 - Het mogelijk maken van meerdere oplossingsstrategieën (leren)

Evaluatie:

- De resultaten terugkoppelen aan leerlingen + in gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- Je zorgt voor een voorbereide omgeving
- Je maakt algemene leerdoelen binnen de aangeboden domeinen voor leerlingen zichtbaar

Opmerkingen:

Resultaten:

Les 2:

Introductie:

- Terugblik vorige les
- Introductie+instructie mindmappen
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren. Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.

Kern:

- Oefenen met mindmappen
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
 - Doet een beroep op creativiteit
 - Maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk
 - Overstijgt het didactisch niveau van de leerling (indien mindmappen de leerling nog niet bekend is)

Evaluatie:

- In gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- De leerlingen helpen met het zoeken naar de juiste aanvullende informatiebronnen op het juiste niveau, zodat de leerling het hoogste niveau in denken en creativiteit kan bereiken (Tijdens het maken van de mindmap)
- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je evalueert met de leerling proces en product en helpt de leerling tot reflectie van zijn eigen leergedrag te komen.
- Leerling ruimte geven, wel strategie met leerling bespreken (strategie is nog niet bekend bij de leerlingen).

Opmerkingen:

Les 3:

Introductie:

- Terugblik vorige les
- Introductie+instructie studiekaarten
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren. Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.

Kern:

- Oefenen met studiekaarten
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
 - Overstijgt het didactisch niveau van de leerling (voorafgaande aan het onderwijsaanbod controleren of de kinderen veel over het onderwerp weten)
 - De stof moet aanzetten tot kritisch denken
 - Bevat open vraagstellingen

Evaluatie:

- In gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- Veel open vragen stellen
- De juiste eisen stellen
- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je evalueert met de leerling proces en product en helpt de leerling tot reflectie van zijn eigen leergedrag te komen.
- Leerling ruimte geven, wel strategie met leerling bespreken (strategie is nog niet bekend bij de leerlingen)

Opmerkingen:

Les 4: Samenvatting

Introductie:

- Terugblik vorige les
- Introductie+instructie samenvatting
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren.
Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.

Kern:

- Oefenen met samenvatting
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
Bevat open vraagstellingen
Maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk

Evaluatie:

- In gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je evalueert met de leerling proces en product en helpt de leerling tot reflectie van zijn eigen leergedrag te komen.
- Leerling ruimte geven, wel strategie met leerling bespreken (strategie is al bekend en veel gebruikt, vraagt dus om meer ruimte aan de leerling.)

Opmerkingen:

Les 5:

Introductie:

- Terugblik vorige les
- Introductie+instructie markeren +inhoudsvragen
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren. Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.

Kern:

- Oefenen met markeren +inhoudsvragen
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
 - Overstijgt het didactisch niveau van de leerling (voorafgaande aan het onderwijsaanbod controleren of de kinderen veel over het onderwerp weten)
 - Bevat open vraagstellingen
 - Maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk

Evaluatie:

- In gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- De juiste eisen stellen
- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je evalueert met de leerling proces en product en helpt de leerling tot reflectie van zijn eigen leergedrag te komen.
- Leerling ruimte geven, wel strategie met leerling bespreken (strategie is deels nog niet bekend bij de leerlingen)

Opmerkingen:

Les 6:

Introductie: Terugblik vorige les

- Introductie+instructie overhoren
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren.
Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.
- Huiswerkopdracht uitleggen

Kern:

- Oefen met overhoren
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
Maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk
De stof moet aanzetten tot kritisch denken
Bevat open vraagstellingen

Evaluatie:

- Volgende les beginnen met evaluatie

Leerkrachtkenmerken:

- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je zorgt voor een goed voorbereide omgeving.

Opmerkingen:

Les 7: Beter- onthouden trucs

Introductie:

- Terugblik vorige les + evaluatie
- Introductie+instructie markeren +inhoudsvragen
- Leerlingen het leerdoel van het onderwijsaanbod zelf laten formuleren.
Door de leerlingen zelf het leerdoel te laten formuleren, verhoog je de motivatie van de leerlingen.

Kern:

- Oefen met overhoren
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
 - Beschikt over een hoge complexiteit
 - Doet een beroep op creativiteit
 - Overstijgt het didactisch niveau van de leerling

Evaluatie:

- In gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je zorgt voor een goed voorbereide omgeving.

Opmerkingen:

Les 8:

Introductie:

- Terugblikken op de aangeboden leerstrategieën.

Kern:

- Eindtest
- Voldoet aan de eisen van een goede verrijkingstaak doordat:
 - o Het overstijgen van het didactische niveau van de leerling
 - o Het mogelijk maken van meerdere oplossingsstrategieën (leren)

Evaluatie:

- De resultaten terugkoppelen aan leerlingen + in gesprek gaan over de manier van leren. Waar zien de leerlingen kansen voor de toekomst?

Leerkrachtkenmerken:

- Je zorgt voor een voorbereide omgeving
- Je maakt algemene leerdoelen binnen de aangeboden domeinen voor leerlingen zichtbaar

Opmerkingen:

Resultaten:

Werkboek

Verrijkingsgroep
'leren leren'

Naam:

Ontwerp: Lucy Boers
Tot stand gekomen door:

www.lesmateriaalvoorhoogbegaafden.com (Dumont, 2008)

Welkom,

Dit is een werkboek dat je zal leren hoe je kunt leren! Dat klinkt misschien een beetje raar, maar 'leren' kun je op veel manieren doen en het is handig om die manieren te kennen. Het zou kunnen dat de lessen op school vaak nogal makkelijk voor je zijn, dat je alles wat je moet doen eigenlijk al lang kunt. Dan heb je nooit ècht hoeven leren. Op de middelbare school zou dat problemen kunnen geven; want daar zul je opeens wel allemaal nieuwe dingen moeten leren. Dit werkboek bereidt je voor op de middelbare school en op het feit dat je daar moeilijke teksten moet leren en voor de vreemde talen hele rijtjes woordjes moet stampen.

Doel: Na acht bijeenkomsten ben jij bekend met de verschillende leesstrategieën en in staat ze toe te passen in de praktijk.

Lesopbouw:

Les 1: Starttest

Les 2: Mindmappen

Les 3: Studiekaarten

Les 4: Samenvatting

Les 5: Markeren+ inhoudsvragen

Les 6: Overhoren

Les 7: Beter- onthouden trucs

Les 8: Eindtest

Iedere les begint met een gezamenlijke instructie, vervolgens ga jij zelfstandig aan de slag met de leerstrategie die deze dag centraal staat. Wat je precies moet doen staat allemaal in dit werkboek. Natuurlijk is de leerkracht aanwezig voor vragen en hulp. Op het einde van de les kijken wij gezamenlijk terug naar de les, bekijken de resultaten en gaan in gesprek over de voor- en nadelen van deze leerstrategie.

Test: Dit werkboek bevat een begin en eindtest om te beoordelen of de aangeboden leerstrategieën van toegevoegde waarde zijn. Lukt het jou om bij de eindtest door middel van de aangeboden leerstrategieën een hogere score te behalen? Succes!

Veel leerplezier,

Namens de werkgroep meer- en hoogbegaafdheid

Les 1 Begintest

Je hebt 30 minuten de tijd om deze 25 Italiaanse woorden te leren. Vervolgens krijg je van de leerkracht een toetsblad. Je hebt 15 minuten de tijd voor deze toets. De woorden zullen zowel in het Nederlands als Italiaans worden gevraagd. Je mag zelf kiezen op welke manier je deze woorden leert.

Trein: Treno
Bus: Autobus
Metro: Metropolitana
Luchthaven: Aeroporto
Trein station: Stazione del treno
Bus station: Stazione degli Autobus
Metro station: Stazione della metropolitana
Vertrek: Partenza
Aankomst: Arrivo
Auto verhuur: agency Autonoleggio
Parkeerplaats: Parcheggio
Hotel: Albergo
Kamer: Camera
Reservering: Prenotazione
Pasport: Passaporto
Ontbijt: Prima colazione
Lunch: Pranzo
Avondeten: Cena
Vegetarisch: Vegetariano
Proost!: Alla salute
Brood: Pane
Drankje: Bevanda
Koffie: Caffé
Thee: Té
Sap: Succo

(Toetsblad verkrijgbaar bij de leerkracht)

Nu heb je hebt 30 minuten de tijd om de inhoud van deze tekst te leren. Vervolgens krijg je van de leerkracht een toetsblad. Je hebt 15 minuten de tijd voor deze toets. De toets zal bestaan uit 8 vragen en is opgebouwd uit open- en meerkeuzevragen. Je mag zelf kiezen op welke manier waarop je de inhoud van deze tekst leert.

Rustige AEX boekt kleine winst

De AEX-index van de Amsterdamse effectenbeurs is donderdag na een rustige handelssessie met een kleine winst gesloten.

© ANP

Andere Europese beurzen toonden een wisselend beeld. De beurshandel wacht na de recente opmars op nieuwe impulsen en kijkt vooral vooruit naar de vergaderingen van de Amerikaanse Federal Reserve volgende week. De AEX eindigde 0,4 procent hoger op 376,66 punten. De Midkap klom ook 0,4 procent, tot 568,41 punten. De beurzen in Frankfurt en Londen sloten nagenoeg onveranderd. De CAC 40-index in Parijs leverde 0,3 procent in. Beleggers werden gedurende de handelsdag geconfronteerd met tegenvallende cijfers over de Europese industrie. De industriële productie in de eurolanden bleek in juli met 1,5 procent te zijn gekrompen ten opzichte van de voorgaande maand, terwijl rekening werd gehouden met een veel kleinere afname.

Fed

De aandacht richtte zich echter al meer op de Fed-bijeenkomsten van volgende week. De Amerikaanse centrale bank besluit dan mogelijk om een begin te maken met de inperking van zijn stimuleringsmaatregelen.

De AEX werd aangevoerd door ASML dat bijna 5 procent in waarde steeg. Analisten van Goldman Sachs zetten de chipmachinefabrikant uit Veldhoven op hun favorietenlijst. Arcelor Mittal stond onderaan de hoofdindex met een min van bijna 2 procent.

KPN eiste ook weer de aandacht op, met de mededeling dat het bedrijf constructieve gesprekken voert met América Móvil (AMX) over de voorgenomen overname van het Nederlandse telecombedrijf door de Mexicanen. AMX gaf aan het bod van 2,40 euro per aandeel te handhaven, maar liet ook weten alle opties open te houden. KPN klom 3,2 procent, tot 2,29 euro.

TenCate

In de MidKap stond TenCate bovenaan met een plus van 4,9 procent. Beleggers reageerden positief op de meerjarige overeenkomst die de producent van technisch textiel tekende met het Amerikaanse leger. Toeleverancier aan de chipsector ASMI klom 3 procent na een adviesverhoging door Goldman Sachs. In Parijs steeg Vivendi bijna 3 procent. Het Franse media- en telecomconcern besluit begin volgend jaar definitief of het concern wordt opgesplitst of niet. Vivendi liet eerder dit jaar al weten te overwegen het Franse telecombedrijf SFR af te splitsen van de media-activiteiten.

De euro was 1,3310 dollar waard, tegen 1,3305 dollar bij het slot van de Europese beurshandel op woensdag. De prijs van Amerikaanse olie steeg 1,1 procent tot 108,69 dollar per vat. Brentolie werd 0,9 procent duurder, op 112,50 dollar per vat

(Toetsblad verkrijgbaar bij de leerkracht)

Les 2 Mindmappen

Theorie

Mindmapping is een door de Engelsman Tony Buzan ontwikkelde techniek, die je kan helpen om informatie, gedachten en denkpatronen in beeld te brengen. Het helpt je nieuwe verbanden te zien, op andere ideeën te komen en overzicht te behouden. Mindmapping zorgt ervoor dat de beide helften van je hersenen worden gestimuleerd: zowel de linkerzijde voor het rationele en logische denken als de rechterzijde voor het zichtbaar maken van het creatieve denken.

Hoe maak ik een mindmap?

Neem een vel papier.

Schrijf het onderwerp van je mindmap midden op het papier.

Maak vanuit het onderwerp vertakkingen naar allerlei onderdelen die bij het onderwerp horen. (Vergelijkbaar met de titels van de verschillende hoofdstukken in een werkstuk.) Groepeer aspecten, breng verbanden aan.

Gebruik kleuren, symbolen, afbeeldingen en kaders.

Gebruik zo weinig mogelijk tekst (steekwoorden).

Toepassingen

Mindmapping pas je vooral toe wanneer je veel informatie moet verwerken.

Tijdens het verzamelen van de gegevens breng je structuur en verbanden aan.

Bijvoorbeeld: Actief lezen van teksten in lesboeken.

Verkennen van een ingewikkeld nieuw onderwerp.

Verwerken van grote hoeveelheden ongestructureerde informatie.

Opstellen van een presentatie.

Vorbereiden bij het schrijven van een werkstuk of paper.

Overzicht houden over je werk.

Opzetten van een website.

Hulpmiddelen

Iedereen kan mindmappen op papier. Er zijn ook (freeware) computerprogramma's

beschikbaar, zie hieronder.:

FreeMind: http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Main_Page

Cmaps: <http://cmap.ihmc.us/>

Bubbl.us: <http://www.bubbl.us/> (eenvoudig, 'web based' met mogelijkheid tot delen

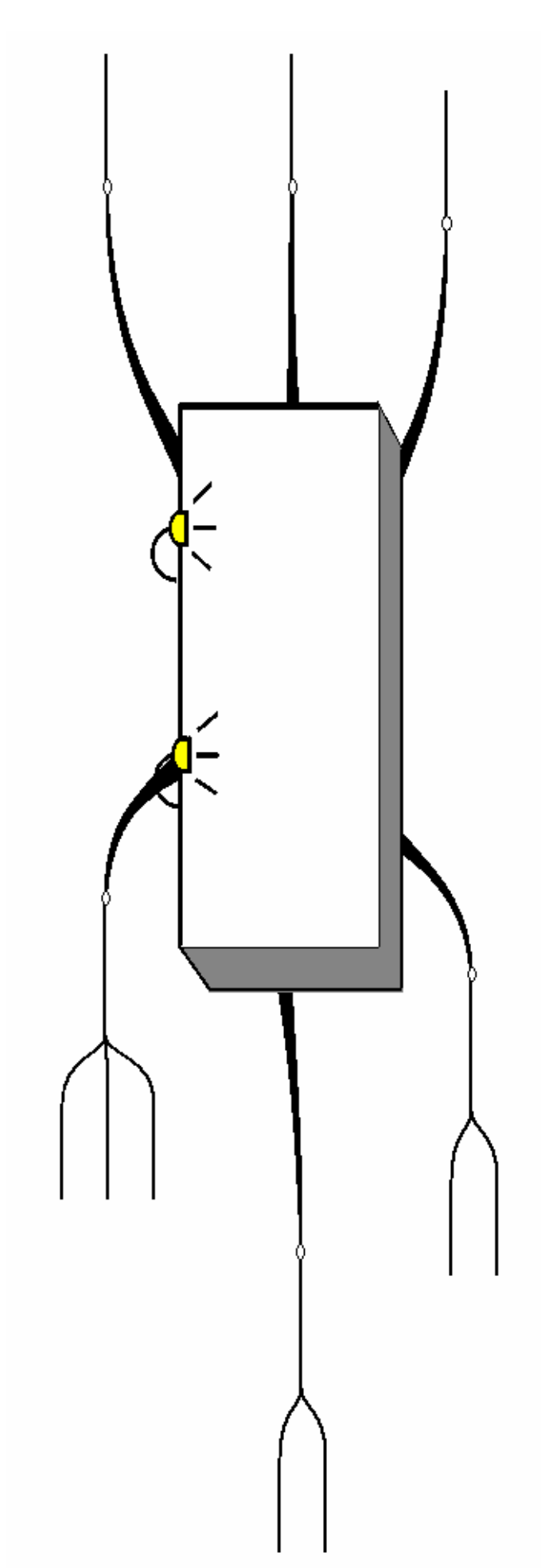
Oefenen met 'Mindmappen'

Ga naar de volgende site en voer de opdracht uit:

<http://www.leer-actief.nl/actief-leren/tip4/oefeninmindmappen1.htm>

'Oefen met mindmappen en houd een minisprekbeurt over je mindmap.'

Je kunt de mindmap geheel zelf maken, òf op de computer òf je kunt gebruik maken van de lege mindmap op de volgende bladzijde.

Les 3 Studiekaarten

Theorie:

Wanneer je een groot stuk tekst moet leren, kunnen studiekekaarten daarbij helpen.

Studiekekaarten zijn kaarten waarop aan de ene kant een vraag staat en aan de andere kant het antwoord. Door de kaartjes door te nemen leer je de tekst.

Het maken van studiekekaarten is niet moeilijk. Je leest de tekst die je moet leren en bedenkt telkens: "Kan ik over wat ik net heb gelezen een vraag verzinnen?"

De vraag schrijf je dan op een kaartje. Als je een hoofdstuk, of een deel van de tekst hebt gelezen en de vragen daarover op de kaartjes hebt geschreven, schrijf je de antwoorden op de achterkant. Je leert de antwoorden al een beetje tijdens het schrijven van de antwoorden. Op deze manier ga je de hele tekst door.

Hierna leer je alle antwoorden op de (zelf gevonden) vragen uit je hoofd. Je kent de tekst!

Oefenen met 'studiekekaarten'

Je gaat bij de tekst op de volgende bladzijden studiekekaarten maken.

Maak studiekekaartjes van A5jes die je door midden vouwt.

Let op dat je de antwoorden 'op z'n kop' op het blad schrijf. Op die manier kun je de twee vakken vouwen en ontstaat er een kaartje, waarbij het antwoord meteen goed staat. Nadat je zoveel mogelijk kaartjes hebt gemaakt ga je de antwoorden leren. Je sluit deze les af met een toets(je) over de tekst. Je weet natuurlijk (nog) niet welke

Maak studiekaarten bij de volgende tekst:

Deze tekst komt letterlijk van kennisnet:

<http://www.kennisnet.nl/po/leerkracht/perdagwijzer/walvisvaart/>

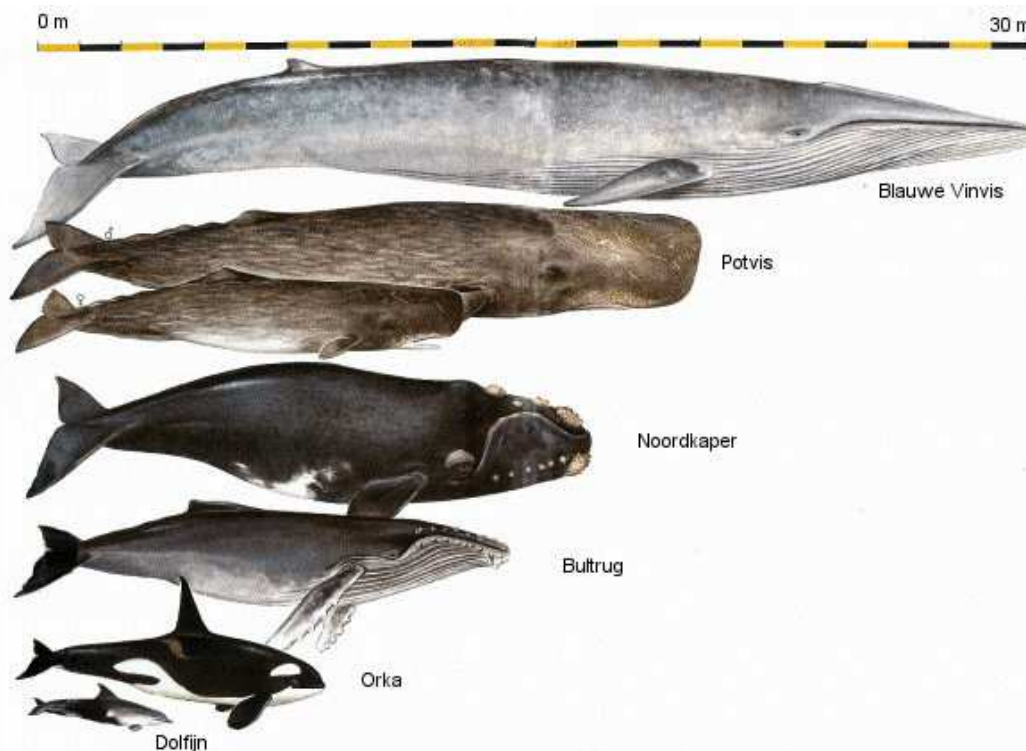
Wat zijn walvissen?

Walvissen zijn zoogdieren die hun hele leven in het water doorbrengen. Ze komen overal ter wereld voor in oceanen en zeeën. De walvissen leven in de zomerperiode in de poolgebieden. In de winterperiode trekken de walvissen richting de evenaar. Daar gaan ze naar toe om hun jongen te baren in het warmere zeewater.

De draagtijd, dat is de tijd dat het jong in de buik van de moeder zit, is meestal langer dan bij mensen, namelijk zo'n 14 maanden. De zoogtijd, dat is de tijd dat het jong afhankelijk is van moedermelk, duurt gemiddeld zo'n 12 maanden. Walvissen zijn geslachtsrijp rond hun vijfde levensjaar. Walvissen kunnen wel 100 jaar oud worden. Voor ouderdom geldt: hoe groter de walvis hoe ouder hij wordt.

Walvissen hebben net als wij zintuigen, maar dan meer ingesteld op het leven in water. Met je zintuigen krijg je via bepaalde prikkels allerlei informatie over je omgeving. Walvissen hebben een gevoelige huid waarmee ze elkaar veel aanraken. Verder gebruiken ze hun ogen, maar dan voor het kijken op kortere afstand. Het belangrijkste zintuig voor de walvissen is hun gehoor. Geluid verplaatst zich door water 4,5 maal zo snel als door de lucht. Toch kunnen walvissen dit geluid opvangen.

Walvissen kunnen groot worden. Een 'beetje walvis' is al gauw zo'n 15 meter. De grootste walvis die we kennen is de Blauwe Vinvis. Die kan wel zo'n 33 meter lang worden. Hiermee is dit dier het grootste dier op aarde. Zie ook de afbeelding hieronder.

Zo groot als walvissen kunnen worden, zo klein is hun voedsel. Walvissen eten kleine kreeftjes, ook wel krill genoemd. Ook eten ze wel kleinere vissen als er niet veel krill aanwezig is. Een andere vraag is: hoe krijgt zo'n groot dier precies die kleine beestjes uit het water? Het antwoord luidt: door ze uit het water te filteren! Bijna alle grote walvissen hebben hier baleinen voor. Dat zijn meterslange platen die aan de bovenkaak van de walvis hangen. Ze lijken wel een beetje op een hele grote streepjescode. Walvissen laten zeewater naar binnenstromen. Bij het naar buitenstromen van het zeewater blijven de kleine kreeftjes achter in de baleinen. Daarna eet de walvis de kreeftjes op. Al deze grote walvissen noemt men daarom baleinwalvissen. Op de foto rechts beneden zie je duidelijk de baleinen van een dode bultrugwalvis.

Daarnaast heb je ook nog tandwalvissen. Tandwalvissen hebben geen baleinen maar tanden. Ze eten grotere vissen en schaaldieren. De grootste tandwalvis is de potvis. Het vrouwtje wordt 'slechts' zo'n 13 meter. Een andere tandwalvis is de orka. (zie afbeelding links onder)

Op welke soorten walvissen is het meest gejaagd?

- De Blauwe Vinvis - De Potvis - De Bultrug - De Noordkaper

Ook op de Groenlandse Walvis is veel gejaagd. Hij lijkt op de Noordkaper maar de Groenlandse Walvis leeft vooral in het Noordelijk IJzgebied rondom Groenland.

De Walvisvaart

De meeste mensen denken bij walvisvaart aan grote zeilschepen met harpoenen op de voorplecht. Dit is inderdaad lange tijd zo geweest. En verhalen over een stoere bemanning die op avontuur ging. Zo wordt er zelfs gesproken over de glorie van de walvisvaart. Walvisvaarders lijken wel helden te zijn. Vroeger, in de 17e eeuw werd daar waarschijnlijk zo over gedacht.

Een walvisvaarder (zo werden de schepen genoemd) vertrok meestal met 30 tot 35 man aan boord, onder wie de kapitein, vier harpoeniers, vier stuurlieden, een kok, een smid, een hutjongen en 15 tot 20 matrozen. De kapitein en de stuurlieden hadden nog best wat luxe aan boord maar de gewone matrozen sliepen allemaal bij elkaar in een volle, smerige ruimte bij de boeg. Toch zetten ze eigenlijk allemaal hun leven op het spel, want vele schepen kwamen niet meer terug. En als ze wel terug kwamen, waren er vaak mensen gestorven aan ziektes, ongelukken of zelfs door vechtpartijen.

Het ontstaan van de walvisvaart

Heel vroeger jaagden indianen al in het Noordelijke IJszeegebied op walvissen. Met eenvoudige boten en speren maakten zij jacht op walvissen voor eigen gebruik. Maar ook van Vikingen is bekend dat zij op walvissenjacht gingen. De Basken in Noord-Spanje zijn rond het jaar 1200 begonnen met de commerciële walvisvaart in de Golf van Biskaje. Zij jaagden toen vooral op Noordkapers in eenvoudige schepen. Later, rond 1600, begonnen ook Nederlanders en Engelsen met de jacht op walvissen. Nog iets later, rond 1650, begonnen de Amerikaanse kolonisten vanuit het oostelijk kustgebied van Noord-Amerika op met name Groenlandse Walvissen te jagen. Tot aan ongeveer 1850 werden zeilschepen gebruikt. Deze schepen waren alleen snel genoeg om walvissen te vangen, die niet zo snel konden zwemmen, zoals Noordkapers, Bultruggen en ook Groenlandse walvissen. De Blauwe Vinvissen waren de zeilschepen nog te snel af. De zeilschepen leverden hun walvisvangst bij zogenoemde 'walvisstations' af. Daar werden de gedode walvissen verwerkt. Die had je overal in die tijd; bijvoorbeeld op IJsland en Zuid-Afrika.

Waarom werd er op walvissen gejaagd?

"Wij woonen in een land druipende van walvischtraan".

Deze woorden werden in de buurt van Enkhuizen omstreeks 1780 opgeschreven. In Enkhuizen had in je die tijd veel traankokerijen. In deze traankokerijen werd het walvispek sterk verhit. Zo droop de olie eruit. De olie werd ook wel 'het vloeibare goud' genoemd. In de loop der jaren zijn er ongelooflijk veel producten van gemaakt.

Walvisolie (ook wel 'traan' genoemd) werd gebruikt als lampolie. Verder werden er zeep, shampoo, schoonmaakmiddelen, margarine, bakvetten en potloden van gemaakt. Ook 17 smeeroliën voor machines. De woningen in Europa en Noord-Amerika werden eeuwenlang verlicht door lampen en kaarsvet van de walvisolie.

Verder was balein het voornaamste product. Dit is zowel soepel als stevig. Hier werden rijzweepjes, waaiers en hengels van gemaakt. Ook werd het materiaal gebruikt voor paraplu's en korsetten. Ook werden er hoepelrokken mee verstevigd. Die werden bijvoorbeeld in de 19e eeuw veel gedragen door vrouwen. Zelfs de krullen in modieuze pruiken werden ermee gerpermanent.

Ook de botten van de walvissen werden voor de meest uiteenlopende dingen gebruikt. De walvisvaarders zelf sneden en versierden de walvisbotten tot bijvoorbeeld schaakstukken, knopen, snuiftabakdoosjes, armbanden en halskettingen. De walvishuid werd gebruikt voor veters, fietszadels, handtassen en schoenen. Walvisvlees is in de meeste landen van Europa en in Noord-Amerika nooit erg in trek geweest. Het vlees werd vermalen tot mest of diervoeder, maar het werd ook lange tijd teruggewooid in zee. IJslanders en Koreanen aten wel walvisvlees, maar de grootste liefhebbers vond je in Japan. Dit is nog steeds het

geval. Inmiddels geldt eigenlijk voor al deze walvisproducten dat we vervangende grondstoffen hebben door de vondst en winning van aardolie. Hieruit worden talloze producten gemaakt.

De bedreigde walvis

In het jaar 1930-1931 werden er met nieuwe methoden alleen al 28 duizend blauwe vinvissen gedood. Langzaam maar zeker begon men te merken dat het aantal walvissen begon af te nemen. Zelfs zo sterk dat er bijna geen walvissen meer over bleven om te vangen. Nog in datzelfde jaar (1931) ondertekenden de landen die nog aan walvisvaart deden een verdrag om de walvisvangst te beperken. Ook werd op 2 december 1946 de Internationale Walviscommissie (IWC) opgericht om de vangsten te reguleren. Het bleek echter dat de walvisvaarders heel veel walvissen hadden gedood. Zo veel dat er soorten dreigden uit te sterven.

Daarom zijn er diverse vangstverboden ingesteld in de loop van de jaren. Sinds 1986 is door de Internationale Walviscommissie de commerciële walvisvaart officieel verboden op alle walvissoorten. Een kort overzicht laat zien welke walvissen in de problemen zaten en meestal nu anno 2004 nog steeds zitten.

Sinds	Welke walvis?	Er leven er nu nog	Dit was ooit
1931	1) De Groenlandse Walvis	8.000 exemplaren	+ 300.000
1935	2) Noord- en Zuidkaper	2.000 exemplaren	+ 250.000
1966	3) De Blauwe Vinvis	9.000 exemplaren	+ 500.000
1966	4) De Bultrug	9.000 exemplaren	+ 250.000
1984	5) De Potvis	2 miljoen exemplaren	+ 3 miljoen
1986	Wereldwijd verbod op de commerciële walvisvaart. Er mag alleen nog een aantal walvissen door inheemse volken gevangen worden zoals de Inuït (Eskimo's). Ook voor wetenschappelijk onderzoek mogen er nog walvissen gevangen worden.		

De Internationale Walviscommissie (IWC)

Ondanks de cijfers die je hierboven ziet, komen de 58 bij het IWC aangesloten landen moeilijk tot afspraken. Landen als Japan en Noorwegen hebben (stiekem) altijd doorgevangen. Ze willen dit blijven doen. Dierecoloog Peter Reijnders vindt dat je de jacht op walvissen onder strikte voorwaarden weer moet toestaan. Hij is lid van het wetenschappelijk comité van de Internationale Walviscommissie namens Nederland. "Liever beperkte jacht onder scherp internationaal toezicht dan dat een Internationale Walviscommissie uit elkaar valt" (door ruzie en onenigheid). Weer andere mensen zijn fel tegenstander van elke vorm van walvisjacht. Zij voeren zelfs actie om de walvissen beter te beschermen, zoals de mensen van Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds.

Andere bedreigingen

Vervuiling van het zeewater

Meer dan tweederde van het aardoppervlak van onze planeet bestaat uit zeeën en oceanen. Een flinke hoeveelheid water zul je misschien denken. Toch kan dit water niet oneindig onze afvalproducten opnemen. Niet alleen produceren we te veel afval, veel van deze afvalproducten zijn ook nog eens moeilijk door de natuur af te breken. Door lozingen of het dumpen van afval op zee of door ongelukken wordt de zee steeds meer vervuild.

Ook walvissen hebben last van watervervuiling. Niet alle gevolgen van vervuiling zijn meteen zichtbaar. Sommige vervuilende stoffen zijn zo giftig dat ze meteen de dood veroorzaken. Andere stoffen werken veel langzamer.

Verder is het zo dat walvissen aan de top van de voedselpiramide staan, of, anders gezegd, aan het eind van de voedselketen. Een voedselketen is een reeks waarin elk organisme voedsel vormt voor de volgende schakel in de keten. Zo krijgt de walvis uiteindelijk de optelsom van giften binnen van de vorige schakels. Dit klinkt moeilijker dan het is. Voor de walvis zijn dit in feite maar drie schakels inclusief de walvis zelf: Plankton neemt giften op – het vergiftigde plankton wordt gegeten door krill en kleine visjes – die vergiftigde krill en kleine visjes worden op hun beurt weer door walvissen gegeten.

Visserij

De hele familie walvis bestaat uit ongeveer 80 soorten. Voorbeelden zijn de eerder genoemde walvissoorten maar ook grienden, beloega's en dolfijnen behoren tot de walvisachtigen. Sommige dolfijnen zijn slechts 2 meter lang. Anderen worden wel 8 tot zelfs 13 meter. Ook op hen is (en wordt soms nog) gejaagd.

Naast de jacht op kleinere walvissen is de visserij een nog groter probleem. Dat klinkt misschien gek, want de visserij heeft niet de bedoeling walvissen en dolfijnen te doden. Toch sterven er jaarlijks wel driehonderdduizend walvisachtigen in de vissersnetten wereldwijd. Hoe zit dat nu eigenlijk? Vissers maken van enorm lange netten gebruik, zogenaamde

drijfnetten. Deze netten zijn soms wel 50 kilometer lang en zijn voor de walvissen nagenoeg onzichtbaar. Ze raken daardoor in de netten verstrikt. Doordat ze niet op tijd naar boven kunnen komen om adem te halen, sterven ze. Gelukkig worden er tegenwoordig afspraken gemaakt om te verhinderen dat walvisachtigen in de netten sterven. De drijfnetten mogen maximaal 2,5 kilometer lang zijn. Er varen soms toezichthouders mee op vissersschepen. Ook bevrijden duikers soms dolfijnen uit de netten. Verder wordt er tegenwoordig ook gebruik gemaakt van 'dolfijnvriendelijke' netten. Daar kunnen dolfijnen ook weer uit ontsnappen. Toch overtreden veel vissers nog steeds de regels. Je hebt zelfs vissers die walvissen en dolfijnen de schuld geven van het uitsterven van sommige vissoorten. Toch zijn het vooral de vissers zelf die soms hele gebieden leeg vissen. Er zijn voorbeelden van door vissers leeggeviste gebieden waar bepaalde vissen niet meer te vinden zijn. Niemand heeft er zo nog wat aan. Dieren niet en ook de mensen niet.

Geluidsvervuiling

Een andere bedreiging voor walvissen noemen we 'geluidsvervuiling'. Zoals eerder gezegd zijn walvissen erg afhankelijk van hun gehoor. Door middel van geluiden kunnen ze zich oriënteren in het water. Er zijn allerlei menselijke activiteiten op en aan het water. Dit brengt naast vervuiling ook 'lawaaï' met zich mee. Men vermoedt dat walvissen hierdoor in de war raken en hun koers niet meer kunnen houden. Soms zouden ze hierdoor zelfs kunnen stranden.

Ben je klaar met het maken van de studiekearten? Leer dan de antwoorden op je vragen uit je hoofd. Als je de tekst kent vraag je de toets aan de leerkracht.

Les 4 Samenvatting

Theorie:

Nog een manier om een stuk tekst te leren is er een samenvatting van te maken. Je schrijft in een samenvatting *alleen* de hoofdzaken (de belangrijkste stukken) en de feiten op. Wanneer de samenvatting klaar is, hoef je niet meer steeds de hele tekst te lezen om de inhoud te leren. Je leert de samenvatting! (Het is uiteraard wel belangrijk dat je samenvatting niet *te* beknopt is; let er op dat je echt *alle* belangrijke gedeeltes uit de tekst in je samenvatting opneemt.) Ook kaartjes, tabellen, grafieken en informatieve plaatjes moeten worden opgenomen in de samenvatting.

Oefenen met 'samenvatting'

In deze les ga je een samenvatting maken van een tekstje.
Maar eerst ga je leren wegstrepen.

Lees de volgende tekstjes. Streep in de tekst de zinnen en woorden door die niet belangrijk zijn. (De teksten komen van: [http://www.praktijkonderwijs.com/~ehl/leesteksten/oefeningen_en_toetsen\(lees teksten\).htm](http://www.praktijkonderwijs.com/~ehl/leesteksten/oefeningen_en_toetsen(lees%20teksten).htm))

Slapende voeten.

Iedereen heeft wel eens last van 'slapende voeten'. Dat geeft een raar gevoel. Je voet gaat steeds harder tintelen en je kunt er niet meer op gaan staan.

In het lichaam van de mens zit een dradennet van zenuwen. Die brengen de boodschappen door van de hersenen naar alle delen van het lichaam en andersom. Zodra jij bijvoorbeeld besluit om je tenen te bewegen, gaat een hersenseintje via de zenuwen naar je tenen. Dat gaat razendsnel en voor je het in de gaten hebt, bewegen je tenen al.

Maar.....als je een tijdje met de benen over elkaar zit, zijn je zenuwen afgekneld. De boodschap van je hersenen je tenen te bewegen, komen niet meer bij de tenen. Pas als je rechtop gaat staan, gaan de zenuwen weer werken. Ze komen weer langzaam op gang en dat geeft een prikkelend gevoel. Even wachten tot de verbinding weer goed is, en je kunt je voet weer alle kanten op bewegen.

Poep

Poep is vies. Tenminste, dat vinden wij nu. We praten er niet over en laten onze drol niet aan anderen zien. We gaan naar de wc en doen goed de deur op slot. Vroeger was dat anders. De Romeinen (= Italianen die 2000 jaar geleden leefden) gingen gezellig met z'n tien tegelijk naar het toilet.

In de Middeleeuwen (= tijd van de ridders; ongeveer 700 jaar geleden) hadden de koningen en rijke mensen een kakstoel. Onder de zitting van de kakstoel hing een po (= platte pot). Soms mochten de gasten van de koning binnen komen, terwijl de koning nog op de kakstoel bezig was met poepen.

De inhoud van de volle po's werd gewoon uit het raam gekieperd. Pech voor de toevallige voorbijganger. Poep bestaat voor het grootste deel uit bacteriën. Die zorgen voor de stank. Daarnaast zit er water, zout en een beetje eten van de vorige dag in. De bruine kleur wordt gemaakt door dode bloedcellen.

Als je voelt dat je moet poepen, kun je maar beter meteen naar de wc gaan, want hoe langer je wacht, hoe moeilijker het gaat. In het laatste stukje van de darm wordt water uit de poep gehaald. Dus hoe langer je wacht, hoe harder de drol wordt. Poepen wordt dan niet echt fijn. Dunne poep noemen we diarree, race-kak. Als we last hebben van diarree, is dat de schuld van bacteriën. Die komen het lichaam binnen via bedorven voedsel, of doordat je in contact komt met de besmette poep van iemand anders, die zijn handen niet heeft gewassen. Je lichaam wil zo snel mogelijk van de bacteriën af. De darmen persen en knijpen en hebben geen tijd om het water uit het eten te halen. Ze spuiten er zelfs nog water bij. Zo ontstaat de bekende waterige, bruine poep..

Vraag aan de leerkracht een antwoordblad om te kijken of je niet teveel of te weinig hebt doorgestreept.

Lees het volgende tekstje. Maak er een samenvatting van op een apart blaadje. Vraag als je samenvatting af is een antwoordblad en controleer of je niet te uitgebreid of te beknopt hebt samengevat.

Pulken in je oor.

In elk oor zitten smerklieren en talgklieren. Deze klieren beschermen jouw 'gehoorapparaat'. Ze maken elke dag oorsmeer aan. Dat ziet er nogal vies uit en smaakt een beetje bitter en zuur. Oorsmeer is handig spul. Het houdt bacteriën en rondvliegende stofjes tegen. En het verwijdert huilschilfers. Oorsmeer is een soort plaksel dat alle viezigheid in je oor tegenhoudt. Zo raakt je oor niet verstopt en kun je beter horen. De kleur, dikte en kleverigheid van oorsmeer kan van persoon tot persoon verschillen. Sommige mensen maken hun oren schoon met een wattenstaafje. Maar je kunt je oren gewoon met water wassen. Want dat peuten met een wattenstaafje in je oor kan er voor zorgen dat het oorsmeer naar binnen wordt geduwd. Je kunt dan last krijgen van oorsuizingen en slechthorendheid. De dokter moet je oor dan uitspuiten. Dat doet hij met een speciale waterspuit. Gelukkig reinigt je oor zichzelf ook. Het nieuwe oorsmeer drukt het oude weg. Dat droogt op en valt in kleine bolletjes uit je oor als je praat, gaapt of slikt. Een tip: als je een bolletje oorsmeer op een muggenbult smeert, is de jeuk snel weg.

Pas zo nodig je samenvatting aan.

Les 5 Markeren met inhoudsvragen

Theorie

Je hebt al geleerd dat je een tekst kunt leren door middel van het maken van studiekearten. Een andere manier is de tekst te leren door middel van het *markeren* van belangrijke passages in de tekst om vervolgens bij het gemarkeerde stukje een (inhouds)vraag te formuleren. *Markeren* is het 'inkleuren' van (delen van) een tekst met een stift. **Deze zin is gemarkeerd.** Vervolgens geef je het gemarkeerde stuk tekst een nummer en schrijf je op een apart blaadje een vraag op over het gemarkeerde stuk tekst; je geeft de vraag hetzelfde nummer als het stukje tekst. Welke stukken tekst moet je nu markeren? Hiervoor moet je in staat zijn de hoofdzaken van de bijzaken in de tekst te herkennen. Hieronder een voorbeeld...

Vervoer in de Gouden eeuw. 1) In de steden zijn de belangrijkste straten en kaden met natuursteen of baksteen verhard. De rest van de wegen zijn van grond en zand. Als de zon een paar dagen flink heeft geschenen, werpen de paarden die de koets trekken met hun hoeven grote stofwolken omhoog. Als het regent verandert de weg vaak in een grote modderpoel. Bij weer of geen weer, kuilen zijn er altijd in de weg. Een rit met een koets is daarom geen pretje. Nee, een reis in de trekschuit is veel prettiger. Het duurt wel redelijk lang voordat je op plaats van bestemming bent, maar je kunt tenminste rustig zitten. Tijdens een tocht met een trekschuit kun je lekker kletsen met iedereen. Meestalkrijg je de laatste nieuwtjes te horen, de schuitepraatjes

Vervoer in de Gouden eeuw. 1) In de steden zijn de belangrijkste straten en kaden met natuursteen of baksteen verhard. De rest van de wegen zijn van gronden zand. Als de zon een paar dagen flink heeft geschenen, werpen de paarden die de koets trekken met hun hoeven grote stofwolken omhoog. Als het regent verandert de weg vaak in een grote modderpoel. Bij weer of geen weer, kuilen zijn er altijd in de weg. Een rit met een koets is daarom geen pretje. Nee, een reis in de trekschuit is veel prettiger. Het duurt wel redelijk lang voordat je op plaats van bestemming bent, maar je kunt tenminste rustig zitten. Tijdens een tocht met een trekschuit kun je lekker kletsen met iedereen. Meestal krijg je de laatste nieuwtjes te horen, de schuitepraatjes

Welke vraag vat het beste de inhoud van bovenstaande stukjes samen?

- 1) Waarom is het prettiger om met een trekschuit te reizen in plaats van met een paard en wagen in de Gouden Eeuw?
- 2) Wat zijn de voordelen van reizen met een trekschuit?

In welke tekst zijn dus de hoofdzaken het beste gemarkeerd? (Links of rechts?) Bij elk stukje dat je markeert moet je dus een vraag stellen, het antwoord op die vraag moet in het gemarkeerde stuk duidelijk worden. Natuurlijk kun je deze methode niet altijd gebruiken. Het kan zijn dat de tekst in een boek staat waarin je niet mag schrijven. In dat geval zul je een andere manier moeten kiezen om de tekst te leren.

Oefenen met 'markeren en inhoudsvragen'

Opdracht: Vraag een kopie van de tekst over de Watersnoodramp van 1953 (zie volgende twee bladzijden). Markeer de hoofdzaken in de tekst. Geef elk gemarkeerd stukje een cijfer en schrijf op een apart blaadje een vraag over het gemarkeerde stukje. Je moet het antwoord op de vraag bij het juiste cijfer in de tekst kunnen vinden. Vraag vervolgens om een antwoordenblad en vergelijk jouw vragen met de vragen die je daar vindt. Komen de gemarkeerde stukken en de vragen zo'n beetje overeen?

De Watersnoodramp.

Deze tekst komt letterlijk van:

<http://www.kennisnet.nl/po/leerkracht/perdagwijzer/watersnoodramp/doc/watersnoodramp1953-lesbrief.doc>

Oorzaken van de watersnoodramp

Op 31 januari 1953 stormt het aan de kust. De windkracht aan zee is hoger dan die in het binnenland. Dat is normaal. De wind komt uit het noordwesten en de windkracht is 10. We spreken van een zware storm. Windkracht 10 komt aan zee vaker voor, maar de wind uit het noordwesten zorgt voor hoge golven. Dat maakt de waterstand veel hoger dan anders. Dit heet een stormvloed.

Stormbrekers, duinen en dijken kunnen normale getijdenwisselingen, de wisseling tussen eb en vloed, makkelijk aan. Ook wanneer het water wat hoger komt. Dat gebeurt standaard bij nieuwe en volle maan. Maar stormvloed is een ander verhaal. Gemiddeld één keer per twee jaar is er een *lage stormvloed*. Het klinkt tegenstrijdig, maar een lage stormvloed is een extra hoge vloed gecombineerd met een storm. Die storm stuwt het water hoger op dan anders. Waarschijnlijk heet het lage stormvloed, omdat er ook *hoge stormvloeden* kunnen voorkomen, stormvloeden met een nóg hogere vloed. Dat gebeurt niet zo vaak. Een keer per honderd tot duizend jaar is er een hoge stormvloed.

De Stoofdijk in Stavenisse, na de dijkdoorbraak, op 1 februari 1953.

Dat is het geval op 1 februari 1953. Terwijl de waterstand bij vloed gemiddeld 80 centimeter boven Normaal Amsterdams Peil komt (dat is een afgesproken meeteenheid voor de waterhoogte), bereiken de golven op zee nu een hoogte van 385 centimeter. De hoofddirectie van Rijkswaterstaat maakt zich zorgen en stuurt berichten dat het water gevaarlijk hoog kan stijgen tijdens de vloed.

Rijkswaterstaat is eindverantwoordelijk voor de staat waarin de dijken verkeren, zowel de zeedijken als de rivierdijken. Dijken moeten zorgvuldig onderhouden worden. Dat onderhoud is tijdens de Tweede Wereldoorlog verwaarloosd. Er is in 1953 nog steeds wat achterstallig onderhoud aan de dijken.

Doordat de storm op 31 januari de golven voort blijft stuwen, kan het niet terug dezee in lopen, iets wat anders wel gebeurt wanneer het eb wordt. De dijken krijgen hetzwaar te verduren. Het water blijft tegen ze aanbeuken. Om 3 uur 's nachts kunnen de dijken de druk niet meer aan en breken. Het water stroomt de polders binnen. De bevolking wordt er compleet door verrast. Niemand heeft dit verwacht. Uit alle macht proberen mensen te redden wat er te redden valt. Er wordt geprobeerd de dijkdoorbraken met zandzakken te herstellen, maar er is

geen houden aan. Mensen vluchten waar mogelijk naar hooggelegen plekken. Soms is dat een zolder, een dak of een boom. Anderen verdrinken in de golven. Op sommige plaatsen komen woningen onder water te staan. Hele dorpen verdwijnen onder water. Het aantal doden loopt op tot 1835. Nog maandenlang staangedeeltes van Zeeland onder water.

De schade is groot en de ravage is niet te overzien. 70.000 mensen worden geëvacueerd en ondergebracht bij familieleden of bij gastgezinnen in droge gebieden, omdat veel woningen compleet zijn overstroomd en daardoor voorgoed onbewoonbaar zijn. Het duurt negen maanden voordat het laatste dijkgat is gesloten. Het Nederlandse leger wordt ingezet om onder andere de kadavers van meer dan 10.000 dieren op te ruimen. De wereld is diep geschokt en helpt bij de wederopbouw. Giften en goederen stromen binnen. Engelse en Amerikaanse helikopters droppen eerst voedsel en later andere artikelen waar behoefte aan is boven de getroffen gebieden. In totaal zijn er meer dan 4500 gebouwen verwoest. Zweden en Noorwegen leveren houten woningen, omdat hele dorpen opnieuw gebouwd moeten worden. Er zijn allerlei nationale acties om geld en goederen in te zamelen. Kinderen maken hun spaarpotten leeg. Het Franse voetbalelftal speelt een benefietwedstrijd tegen de in het buitenland wonende Nederlandse profvoetballers.

*Stavenisse in
Zeeland, op 1
februari 1953,
na de watersnoodramp*

Les 6: Woorden of feiten stampen.

In de lessen hiervoor heb je vier manieren (strategieën) geleerd, hoe je teksten kunt leren. Maar je zult ook regelmatig woordjes of feiten moeten leren. Het zogenaamde stampwerk. Veel kinderen vinden dit saai. In deze les zul je leren hoe je 'dom stampwerk' wat leuker en interessanter kunt maken!

Theorie:

(bron: www.actief-leren.nl)

Als je van buiten (uit je hoofd) wilt leren, is het belangrijk dat je veel herhaalt. Je moet weten dat je best snel iets weer vergeet. Het meeste ben je na een dag weer vergeten. We gaan 25 Franse Woordjes leren!

Oefenen met 'woorden en feiten stampen'

Vandaag, dag 1

Ga naar de volgende site:

<http://www.wrts.nl/>

Gebruik de inloggegevens van het digibord.

Klik op 'Franse woordjes'

Neem alle woordjes en hun betekenis goed door. Klik op 'Overhoren'.

Kies verschillende manieren om de woordjes te oefenen. (Laat spelling voor deze les zitten, kies voor de twee opties bij 'makkelijk' en de drie opties bij 'moeilijk')

Nadat je de woordjes hebt geoefend markeer je het knopje *toets _ volgorde is Frans/Nederlands _ hoe goed wil je oefenen is snel _ Overige instellingen: Geen.* Maak de toets.

Dag 2 (zelfstandig thuis)

Ga naar de volgende site:

<http://www.wrts.nl/>

Klik op 'Franse woordjes'

Kijk eerst wat je nog weet door nogmaals de *snelle toets* van gisteren te doen.

Oefen nu alle woorden die je niet goed had. Het programma zet die woorden voor je opzij. Doe nu weer de toets.

Dag 3 (zelfstandig thuis)

Ga naar de volgende site:

Klik op 'Franse woordjes'

Kijk wederom wat je nog weet door eerst de *snelle toets* te doen. (Als het goed is gaat het steeds beter en ben je vlugger klaar)

Oefen nu alle woorden die je niet goed had. Het programma zet die woorden voor je opzij. Doe nu weer de toets. Als het goed is heb je nu geleerd hoe je door oefenen een lijst met woordjes kunt leren. Je mag altijd vaker oefenen. Verzin voor woordjes die moeilijk blijven iets speciaals, iets gek. Zet het in je msn naam, hang ze op in het toilet, fiets naar school en herhaal dat ene woord zo vaak mogelijk. Wedden dat het zo wel lukt!

Je kunt ook feiten; zoals landen met hun hoofdstad, leren op deze manier. Bijvoorbeeld de landen en hoofdsteden van Afrika.

Tip 1: maak je eigen account aan op www.wrts.nl en gebruik de site altijd als je woordjes of feiten moet stampen. Je kunt je eigen woorden- of feitenlijsten maken! Deze lijsten kun je ook delen met anderen, bijvoorbeeld je klasgenootjes. Zo kun je per toerbeurt verantwoordelijk worden voor het invoeren van woorden- of feitenlijsten. Ga naar <http://www.wrts.nl/user/delen> voor het delen van je lijsten. (je moet wel eerst ingelogd zijn!)

Tip 2: Weet je niet hoe sommige woorden uitgesproken moeten worden? Kijk op <http://www.wrts.nl/user/uitspraak> voor het instellen van de 'uitspraakhulp'.

Deze les heb je de tijd om het programma te ontdekken, woorden in te voeren en er mee aan de slag te gaan. Volgende week blikken we terug op de 'huidwerkopdracht'.

Les 7: Beter-Onthouden-Trucs.

Theorie:

Er is een aantal trucs bedacht, waardoor het herhalen leuk blijft.

- Verzin ezelsbruggetjes
- Verzin een hulp verhaal
- Gebruik de plaatsmethode
- Speel 'online' geheugenspelletjes. (Doe dit als laatste, het is namelijk reuze verslavend)

Heel belangrijk is goede nachtrust. 's Nachts herhaal je de dingen in je slaap en uitgerust leer je de volgende dag nog beter.

Oefenen met 'beter- onthouden – trucs'

- Doe een ezelsbruggetjesoefening op:
<http://www.leer-actief.nl/actief-leren/tip1/ezelsbruggetjes.htm>
- Doe een verhalen-verzin-oefening en doe de test op:
<http://www.leer-actief.nl/actief-leren/tip1/verhalenverzinoefening.htm>
- Doe een oefening met de plaatsmethode en doe de test op:
<http://www.leer-actief.nl/actief-leren/tip1/plaatsmethode.htm>
- Speel 'online' geheugenspelletjes op:
<http://www.leer-actief.nl/actief-leren/tip1/geheugenspelletjes.htm>

Tijd over: neem het werkboek er nog eens bij en lees de uitleg over alle leerstrategieën nog eens goed door! Volgende week krijg je de eindtest, op welke manier ga jij de woordjes + de inhoud van de tekst leren? Wat past bij jou?

Les 8 Eindtest

Je hebt 30 minuten de tijd om deze 25 Italiaanse woorden te leren. Vervolgens krijg je van de leerkracht een toetsblad. Je hebt 15 minuten de tijd voor deze toets. De woorden zullen zowel in het Nederlands als Italiaans worden gevraagd. Je mag zelf kiezen op welke manier je deze woorden leert.

Geld: Dinheiro
Munten: Moedas
Credit card: Cartão de crédito
Belasting: Taxa
Bon: Recibo
Duur: Caro
Goedkoop: Barato
Open: Aberto
Dicht: Fechado
Anzichtkaart: Cartão Postal
Postzegels: SelosLinks
Rechts: Destra
Rechtdoor: Diritto
Omhoog: In alto, Su
Omlaag: In basso, Giú
Ver: Lontano
Dichtbij: Vicino
Lang: Lungo
Kort: Corto, Breve
Kaart: Cartina geografica
Vrouw: Moglie
Man: Marito
Dochter: Figlia
Zoon: Figlio
Oma: Nonna

Nu heb je hebt 30 minuten de tijd om de inhoud van deze tekst te leren. Vervolgens krijg je van de leerkracht een toetsblad. Je hebt 15 minuten de tijd voor deze toets. De toets zal bestaan uit 8 vragen en is opgebouwd uit open- en meerkeuzevragen. Je mag zelf kiezen op welke manier waarop je de inhoud van deze tekst leert.

Inhoud van tekst leren:

'AEX opent licht in de plus'

De Amsterdamse beurs opent donderdag naar verwachting licht hoger. Ook de andere graadmeters in Europa zullen met kleine plussen aan de handelsdag beginnen.

Beleggers kunnen reageren op een kleine vooruitgang in de ontwikkeling rondom het Amerikaanse schuldenplafond.

Republikeinen in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden overwegen akkoord te gaan met een tijdelijke verhoging van het schuldenplafond, zo meldde een medewerker van de Republikeinse partijleiding in de nacht van woensdag op donderdag.

Het plan moet voorkomen dat de Verenigde Staten na 17 oktober niet alle financiële verplichtingen meer kunnen nakomen.

De financiële markten kijken donderdag verder scherp naar cijfers over de industriële productie in een aantal grote landen als Duitsland en Frankrijk. Ook staat in het Verenigd Koninkrijk een rentebesluit van de Bank of England op de rol.

Cryo-Save

In Nederland meldt stamcelbank Cryo-Save dat het de juridische strijd met grootaandeelhouder Salveo voor de Ondernemingskamer in Amsterdam stopzet. Het bedrijf roept verder een bijzondere aandeelhoudersvergadering bijeen, waar het Salveo-bestuurder Frédéric Amar gaat voordragen als niet-uitvoerend bestuurder.

De beurs in Amsterdam sloot woensdag met een stevig verlies. De markten bleven ongerust door de patstelling in Washington rond het schuldenplafond. De benoeming van Janet Yellen als nieuwe Fed-voorzitter zorgde voor weinig ophef onder beleggers.

Slot AEX

De AEX-index eindigde 1 procent lager op 367,19 punten. De MidKap stond 0,6 procent lager op 570,20 punten. De beurzen in Londen, Parijs en Frankfurt lieten verliezen zien tot 0,5 procent.

Later op de dag eindigde Wall Street verdeeld. Daar gaven de benoeming van Yellen bij de Fed, en de goede kwartaalcijfers van aluminiumproducent Alcoa, enige steun.

De Dow-Jonesindex stond aan het slot van de handelsdag 0,2 procent hoger op 14.802,98 punten. De S&P 500 klom 0,1 procent tot 1656,40 punten, maar de Nasdaq ging 0,5 procent omlaag tot 3677,77 punten.

Euro

De euro was donderdag voorbeurs 1,3500 dollar waard, tegen 1,3517 dollar bij het sluiten van de Europese beurzen woensdag. Amerikaanse olie steeg 0,3 procent tot 101,87 dollar per vat. Brent won 0,5 procent.

Kenmerken waaraan een goede verrijkingstaak moet voldoen.

Onderstaande kenmerken zijn afgeleid van de leer- en persoonlijkheidseigenschappen van de meer- en hoogbegaafde leerlingen (Drent&van Gerven,2009)

- De opdracht moet uitstijgen boven het niveau van de reguliere leerstof, zodat analyseren, evalueren en creëren wordt aangeboden.
- De stof moet aanzetten tot kritisch denken
- Bevat open vraagstellingen
- Beschikt over een hoge complexiteit
- Maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk
- Doet een beroep op creativiteit
- Overstijgt het didactisch niveau van de leerling

Kenmerken van specifiek gedrag van leerkracht en omgeving om leerling tot leren te zetten.

Uit onderzoek van Freeman (1998) komt naar voren dat de leerkracht het leerproces van begaafde leerlingen kan stimuleren door:

- Veel open vragen stellen
- De juiste eisen stellen
- De leerlingen helpen met het zoeken naar de juiste aanvullende informatiebronnen op het juiste niveau, zodat de leerling het hoogste niveau in denken en creativiteit kan bereiken
- Adequate studievaardigheden en structuur aanbieden, zodat de leerling leert hoe hij een onderwerp kan bestuderen en vormgeven
- De leerling aan te spreken op een hoog verbaal niveau, zonder gesimplificeerd taalgebruik, en hem aan te moedigen met woorden te spelen, vooral bijwoorden en idioom.
- Deze leerling zowel abstracte als concrete concepten aangeven
- Geavanceerde denkniveaus en probleemoplossende strategieën aanbieden
- Creatief denken en het historische perspectief te integreren
- Presentaties en voorstelling met de leerlingen te ontwikkelen

Gekoppeld aan de piramide van zelfstandigheid (Drent & van Gerven,2011)

Zelfstandig leren:

- Als leerkracht sturen op het leerdoel, het leerproduct en de evaluatie van het geleerde.
- Als leerkracht verantwoordelijk voor de keuze van het verrijkingsmateriaal.
- Leerling ruimte geven, wel strategie met leerling bespreken.

Zelfverantwoordelijk leren:

In deze fase verschuift de rol van de leerkracht

- Je zorgt voor een voorbereide omgeving
- Je maakt algemene leerdoelen binnen de aangeboden domeinen voor leerlingen zichtbaar
- Je bent betrokken bij het maken van het persoonlijk leerplan
- Je ondersteunt de leerling bij de leerinhoud en de leerweg
- Je evalueert met de leerling proces en product en helpt de leerling tot reflectie van zijn eigen leergedrag te komen.

Bijlage 3

Beginmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, voorafgaande aan het onderwijsaanbod 'leren leren'. (vragenlijst leerlingen)

Beste leerlingen,

Deze periode nemen jullie deel aan de verrijkingsgroep met het thema 'leren leren'

Voorafgaande aan deze periode wil ik graag bij jullie een test af nemen om te zien op welke wijze jullie leren en wat het resultaat van jullie leerproces is. Daarnaast vraag ik jullie medewerking bij het invullen van een vragenlijst om jullie manier van leren in kaart te kunnen brengen.

Na afloop van deze periode hoop ik dat jullie een aantal nieuwe leerstrategieën hebben verkend en/of ontwikkeld die jullie kunnen helpen bij het leerproces 'leren leren'.

Om te kijken of deze nieuw aangeboden strategieën ook daadwerkelijk voor betere leerresultaten zorgen zal ik ook na afloop van de verrijkingsgroep bij jullie weer een test afnemen die vergelijkbaar is met de starttest. Daarnaast vraag ik wederom om jullie medewerking bij het invullen van een vragenlijst om terug te kijken naar de strategieën die zijn aangeboden binnen de verrijkingsgroep en wat deze voor jullie hebben toegevoegd.

Op deze manier hopen wij als school in kaart te kunnen brengen of de gestelde doelen binnen de verrijkingsgroepen realistisch en haalbaar zijn.

Mocht je over het bovenstaande nog vragen hebben, dan ben je van harte welkom om na schooltijd even langs te komen bij mij in de klas.

Alvast bedankt voor jullie medewerking,

Juf Lucy

1: De leerkracht geeft de proefwerken van aardrijkskunde, geschiedenis en Engels 1 week van te voren op. Hoeveel dagen voorafgaande aan het proefwerk begin jij gemiddeld genomen met leren?

- ☐ 7 dagen
- ☐ 6 dagen
- ☐ 5 dagen
- ☐ 4 dagen
- ☐ 3 dagen
- ☐ 2 dagen
- ☐ 1 dag
- ☐ ik leer niet

2: Hoeveel tijd ben jij per keer gemiddeld genomen aan het leren?

- ☐ 0-15 minuten
- ☐ 15-30 minuten
- ☐ 30-45 minuten
- ☐ 45-60 minuten
- ☐ meer dan 60 minuten

3: De resultaten van mijn proefwerk zijn gemiddeld genomen:

- ☐ zeer goed
- ☐ goed
- ☐ ruim voldoende
- ☐ voldoende
- ☐ matig
- ☐ onvoldoende

4: Ik ben tevreden met mijn resultaten:

- ☐ altijd
- ☐ vaak
- ☐ meestal
- ☐ soms
- ☐ nooit

5: Ik vind leren:

- ☐ zeer gemakkelijk
- ☐ gemakkelijk
- ☐ niet makkelijk/niet moeilijk
- ☐ moeilijk
- ☐ zeer moeilijk

6: Bij aardrijkskunde en geschiedenis moet je de inhoud van stukken tekst leren. Op welke manier leer jij dit? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ lezen
- ☐ samenvatting maken
- ☐ overschrijven
- ☐ markeren
- ☐ markeren + inhoudsvragen
- ☐ mindmappen
- ☐ studiekaarten maken
- ☐ anders, namelijk

7: Bij Engels en de topografie van aardrijkskunde moet je feiten/woordjes leren.
Op welke manier leer jij dit? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐lezen
- ☐overschrijven
- ☐jezelf overhoren
- ☐jezelf laten overhoren
- ☐beter-onthouden- trucs toepassen
- ☐anders, namelijk

Eventuele toelichting:

Bedankt!

Bijlage 4

Beginmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, voorafgaande aan het onderwijsaanbod 'leren leren'. (vragenlijst ouders)

Beste ouders/verzorgers,

Deze periode neemt uw kind deel aan de verrijkingsgroep 'leren leren'

Vanuit mijn opleiding Master SEN ben ik momenteel bezig met een praktijkgericht onderzoek (PGO) op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid. Een onderdeel van mijn PGO is onderzoeken of de gestelde doelen binnen de verrijkingsgroepen realistisch en haalbaar zijn.

Vandaag is er bij uw kind een test afgenomen om te zien op welke wijze uw kind leert en wat het resultaat van dit leerproces is. Daarnaast heeft uw kind een vragenlijst ingevuld om de manier van leren in kaart te kunnen brengen. Na afloop van deze periode hoop ik dat uw kind in de verrijkingsgroep een aantal nieuwe leerstrategieën heeft verkend en/of ontwikkeld die kunnen helpen bij het leerproces 'leren leren'.

Om te kijken of deze nieuw aangeboden strategieën ook daadwerkelijk voor betere leerresultaten zorgen zal ik ook na afloop van de verrijkingsgroep bij uw kind weer een test afnemen die vergelijkbaar is met de starttest. Daarnaast vraag ik uw kind om door middel van een vragenlijst terug te kijken naar de strategieën die zijn aangeboden binnen de verrijkingsgroep en wat deze voor uw kind hebben toegevoegd/in de toekomst kunnen betekenen.

Om een zo volledig mogelijk beeld van het leerproces van uw kind te verkrijgen vraag ik om u medewerking. Zou u zo vriendelijk willen zijn om onderstaande vragenlijst in te vullen?

Uiteraard zal ik u op de hoogte brengen van de uitslagen van mijn onderzoek.

Mocht u nog vragen hebben, dan hoor ik het graag,

Alvast bedankt voor u medewerking,

Lucy Boers
l.boers@molenven.nl
aanwezig van maandag t/m vrijdag

1: De leerkracht geeft de proefwerken van aardrijkskunde, geschiedenis en Engels 1 week van te voren op. Hoeveel dagen voorafgaande aan het proefwerk begint uw kind gemiddeld genomen met leren?

- ☐ 7 dagen
- ☐ 6 dagen
- ☐ 5 dagen
- ☐ 4 dagen
- ☐ 3 dagen
- ☐ 2 dagen
- ☐ 1 dag
- ☐ mijn kind leert niet

2: Hoeveel tijd is uw kind per keer gemiddeld genomen aan het leren?

- ☐ 0-15 minuten
- ☐ 15-30 minuten
- ☐ 30-45 minuten
- ☐ 45-60 minuten
- ☐ meer dan 60 minuten

3: Bij aardrijkskunde en geschiedenis moet uw kind de inhoud van stukken tekst leren.

Op welke manier leert uw kind dit? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ lezen
- ☐ samenvatting maken
- ☐ overschrijven
- ☐ markeren
- ☐ markeren + inhoudsvragen
- ☐ mindmappen
- ☐ studiekaarten maken
- ☐ anders, namelijk

4: Bij Engels en de topografie van aardrijkskunde moet uw kind feiten/woordjes leren.

Op welke manier leert uw kind dit? Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ lezen
- ☐ overschrijven
- ☐ jezelf overhoren
- ☐ jezelf laten overhoren
- ☐ beter-onthouden- trucs toepassen
- ☐ anders, namelijk

5: Mijn kind heeft moeite met het toepassen van goede leerstrategieën:

- ☐ ja
- ☐ nee

☐geen idee

6: De resultaten van de proefwerken zijn gemiddeld genomen:

- ☐zeer goed
- ☐goed
- ☐ruim voldoende
- ☐voldoende
- ☐matig
- ☐onvoldoende

7: Wij zijn tevreden met de resultaten:

- ☐altijd
- ☐vaak
- ☐meestal
- ☐soms
- ☐nooit

8: Wij denken dat deze resultaten hoger kunnen zijn door het toepassen van andere leerstrategieën:

- ☐ja
- ☐nee
- ☐geen idee

Eventuele toelichting:

Zou u zo vriendelijk willen zijn om de komende periode het leerproces van uw kind te volgen? Na afloop vraag ik wederom u medewerking door middel van een vragenlijst om te zien of uw kind andere leerstrategieën is gaan toepassen.

Alvast bedankt!

Eerste- meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep.

Woorden leren:

Trein: Treno
Bus: Autobus
Metro: Metropolitana
Luchthaven: Aeroporto
Trein station: Stazione del treno
Bus station: Stazione degli Autobus
Metro station: Stazione della metropolitana
Vertrek: Partenza
Aankomst: Arrivo
Auto verhuur: agency Autonoleggio
Parkeerplaats: Parcheggio
Hotel: Albergo
Kamer: Camera
Reservering: Prenotazione
Pasport: Passaporto
Ontbijt: Prima colazione
Lunch: Pranzo
Avondeten: Cena
Vegetarisch: Vegetariano
Proost!: Alla salute
Brood: Pane
Drankje: Bevanda
Koffie: Caffé
Thee: Té
Sap: Succo

Inhoud van tekst leren

Rustige AEX boekt kleine winst

De AEX-index van de Amsterdamse effectenbeurs is donderdag na een rustige handelssessie met een kleine winst gesloten.

© ANP

Andere Europese beurzen toonden een wisselend beeld. De beurshandel wacht na de recente opmars op nieuwe impulsen en kijkt vooral vooruit naar de vergaderingen van de Amerikaanse Federal Reserve volgende week.

De AEX eindigde 0,4 procent hoger op 376,66 punten. De Midkap klom ook 0,4 procent, tot 568,41 punten. De beurzen in Frankfurt en Londen sloten nagenoeg onveranderd. De CAC 40-index in Parijs leverde 0,3 procent in.

Beleggers werden gedurende de handelsdag geconfronteerd met tegenvallende cijfers over de Europese industrie. De industriële productie in de eurolanden bleek in juli met 1,5 procent te zijn gekrompen ten opzichte van de voorgaande maand, terwijl rekening werd gehouden met een veel kleinere afname.

Fed

De aandacht richtte zich echter al meer op de Fed-bijeenkomsten van volgende week. De Amerikaanse centrale bank besluit dan mogelijk om een begin te maken met de inperking van zijn stimuleringsmaatregelen.

De AEX werd aangevoerd door ASML dat bijna 5 procent in waarde steeg.

Analisten van Goldman Sachs zetten de chipmachinefabrikant uit Veldhoven op hun favorietenlijst. Arcelor Mittal stond onderaan de hoofdindex met een min van bijna 2 procent.

KPN eiste ook weer de aandacht op, met de mededeling dat het bedrijf constructieve gesprekken voert met América Móvil (AMX) over de voorgenomen overname van het Nederlandse telecombedrijf door de Mexicanen. AMX gaf aan het bod van 2,40 euro per aandeel te handhaven, maar liet ook weten alle opties open te houden. KPN klom 3,2 procent, tot 2,29 euro.

TenCate

In de MidKap stond TenCate bovenaan met een plus van 4,9 procent. Beleggers reageerden positief op de meerjarige overeenkomst die de producent van technisch textiel tekende met het Amerikaanse leger. Toeleverancier aan de chipsector ASMI klom 3 procent na een adviesverhoging door Goldman Sachs.

In Parijs steeg Vivendi bijna 3 procent. Het Franse media- en telecomconcern besluit begin volgend jaar definitief of het concern wordt opgesplitst of niet.

Vivendi liet eerder dit jaar al weten te overwegen het Franse telecombedrijf SFR af te splitsen van de media-activiteiten.

De euro was 1,3310 dollar waard, tegen 1,3305 dollar bij het slot van de Europese beurshandel op woensdag. De prijs van Amerikaanse olie steeg 1,1 procent tot 108,69 dollar per vat. Brentolie werd 0,9 procent duurder, op 112,50 dollar per vat

Sap:

Toets woorden leren

Naam:

Trein:

Lunch:

Koffie:

Metro:

Vegetarisch:

Kamer:

Trein station:

Aankomst:

Parkeerplaats:

Metro station:

Pasport:

Brood:

agency Autonoleggio:

Autobus:

Aeroporto:

Albergo:

Alla salute:

Stazione degli Autobus:

Partenza:

Bevanda:

Prenotazione:

Prima colazione:

Cena:

Té:

Toets Inhoud van tekst leren

Naam:

1: Hoeveel procent eindigde de AEX hoger op 276,66 punten?

☐ 0,3%

☐ 0,4%

☐ 0,5%

2: In welke 2 grote buitenlandse steden sloten de beurzen nagenoeg onveranderd?

3: In welke maand bleek de industriële productie in de eurolanden met 1,5 procent te zijn gekrompen ten opzichte van de vorige maand?

☐ mei

☐ juni

☐ juli

4: De AEX werd aangevoerd door ASML dat bijna ??? procent in waarde steeg. Hoeveel procent?

☐ 3%

☐ 4%

☐ 5%

5: Uit welke plaats komt de chipmachinefabrikant?

6: Er is sprake van overname van een Nederland telecom bedrijf. Welk land heeft zijn zinnen gezet op deze overname?

7: Waar stond TenCate bovenaan?

8: Hoeveel procent steeg de prijs van de Amerikaanse olie?

☐ 0,9%

☐ 1,1%

☐ 1,3%

Tweede meting van het onderwijsaanbod 'leren leren' in de verrijkingsgroep.

Woorden leren:

Geld: Dinheiro
Munten: Moedas
Credit card: Cartão de crédito
Belasting: Taxa
Bon: Recibo
Duur: Caro
Goedkoop: Barato
Open: Aberto
Dicht: Fechado
Anzichtkaart: Cartão Postal
Postzegels: SelosLinks
Rechts: Destra
Rechtdoor: Diritto
Omhoog: In alto, Su
Omlaag: In basso, Giú
Ver: Lontano
Dichtbij: Vicino
Lang: Lungo
Kort: Corto, Breve
Kaart: Cartina geografica
Vrouw: Moglie
Man: Marito
Dochter: Figlia
Zoon: Figlio
Oma: Nonna

Inhoud van tekst leren:

'AEX opent licht in de plus'

De Amsterdamse beurs opent donderdag naar verwachting licht hoger. Ook de andere graadmeters in Europa zullen met kleine plussen aan de handelsdag beginnen.

Beleggers kunnen reageren op een kleine vooruitgang in de ontwikkeling rondom het Amerikaanse schuldenplafond.

Republikeinen in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden overwegen akkoord te gaan met een tijdelijke verhoging van het schuldenplafond, zo meldde een medewerker van de Republikeinse partijleiding in de nacht van woensdag op donderdag.

Het plan moet voorkomen dat de Verenigde Staten na 17 oktober niet alle financiële verplichtingen meer kunnen nakomen.

De financiële markten kijken donderdag verder scherp naar cijfers over de industriële productie in een aantal grote landen als Duitsland en Frankrijk. Ook staat in het Verenigd Koninkrijk een rentebesluit van de Bank of England op de rol.

Cryo-Save

In Nederland meldt stamcelbank Cryo-Save dat het de juridische strijd met grootaandeelhouder Salveo voor de Ondernemingskamer in Amsterdam stopzet. Het bedrijf roept verder een bijzondere aandeelhoudersvergadering bijeen, waar het Salveo-bestuurder Frédéric Amar gaat voordragen als niet-uitvoerend bestuurder.

De beurs in Amsterdam sloot woensdag met een stevig verlies. De markten bleven ongerust door de patstelling in Washington rond het schuldenplafond. De benoeming van Janet Yellen als nieuwe Fed-voorzitter zorgde voor weinig ophef onder beleggers.

Slot AEX

De AEX-index eindigde 1 procent lager op 367,19 punten. De MidKap stond 0,6 procent lager op 570,20 punten. De beurzen in Londen, Parijs en Frankfurt lieten verliezen zien tot 0,5 procent.

Later op de dag eindigde Wall Street verdeeld. Daar gaven de benoeming van Yellen bij de Fed, en de goede kwartaalcijfers van aluminiumproducent Alcoa, enige steun.

De Dow-Jonesindex stond aan het slot van de handelsdag 0,2 procent hoger op 14.802,98 punten. De S&P 500 klom 0,1 procent tot 1656,40 punten, maar de Nasdaq ging 0,5 procent omlaag tot 3677,77 punten.

Euro

De euro was donderdag voorbeurs 1,3500 dollar waard, tegen 1,3517 dollar bij het sluiten van de Europese beurzen woensdag. Amerikaanse olie steeg 0,3 procent tot 101,87 dollar per vat. Brent won 0,5 procent.

Vrouw:

Toets woorden leren

Naam:

Dichtbij:

Geld:

Rechtdoor:

Postzegels:

Dicht:

Dochter:

Omlaag:

Kort:

Goedkoop:

Credit card:

Taxa:

Moedas:

Bon:

Lontano:

Caro:

Cartina geografica:

Aberto:

Cartão Postal:

Marito:

Destra:

In alto, Su:

Lungo:

Figlio:

Nonna:

Toets Inhoud van tekst leren

Naam:

1: Op welke kleine vooruitgang kunnen de beleggers reageren?

- ☐ Engelse schuldenplafond
- ☐ Amerikaanse schuldenplafond
- ☐ Nederlandse schuldenplafond

2: Het plan moet voorkomen dat de Verenigde Staten na ????? niet alle financiële verplichtingen meer kunnen nakomen.

3: De financiële markten kijken donderdag verder scherp naar cijfers over de industriële productie . In welke 2 landen?

4: In Nederland meldt stamcelbank Cryo-Save dat het de juridische strijd met grootaandeelhouder ??? voor de Ondernemingskamer in Amsterdam stopzet.

5 Hoeveel procent eindigde de De AEX-index eindigde lager op 367,19 punten

- ☐ 1%
- ☐ 2%
- ☐ 3%

6: Hoeveel procent stond De Dow-Jonesindex aan het slot van de handelsdag procent hoger op 14.802,98 punten?

- ☐ 0,1%
- ☐ 0,2%
- ☐ 0,4%

7: Hoeveel procent steeg de Amerikaanse olie tot 101,87 dollar per vat?

8: Hoeveel won Brent?

- ☐ 0,9%
- ☐ 0,5%
- ☐ 1,3%

Eindmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, na afloop aan het onderwijsaanbod 'leren leren'. (vragenlijst leerlingen)

Beste leerlingen,

De vorige periode hebben jullie deelgenomen aan de verrijkingsgroep 'leren leren'. Gedurende die periode zijn jullie actief bezig geweest met het verkennen en ontwikkelen van nieuwe werk- en leerstrategieën die kunnen helpen bij jullie leerproces.

De eindtest is bij vele van jullie afgesloten met een stijgend resultaat t.o.v. de starttest.

De exacte percentages zal ik na afronding van mijn onderzoek met jullie delen.

Om te weten te komen of jullie deze leerstrategieën zijn gaan toepassen bij jullie proefwerken en of het de gewenste resultaten oplevert, vraag ik jullie medewerking bij het invullen van deze vragenlijst.

Mocht je over het bovenstaande nog vragen hebben, dan ben je van harte welkom om na schooltijd even langs te komen bij mij in de klas.

Alvast bedankt voor jullie medewerking,

Juf Lucy

1: Ben jij n.a.v. de verrijkingsgroep andere werk- en leerstrategieën gaan toepassen?

☐ ja

☐ nee

Eventuele toelichting:

2: De leerkracht geeft de proefwerken van aardrijkskunde, geschiedenis en Engels 1 week van te voren op. Begint jij n.a.v. de aangeboden werk- en leerstrategieën eerder met leren?

☐ nee

☐ ja, namelijk:

☐ 7 dagen

☐ 6 dagen

☐ 5 dagen

☐ 4 dagen

☐ 3 dagen

☐ 2 dagen

☐ 1 dag

3: Is er n.a.v. de verrijkingsgroep een verandering in de tijd dat jij per keer gemiddeld genomen aan het leren bent?

☐ nee

☐ ja, namelijk:

☐ 0-15 minuten

☐ 15-30 minuten

☐ 30-45 minuten

☐ 45-60 minuten

☐ meer dan 60 minuten

4: Bij aardrijkskunde en geschiedenis moet jij de inhoud van stukken tekst leren.

Op welke manier leert jij dit n.a.v. de verrijkingsgroep?

Meerdere antwoorden mogelijk.

☐ lezen

☐ samenvatting maken

☐ overschrijven

☐ markeren

☐ markeren + inhoudsvragen

☐ mindmappen

☐ studiekaarten maken

☐ anders, namelijk

5: Bij Engels en de topografie van aardrijkskunde moet jij feiten/woordjes leren.
Op welke manier leert jij dit n.a.v. de verrijkingsgroep?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐lezen
- ☐overschrijven
- ☐jezelf overhoren
- ☐jezelf laten overhoren
- ☐beter-onthouden- trucs toepassen
- ☐site om woordjes te leren
- ☐anders, namelijk

6: De resultaten van de proefwerken zijn n.a.v. de verrijkingsgroep anders.

- ☐nee
- ☐ja, Namelijk:

- ☐zeer goed
- ☐goed
- ☐ruim voldoende
- ☐voldoende
- ☐matig
- ☐onvoldoende

7: Ik ben tevreden met mijn resultaten:

- ☐altijd
- ☐vaak
- ☐meestal
- ☐soms
- ☐nooit

8: Ik vind leren n.a.v. de verrijkingsgroep:

- ☐zeer gemakkelijk
- ☐gemakkelijk
- ☐niet makkelijk/niet moeilijk
- ☐moeilijk
- ☐zeer moeilijk

Eventuele toelichting:

Bedankt!

Eindmeting, het toepassen van leerstrategieën in de klas, na afloop aan het onderwijsaanbod 'leren leren'. (vragenlijst ouders)

Beste ouders/verzorgers,

De vorige periode heeft uw kind deelgenomen aan de thema-verrijkingsgroep 'leren leren'. Gedurende die periode is uw kind actief bezig geweest met het verkennen en ontwikkelen van nieuwe werk- en leerstrategieën die kunnen helpen bij het leerproces 'leren leren'.

De eindtest is bij vele kinderen afgesloten met een stijgend resultaat t.o.v. de starttest.

De exacte percentages zal ik na afronding van mijn onderzoek met u delen.

Om een zo volledig mogelijk beeld van het leerproces van uw kind te verkrijgen vraag ik nogmaals om u medewerking. Zou u zo vriendelijk willen zijn om onderstaande vragenlijst in te vullen?

Mocht u nog vragen hebben, dan hoor ik het graag,

Alvast bedankt voor u medewerking,

Lucy Boers

l.boers@molenven.nl

aanwezig van maandag t/m vrijdag

1: Is uw kind n.a.v. de verrijkingsgroep andere werk- en leerstrategieën gaan toepassen?

☐ ja

☐ nee

Eventuele toelichting:

2: De leerkracht geeft de proefwerken van aardrijkskunde, geschiedenis en Engels 1 week van te voren op. Begint uw kind n.a.v. de aangeboden werk- en leerstrategieën eerder met leren?

☐ nee

☐ ja, namelijk:

☐ 7 dagen

☐ 6 dagen

☐ 5 dagen

☐ 4 dagen

☐ 3 dagen

☐ 2 dagen

☐ 1 dag

3: Is er n.a.v. de verrijkingsgroep een verandering in de tijd dat uw kind per keer gemiddeld genomen aan het leren is?

☐ nee

☐ ja, namelijk:

☐ 0-15 minuten

☐ 15-30 minuten

☐ 30-45 minuten

☐ 45-60 minuten

☐ meer dan 60 minuten

4: Bij aardrijkskunde en geschiedenis moet uw kind de inhoud van stukken tekst leren.

Op welke manier leert uw kind dit n.a.v. de verrijkingsgroep?

Meerdere antwoorden mogelijk.

☐ lezen

☐ samenvatting maken

☐ overschrijven

☐ markeren

☐ markeren + inhoudsvragen

☐ mindmappen

☐ studiekaarten maken

☐ anders, namelijk

5: Bij Engels en de topografie van aardrijkskunde moet uw kind feiten/woordjes leren.

Op welke manier leert uw kind dit n.a.v. de verrijkingsgroep?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ lezen
- ☐ overschrijven
- ☐ jezelf overhoren
- ☐ jezelf laten overhoren
- ☐ beter-onthouden- trucs toepassen
- ☐ site om woordjes te leren
- ☐ anders, namelijk

6: Mijn kind is door deze verrijkingsgroep gegroeid in het toepassen van werken leerstrategieën:

- ☐ ja
- ☐ nee
- ☐ geen idee

7: De resultaten van de proefwerken zijn n.a.v. de verrijkingsgroep anders.

- ☐ nee
- ☐ ja, Namelijk:

- ☐ zeer goed
- ☐ goed
- ☐ ruim voldoende
- ☐ voldoende
- ☐ matig
- ☐ onvoldoende

Eventuele toelichting:

Bijlage 9

Eerste meting in de klas met betrekking tot de leerresultaten (vragenlijst leerkrachten)

Beste leerkrachten,

Deze periode nemen een aantal van jouw kinderen deel aan de verrijkingsgroep 'leren leren'

Vanuit mijn opleiding Master SEN ben ik momenteel bezig met een praktijkgericht onderzoek (PGO) op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid. Een onderdeel van mijn PGO is onderzoeken of de gestelde doelen binnen de thema-verrijkingsgroepen realistisch en haalbaar zijn.

Vandaar dat ik vandaag bij de kinderen een test heb afgenomen om te zien op welke wijze de kinderen leren en wat het resultaat van dit leerproces is. Daarnaast hebben de kinderen een vragenlijst ingevuld om de manier van leren in kaart te kunnen brengen.

Na afloop van deze periode hoop ik dat de kinderen in de verrijkingsgroep een aantal nieuwe werk- en leerstrategieën hebben verkend en/of ontwikkeld die kunnen helpen bij het leerproces 'leren leren'.

Om te kijken of deze nieuw aangeboden strategieën ook daadwerkelijk voor betere leerresultaten lijden zal ik ook na afloop van de verrijkingsgroep bij de kinderen weer een test afnemen die vergelijkbaar is met de starttest. Daarnaast vraag ik de kinderen om door middel van een vragenlijst terug te kijken naar de strategieën die zijn aangeboden binnen de verrijkingsgroep en wat deze voor de kinderen hebben toegevoegd/in de toekomst kunnen betekenen.

Om een zo volledig mogelijk beeld van het leerproces van de kinderen te verkrijgen vraag ik om jullie medewerking. Zouden jullie zo vriendelijk willen zijn om de onderstaande vragenlijst per kind in te vullen?

Uiteraard zal ik jullie op de hoogte brengen van de uitslagen van mijn onderzoek.

Mochten jullie nog vragen hebben, dan hoor ik het graag,

Alvast bedankt voor jullie medewerking,

Lucy Boers
l.boers@molenven.nl
aanwezig van maandag t/m vrijdag

1: Toetsgegevens:

Aardrijkskunde hf 1 Geschiedenis hf 1 Engels hf 1
1

Aantal opgaven

Aantal opgaven

goed

Cijfer (0 t/m 10)

Punt (zg t/m o)

2: In de klas werken wij regelmatig volgens de volgende leerstrategieën bij het leren van de inhoud van teksten:

- ☐ lezen
- ☐ samenvatting maken
- ☐ overschrijven
- ☐ markeren
- ☐ markeren + inhoudsvragen
- ☐ mindmappen
- ☐ studiekaarten maken
- ☐ anders,
namelijk

3: In de klas wordt er vanuit de methoden regelmatig aandacht besteed aan het aanleren van de volgende leerstrategieën:

- ☐ lezen
- ☐ samenvatting maken
- ☐ overschrijven
- ☐ markeren
- ☐ markeren + inhoudsvragen
- ☐ mindmappen
- ☐ studiekaarten maken

Welke methoden:

4: In de klas werken wij regelmatig volgens de volgende leerstrategieën bij het leren van feiten/woordjes:

- ☐ lezen
- ☐ overschrijven
- ☐ jezelf overhoren
- ☐ jezelf laten overhoren
- ☐ beter-onthouden- trucs toepassen
- ☐ anders,
namelijk

5: In de klas wordt er vanuit de methoden regelmatig aandacht besteed aan het aanleren van de volgende leerstrategieën:

- ☐lezen
- ☐overschrijven
- ☐jezelf overhoren
- ☐jezelf laten overhoren
- ☐beter-onthouden- trucs toepassen
- ☐anders, namelijk

Welke methoden:

6: Dit kind heeft moeite met het toepassen van goede leerstrategieën:

- ☐ja
- ☐nee
- ☐geen idee

7: Ik denk dat de resultaten hoger kunnen zijn door het toepassen van andere leerstrategieën:

- ☐ja
- ☐nee
- ☐geen idee

8: Ik heb in mijn dagelijkse manier van werken heb ik ruimte en tijd om (nieuwe) leerstrategieën aan meer- en hoogbegaafde kinderen aan te bieden:

- ☐ja
- ☐ja, maar ik weet niet op welke wijze ik dit het beste kan doen
- ☐nee

Eventuele toelichting:

Zouden jullie zo vriendelijk willen zijn om de komende periode het leerproces van deze kinderen te volgen? Na afloop vraag ik jullie wederom om medewerking door middel van een vragenlijst om te zien of de kinderen andere leerstrategieën zijn gaan toepassen.

Alvast bedankt!

Bijlage 10

Tweede meting in de klas met betrekking tot de leerresultaten (vragenlijst leerkrachten)

Beste leerkrachten,

De vorige periode hebben een aantal van jullie kinderen deelgenomen aan de verrijkingsgroep 'leren leren'. Gedurende die periode zijn de kinderen actief bezig geweest met het verkennen en ontwikkelen van nieuwe werk- en leerstrategieën die kunnen helpen bij het leerproces 'leren leren'.

De eindtest is bij vele kinderen afgesloten met een stijgend resultaat t.o.v. de starttest.

De exacte percentages zal ik na afronding van mijn onderzoek met jullie delen.

Om een zo volledig mogelijk beeld van het leerproces van de kinderen te verkrijgen vraag ik nogmaals om jullie medewerking. Zouden jullie zo vriendelijk willen zijn om onderstaande vragenlijst in te vullen?

Mochten jullie nog vragen hebben, dan hoor ik het graag,

Alvast bedankt voor jullie medewerking,

Lucy Boers

l.boers@molenven.nl

aanwezig van maandag t/m vrijdag

1: Toetsgegevens:

Aardrijkskunde hf 2 Geschiedenis hf 2 Engels hf 2

Aantal opgaven

Aantal opgaven

goed

Cijfer (0 t/m 10)

Punt (zg t/m o)

2: Dit kind is n.a.v. de verrijkingsgroep bij aardrijkskunde en geschiedenis andere werk- en leerstrategieën gaan toepassen?

☐ geen idee

☐ nee

☐ ja, namelijk:

☐ lezen

☐ samenvatting maken

☐ overschrijven

☐ markeren

☐ markeren + inhoudsvragen

☐ mindmappen

☐ studiekaarten maken

☐ anders, namelijk

Eventuele toelichting:

3: Dit kind is n.a.v. de verrijkingsgroep bij Engels en de topografie van aardrijkskunde andere werk- en leerstrategieën gaan toepassen?

☐ geen idee

☐ nee

☐ ja, namelijk:

☐ lezen

☐ overschrijven

☐ jezelf overhoren

☐ jezelf laten overhoren

☐ beter-onthouden- trucs toepassen

☐ site om woordjes te leren

☐ anders, namelijk

Eventuele toelichting:

4: Is de verrijkingsgroep van toegevoegde waarde geweest voor dit kind?

☐ ja

☐ nee

☐ geen idee

Eventuele toelichting:

☐ nee

☐ geen idee

Bijlage 11

Eerste - en tweede meting met betrekking tot de leermotivatie

De Schoolse Zelfregulatie Vragenlijst (Vansteenkiste et al., 2009)

Intrinsieke motivatie

leren me erg interesseert 1 2 3 4 5

leren leuk is 1 2 3 4 5

ik leren boeiend vind 1 2 3 4 5

ik leren een aangename bezigheid vind 1 2 3 4 5

Persoonlijk belang

ik nieuwe dingen wil blijven bijleren 1 2 3 4 5

ik leren persoonlijk zeer waardevol vind 1 2 3 4 5

dit voor mij een persoonlijke belangrijke keuze is 1 2 3 4 5

ik dit een belangrijk levensdoel vind 1 2 3 4 5

Interne druk

ik wil dat anderen denken dat ik verstandig ben 1 2 3 4 5

ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen 1 2 3 4 5

ik me zou schamen als ik het niet zou doen 1 2 3 4 5

ik anderen de indruk wil geven dat ik een goede leerling ben 1 2 3 4 5

Externe druk

ik verondersteld word dit te doen 1 2 3 4 5

anderen me dwingen om dit te doen. 1 2 3 4 5

Anderen me hiertoe verplichten. 1 2 3 4 5

Anderen dit van mij verwachten. 1 2 3 4 5